RADA GMINY
ORNONTOWICE
woj. śląskie

Ornontowice

Załącznik Nr 1
do Uchwały Nr XLVIII/406/18
Rady Gminy Ornontowice
z dnia 7 listopada 2018 r.

Strategia Rozwoju Gminy Ornontowice na lata 2018 - 2025

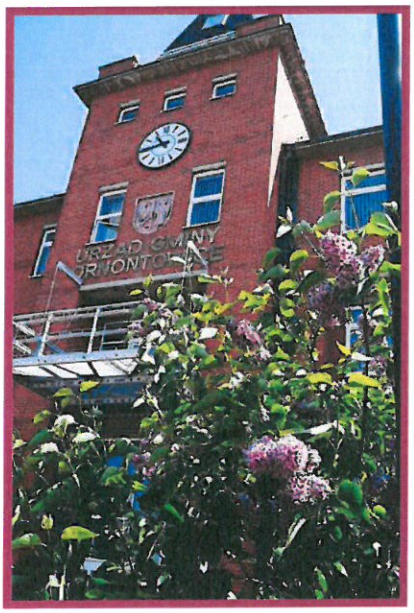

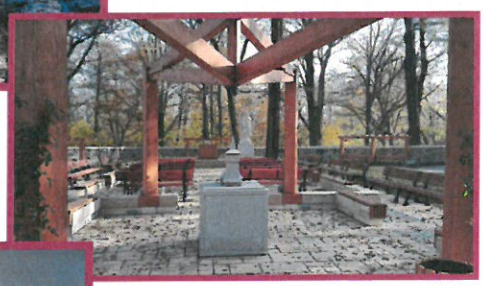

Ornontowice 2018

PRZEWODNICZĄCY
RADY GMINY
Tadeusz Zientek

Spis treści

1. WPROWADZENIE....3
2. METODOLOGIA I HARMONOGRAM PRAC NAD STRATEGIĄ....4
3. POWIĄZANIE STRATEGII Z DOKUMENTAMI WYŻSZEGO SZCZEBLA....6
4. SYNTETYCZNA DIAGNOZA....11
4.1. Przestrzeń i środowisko....11
4.1.1. Lokalizacja gminy....11
4.1.2. Struktura wykorzystania gruntów....12
4.1.3. Zasoby naturalne....15
4.1.4. Ochrona środowiska....16
4.1.5. Zagospodarowanie przestrzenne....18
4.1.6. Obszary zdegradowane....21
4.1.7. Identyfikacja obszarów problemowych w zakresie przestrzeni i środowiska....21
4.2 Sfera społeczna....23
4.2.1. Demografia....23
4.2.2. Rynek pracy....25
4.2.3. Oświata....26
4.2.4. Opieka zdrowotna....28
4.2.5. Pomoc społeczna....28
4.2.6. Uczestnictwo w kulturze....30
4.2.7. Bezpieczeństwo....33
4.2.8. Organizacje pozarządowe....34
4.2.9. Identyfikacja obszarów problemowych....34
4.3. Sfera Gospodarcza....37
4.3.1. Główni pracodawcy....37
4.3.2. Zatrudnienie....37
4.3.3. Kondycja i liczba podmiotów gospodarczych....38
4.3.4. Struktura branż....39
4.3.5. Rolnictwo....40
4.3.6. Identyfikacja obszarów problemowych....40
4.4. Infrastruktura techniczna....41
4.4.1. Komunikacja i transport....41
4.4.2. Energetyka....43
4.4.3. Informatyzacja....46
4.4.4. Odpady komunalne....47
4.4.5. Gospodarka wodno-ściekowa....48
4.4.6. Identyfikacja obszarów problemowych....48
4.5. Infrastruktura społeczna....50
4.5.1. Edukacja....50
4.5.2. Turystyka....51
4.5.3. Ochrona zdrowia....52
4.5.4. Sport i rekreacja....52
4.5.5. Opieka społeczna....52
4.5.6. Identyfikacja obszarów problemowych....52
4.6. Zarządzanie....53
4.6.1. Możliwości budżetowe....53
4.6.2. Planowanie strategiczne....57
4.6.3. Kapitał społeczny....58
4.6.4. Dostęp i jakość usług publicznych....59

Id: B598908F-6C78-40BF-B261-5B3057DB029C. Podpisany

4.6.5. Zarządzanie kadrami....60
4.6.6. Identyfikacja obszarów problemowych....61
5. ANALIZA SWOT....62
5.1. Czynniki analizy SWOT....63
5.2. Wyniki analizy SWOT....64
6. PLAN OPERACYJNY....65
6.1. Wizja i misja rozwoju Gminy Ornontowice....66
6.2. Polityki rozwoju....67
6.3. Cele strategiczne i operacyjne wraz z kierunkami działań....69
7. WIELOLETNI PLAN PRZEDSIĘWZIĘĆ....75
8. GŁÓWNE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA STRATEGII....77
9. UPOWSZECHNIENIE STRATEGII....78
10. SYSTEM ZARZĄDZANIA STRATEGIĄ....80
11. MONITORING I EWALUACJA STRATEGII....81
Indeks tabel....85
Wykaz rysunków....86
Spis załączników....87

Id: B598908F-6C78-40BF-B261-5B3057DB029C. Podpisany

1. WPROWADZENIE

Planowanie rozwoju gminy jest jednym z kluczowych zadań i jedną z ważniejszych funkcji zarządzania, obejmuje wszystkie formy i szczeble zarządzania. W różnych formach i na różnych szczeblach ma ono jedynie różny poziom szczegółowości i tak jak poszczególne szczeble zależą od siebie, tak plany wynikają jedne z drugich. Plan strategiczny jest zatem planem o najwyższej randze i to z niego wynikają inne plany, w tym również finansowe. Plan strategiczny określa główny cel, sens zarządzanego przedsięwzięcia, czyli tzw. misję oraz sposób jej realizacji. Sposób ten wymaga jasno sprecyzowanych celów strategicznych, dla których bardziej szczegółowo określa się programy postępowania zmierzające do ich osiągnięcia. Dopiero ich osiągnięcie powoduje realizację misji. We współczesnym świecie z tak wielkimi możliwościami, ale również ogromnymi uwarunkowaniami, żaden samorząd nie może nie mieć jasno określonej strategii, brak bowiem planu lub zły plan spowoduje, że najlepiej wykonywane funkcje zarządzania – organizowanie, dobór personelu i środków, zarządzanie i kontrolowanie – nie doprowadzą do osiągnięcia pożądanych celów.

Strategia to nic innego jak ustalenie konkretnych celów rozwoju możliwych do osiągnięcia i zrealizowania oraz metod, jakie zastosuje się do realizacji ustalonych celów, a także zestawu środków jakie są konieczne do ich realizacji. Strategia lokalna winna mobilizować efektywne wykorzystanie wszystkich potencjalnych możliwości jakimi dysponuje region, a także opisywać niezbędne kroki prowadzące do realizacji głównych celów w krótkim, średnim i długim czasie oraz przewidywać możliwe działania alternatywne. Dobrze zaplanowana strategia powinna także przewidywać i wyprzedzać działania władzy regionalnej, jak również trendy w lokalnej gospodarce, nie zapominając o zmianach, które dokonują się w gospodarce w skali globalnej. Strategia stanowi zapis świadomych wyborów społeczności regionu, zorientowanych na rozwiązanie głównych problemów i utrzymanie gminy na ścieżce trwałego i zrównoważonego rozwoju oraz podnoszenie konkurencyjności regionu. Każda, wypracowana w drodze partnerstwa i konsensusu społecznego strategia jest w konsekwencji wyrażana decyzjami władz, które są wykonawcą i strażnikiem jej realizacji.

Niniejszy dokument jest nową Strategią Rozwoju Gminy Ornontowice na lata 2018-2025 i stanowi plan Gminy Ornontowice określający wizję rozwoju, cele oraz główne sposoby ich osiągania w kontekście występujących uwarunkowań w perspektywie 2025 roku. Na podstawie nakreślonej wizji rozwoju wykraczającej poza horyzont czasowy Strategii, wyznaczono obszary priorytetowe, cele strategiczne i cele operacyjne, a następnie określono kierunki działań do roku 2025.

Jakie są korzyści z posiadania strategii rozwoju?

- posiadamy jasną, czytelną i ustaloną w drodze konsensusu wizję rozwoju naszej gminy,
- dajemy sobie szansę racjonalizacji naszych działań oraz wyznaczenia ich priorytetów,
- mamy plan realizacji zadań gospodarczych,

- zapewniamy sobie bardziej efektywne budowanie i gospodarowanie budżetem,
- zapewniamy sobie pomoc w opracowaniu planów przedsięwzięć inwestycyjnych,
- mamy dokument pomocny w pozyskiwaniu funduszy pozabudżetowych.

2. METODOLOGIA I HARMONOGRAM PRAC NAD STRATEGIĄ

Tworzenie dokumentu strategicznego, jakim jest strategia rozwoju składa się z kilku kluczowych elementów:

- diagnoza,
- plan operacyjny,
- wdrażanie,
- monitoring i ewaluacja.

Pierwszym elementem tworzenia Strategii było opracowanie **diagnozy** aktualnego stanu Gminy Ornontowice. Diagnoza została sformułowana na podstawie analizy danych zastanych *(desk research)*. Analiza *desk research* polega na analizie istniejących informacji pochodzących z różnych źródeł. Głównym źródłem informacji były dane wewnętrzne Urzędu Gminy i jednostek organizacyjnych. W miarę potrzeby i możliwości wykorzystane zostały również dane z innych źródeł, w tym:

- dane Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego,
- dane *Zintegrowanej strategii rozwoju dla obszaru funkcjonalnego powiatu mikołowskiego* oraz diagnoz opracowanych w ramach poszczególnych podstrategii realizowanych w ramach projektu pn. *„J-ednolita S-trategia T-erytorialna = spójny obszar funkcjonalny powiatu mikołowskiego poprzez wzmocnienie mechanizmów efektywnej współpracy jst"*.

Analiza obejmuje aktualne dane (nie starsze niż 5 lat). Analiza została przeprowadzona w podziale na sześć głównych obszarów tematycznych. Każdy rozdział kończy się podsumowaniem, w którym zidentyfikowane zostały główne obszary problemowe.

W ramach diagnozy zostały również przeprowadzone **badania ankietowe** wśród mieszkańców Gminy Ornontowice badające preferencje mieszkańców w zakresie rozwoju gminy. Zostały one przeprowadzone w formie ankietyzacji elektronicznej w dniach od 29.06.2018 do 9.07.2018 r.[1], po uprzednim poinformowaniu mieszkańców o takiej możliwości na stronie internetowej www.ornontowice.pl oraz na łamach profilu społecznościowego Facebook.pl dla Gminy Ornontowice. Badanie z wykorzystaniem kwestionariusza ankiety jest najbardziej popularną techniką zbierania danych wśród metod ilościowych. Polega ono na zbieraniu informacji przy pomocy standaryzowanego kwestionariusza ankiety. Liczebność próby wyniosła 91 respondentów.

1 https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSfT9P4-3YfpN0pcyOp7rPxY_q1WckmNRVIZx_8Fv5yDhoFkuA/viewform

Id: B598908F-6C78-40BF-B261-5B3057DB029C. Podpisany

Kolejnym działaniem w ramach diagnozy była pogłębiona **analiza wyników warsztatów diagnostycznych** przeprowadzonych na okoliczność aktualizacji Strategii Rozwoju Gminy Ornontowice na lata 2017-2015, a przeprowadzonych w roku 2014 oraz serii warsztatów strategicznych przeprowadzonych w latach 2015 i 2016 na okoliczność opracowania *Zintegrowanej strategii rozwoju dla obszaru funkcjonalnego powiatu mikołowskiego* wraz z poszczególnymi podstrategiami branżowymi, w ramach których uszczegółowione zostały wybrane obszary problemowe oraz określone zostały wstępne działania niwelujące skutki istniejących problemów.

Elementem diagnozy było również opracowanie **analizy SWOT** w podziale na obszary tematyczne. Na podstawie przeprowadzonych analiz sformułowane zostały wnioski stanowiące podstawę do opracowania planu operacyjnego, w ramach którego określone zostały główne polityki rozwojowe oraz kierunki rozwoju Gminy Ornontowice.

Na etapie opracowywania planu operacyjnego zorganizowany został **panel dyskusyjny na forum Rady Gminy**, którego celem było określenie najważniejszych czynników rozwojowych oraz priorytetowych kierunków interwencji. Do określenia działań w ramach wyznaczonych celów oraz przedsięwzięć realizacyjnych zostały również wzięte pod uwagę możliwości finansowe i plany inwestycyjne określone w wieloletniej prognozie finansowej oraz wykazach zintegrowanych inwestycji terytorialnych.

System zarządzania (wdrażania) Strategią został opracowany przy uwzględnieniu optymalnego podziału zadań. Natomiast system monitorowania i ewaluacji Strategii zakłada ocenę stopnia realizacji dokumentu w kontekście osiąganych wskaźników przypisanych do poszczególnych celów strategicznych.

Poniżej znajduje się ramowy harmonogram prac nad Strategią:

Tabela 1: Harmonogram prac nad Strategią

Czynność	V.2018	VI.2018	VII.2018	VIII.2018	IX.2018	X.2018
Uchwała Nr XLIII/368/18 Rady Gminy Ornontowice w sprawie przystąpienia do opracowania Strategii Rozwoju Gminy Ornontowice na lata 2018-2025	10.05.					
Zarządzenie Wewnętrzne Nr 120.007.2018 Wójta Gminy Ornontowice w sprawie powołania Zespołu ds. Koordynacji prac związanych z opracowaniem dokumentu strategicznego pn. Strategia Rozwoju Gminy Ornontowice na lata 2018-2025	23.05.					
Opracowanie ankiety badającej preferencje mieszkańców		do 22.06.				
Publikacja ankiety		od 27.06.	do 9.07			
Analiza wyników ankiety			10.07.-13.07.			
Analiza SWOT			10.07.-13.07.			
Diagnoza merytoryczna i statystyczna stanu gminy, obróbka danych		od 11.06.	do 31.07.			
Procedura OOS				II dekada	III dekada	
Redakcja treści dokumentu		od 11.06.		do 31.08.		
Dyskusja na forum RG				III dekada		
Konsultacja treści projektu Uchwały					II dekada	I dekada

Dyskusja/konsultacja na forum Komisji RG					II dekada	I dekada
Uchwalenie dokumentu						ok. 15.10

Źródło: opracowanie własne

3. POWIĄZANIE STRATEGII Z DOKUMENTAMI WYŻSZEGO SZCZEBLA

Dokument *Strategia Rozwoju Gminy Ornontowice na lata 2018-2025* jest spójny z ustaleniami dokumentów strategicznych opracowanych na szczeblu krajowym, regionalnym i lokalnym.

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 to dokument dotyczący ładu przestrzennego Polski. Celem strategicznym jest efektywne wykorzystanie przestrzeni kraju i jej zróżnicowanych potencjałów rozwojowych do osiągnięcia konkurencyjności, zwiększenia zatrudnienia i większej sprawności państwa oraz spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej w długim okresie. W 2030 r. Polska przestrzeń będzie bardziej zintegrowana w układach międzynarodowych. Warszawa i pozostałe ośrodki metropolitalne będą lepiej powiązane funkcjonalnie (głównie gospodarczo) między sobą, a także z podobnymi obszarami UE. Polska w 2030 r. będzie krajem o ugruntowanych warunkach trwałego i zrównoważonego rozwoju, dobrze zagospodarowanym, sprawnie zarządzanym i bezpiecznym. W dokumencie zdefiniowane zostały także cele polityki przestrzennego zagospodarowania kraju:

- podwyższenie konkurencyjności głównych ośrodków miejskich Polski w przestrzeni europejskiej poprzez ich integrację funkcjonalną przy zachowaniu policentrycznej struktury systemu osadniczego sprzyjającej spójności,
- poprawa spójności wewnętrznej i terytorialne równoważenie rozwoju kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju, wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz wykorzystanie potencjału wewnętrznego wszystkich terytoriów,
- poprawa dostępności terytorialnej kraju w różnych skalach przestrzennych poprzez rozwijanie infrastruktury transportowej i telekomunikacyjnej,
- kształtowanie struktur przestrzennych wspierających osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych Polski,
- zwiększenie odporności struktury przestrzennej na zagrożenia naturalne i utratę bezpieczeństwa energetycznego oraz kształtowanie struktur przestrzennych wspierających zdolności obronne państwa,
- przywrócenie i utrwalenie ładu przestrzennego.

W Strategii przygotowana została syntetyczna diagnoza Gminy Ornontowice w takich sferach jak: przestrzeń i środowisko, sfera społeczna, sfera gospodarcza, infrastruktura techniczna, infrastruktura społeczna, zarządzanie. Wyznaczone zostały także cele strategiczne, które są zbieżne z celami zaprezentowanymi w Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju:

- infrastruktura społeczna oraz przestrzeń dostosowana do potrzeb obecnych i przyszłych mieszkańców gminy,
- Gmina Ornontowice atrakcyjnym miejscem do zamieszkania,
- rozwój gospodarczy gminy w oparciu o istniejące walory,
- infrastruktura techniczna i komunikacyjna dostosowana do potrzeb odbiorców,
- wysoka skuteczność i jakość współpracy z pozostałymi JST powiatu mikołowskiego.

Realizacji tych celów służyło wyznaczenie celów operacyjnych, które zakładają m. in. rozwiniętą i spójną infrastrukturę rekreacyjną, wprowadzenie spójnej polityki kształtowania przestrzeni,

rozwój i wzrost konkurencyjności lokalnych przedsiębiorstw, szczególnie pod kątem obsługi aglomeracji Śląska oraz całego województwa śląskiego, rozwój atrakcyjności i funkcji turystycznych gminy (turystyka weekendowa), wzrost atrakcyjności i jakości obsługi inwestycyjnej, wysoki poziom skomunikowania, spójna i skuteczna promocja walorów gminy. Przytoczone cele w pełni wpisują się w realizację dokumentu nadrzędnego.

Zasady realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych

Zasady realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych to narzędzie, za pomocą którego realizowane będą strategie terytorialne, przede wszystkim dotyczące działań na rzecz zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich. Przy pomocy tego instrumentu, partnerstwa jednostek samorządu terytorialnego miejskich obszarów funkcjonalnych mogą realizować zintegrowane przedsięwzięcia, łączące działania finansowane z EFRR i EFS. Celem realizacji ZIT w Polsce jest:

- sprzyjanie rozwojowi współpracy i integracji na OF największych polskich miast, przede wszystkim tam, gdzie skala problemów związanych z brakiem współpracy i komplementarności działań różnych jednostek administracyjnych jest największa,
- promowanie partnerskiego modelu współpracy różnych jednostek administracyjnych na miejskich obszarach funkcjonalnych,
- realizacja zintegrowanych projektów odpowiadających w sposób kompleksowy na potrzeby i problemy miast i ich obszarów funkcjonalnych,
- zwiększenie wpływu miast i powiązanych z nimi obszarów funkcjonalnych na kształt i sposób realizacji działań wspierających na ich obszarze w ramach polityki spójności.

Strategia Rozwoju Gminy Ornontowice na lata 2018-2025 wpisuje się w realizację ww. założeń. Wszystkie działania mają na celu rozwój obszaru funkcjonalnego powiatu mikołowskiego, którego Gmina Ornontowice jest członkiem oraz zwiększanie wpływu jednostek samorządowych i powiązanych z nimi obszarów funkcjonalnych. Oznacza to, że wymienione w Strategii rozwoju cele realizowane będą zgodnie z celami realizacji ZIT.

Strategia Rozwoju Kraju 2020

Głównym celem *Strategii Rozwoju Kraju 2020* jest wzmocnienie i wykorzystanie gospodarczych, społecznych i instytucjonalnych potencjałów zapewniających szybszy i zrównoważony rozwój kraju oraz poprawę jakości życia ludności. W Strategii wyznaczone zostały trzy obszary, na których koncentrowane będzie wsparcie:

- sprawne i efektywne państwo,
- konkurencyjna gospodarka,
- spójność społeczna i terytorialna.

W Strategii zaplanowana została realizacja celów zbieżnych z celami wyznaczonymi w dokumencie krajowym. Realizacja celów gospodarczych, tj. rozwój i wzrost konkurencyjności lokalnych przedsiębiorstw oraz wzrost atrakcyjności i jakości obsługi inwestycyjnej zgodne są z realizacją celu strategicznego *Konkurencyjna gospodarka*. Natomiast realizacja celów związanych z wprowadzeniem spójnej polityki kształtowania przestrzeni, rozwinięta oferta opiekuńcza, spędzania czasu wolnego dla dzieci, młodzieży i seniorów, wysoki poziom usług opiekuńczych nad dziećmi, wysoki poziom edukacji oraz szkolnictwa ponadpodstawowego, rozwinięta i dostosowana do potrzeb różnych grup odbiorców oferta rozwoju osobistego i spędzania czasu wolnego dla młodzieży i osób w wieku produkcyjnym, wysoki poziom integracji i aktywności społecznej mieszkańców, wysoki poziom bezpieczeństwa na terenie gminy wpisuje się w spójność społeczną i terytorialną (zgodnie ze Strategią Rozwoju Kraju).

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020

Głównym celem *Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020* jest efektywne wykorzystywanie specyficznych regionalnych i innych terytorialnych potencjałów rozwojowych dla osiągania celów rozwoju kraju – wzrostu zatrudnienia i spójności w horyzoncie długookresowym. Ustalone zostały także takie cele polityki regionalnej do 2020 r. jak:

- wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów („konkurencyjność"),
- budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych („spójność"),
- tworzenie warunków dla skutecznej, efektywnej i partnerskiej realizacji działań rozwojowych ukierunkowanych terytorialnie („sprawność").

Strategia zakłada, że jak najlepsze wykorzystanie potencjału terytoriów cechujących się największą zdolnością do kreowania wzrostu gospodarczego oraz budowanie mechanizmów służących rozprzestrzenianiu procesów rozwojowych z biegunów wzrostu przy jednoczesnej budowie potencjału absorpcyjnego i wykorzystanie potencjału endogenicznego innych obszarów takich jak ośrodki subregionalne, obszary wiejskie i inne obszary funkcjonalne o wyraźnej specjalizacji przestrzennej realizowane będzie poprzez takie cele jak:

- rozwinięta i spójna infrastruktura rekreacyjna oraz kulturalna na terenie gminy,
- rozwój i wzrost konkurencyjności lokalnych przedsiębiorstw,
- wzrost atrakcyjności i jakości obsługi inwestycyjnej.

Wsparcie dla przyśpieszenia procesów restrukturyzacyjnych i poprawy sytuacji mieszkańców w zakresie dostępu do podstawowych dóbr i usług publicznych realizowane będzie poprzez cele wyznaczone w Strategii:

- rozwinięta i spójna infrastruktura dla potrzeb realizacji usług społecznych,
- rozwinięta oferta opiekuńcza oraz spędzania czasu wolnego dla dzieci, młodzieży i seniorów,
- wysoki poziom usług opiekuńczych nad dziećmi,
- wysoki poziom edukacji,
- wysoki poziom integracji i aktywności społecznej mieszkańców,
- wysoki poziom bezpieczeństwa na terenie gminy,
- wysoka jakość kadr i obsługi mieszkańców w urzędzie oraz jednostkach podległych jst.

Wzmacnianie wymiaru strategicznego polityki regionalnej, poprawa jakości zarządzania politykami publicznymi, zapewnianie odpowiednich mechanizmów kooperacji i koordynacji w systemie wielopoziomowego zarządzania oraz poprzez tworzenie sieci współpracy z różnymi podmiotami zaangażowanymi w realizację tej polityki realizowane będzie poprzez cele wyznaczone w Strategii:

- rozwinięta i spójna infrastruktura rekreacyjna oraz kulturalna na terenie gminy,
- rozwinięta i spójna infrastruktura dla potrzeb realizacji usług społecznych,
- spójna polityka kształtowania przestrzeni,
- wzrost atrakcyjności i jakości obsługi inwestycyjnej,
- wysoki poziom skomunikowania,
- rozwój infrastruktury sieciowej służącej różnym grupom interesariuszy (w tym pod kątem uzbrojenia terenów inwestycyjnych),
- spójna i skuteczna promocja walorów gminy (promocja turystyczna, gospodarcza jako

Id: B598908F-6C78-40BF-B261-5B3057DB029C. Podpisany

atrakcyjnego miejsca do życia).

Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego 2020+

Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego 2020+ stanowi pogłębienie podejścia terytorialnego do zagadnienia rozwoju województwa. W dokumencie zachowano podział województwa na 4 obszary, polityki rozwoju, tzw. obszary funkcjonalne określone przez władze samorządowe województwa śląskiego w roku 2020. Wskazane zostały także obszary strategicznej interwencji w ujęciu regionalnym oraz cztery obszary priorytetowe:

- nowoczesna gospodarka,
- szanse rozwojowe mieszkańców,
- przestrzeń,
- relacje z otoczeniem.

W ramach pierwszego obszaru planuje się realizację celu strategicznego: Województwo śląskie regionem nowoczesnej gospodarki rozwijającej się w oparciu o innowacyjność i kreatywność. Cele zawarte w *Strategii Rozwoju Gminy Ornontowice na lata 2018-2025* również wpisują się w dokument wyższego szczebla:

- rozwój i wzrost konkurencyjności lokalnych przedsiębiorstw,
- wzrost atrakcyjności i jakości obsługi inwestycyjnej,
- rozwój infrastruktury sieciowej służącej różnym grupom interesariuszy (w tym pod kątem uzbrojenia terenów inwestycyjnych).

W ramach drugiego obszaru zaplanowano taki cel strategiczny jak: Województwo śląskie regionem o wysokiej jakości życia opierającej się na powszechnej dostępności do usług publicznych o wysokim standardzie. W *Strategii Rozwoju Gminy Ornontowice na lata 2018-2025* zaplanowano także zbieżne cele, które dotyczą przede wszystkim takich elementów jak:

- rozwinięta i spójna infrastruktura dla potrzeb realizacji usług społecznych,
- rozwinięta oferta opiekuńcza oraz spędzania czasu wolnego dla dzieci, młodzieży i seniorów,
- wysoki poziom usług opiekuńczych nad dziećmi,
- wysoki poziom edukacji,
- wysoki poziom integracji i aktywności społecznej mieszkańców,
- wysoki poziom bezpieczeństwa na terenie gminy.

Cele w *Strategii Rozwoju Gminy Ornontowice na lata 2018-2025* zostały przygotowane także w taki sposób, aby odpowiadały trzeciemu obszarowi, tj.: Województwo śląskie regionem atrakcyjnej i funkcjonalnej przestrzeni. Wpisujące się cele Strategii są następujące:

- wysoki poziom zachowania walorów środowiskowych i przestrzennych gminy,
- rozwój atrakcyjności i funkcji turystycznych gminy,
- wysoki poziom bezpieczeństwa komunikacyjnego,
- wysoki poziom skomunikowania,
- poprawa stanu technicznego dróg i ciągów rowerowych, a także pieszych,
- rozwój infrastruktury sieciowej służącej różnym grupom interesariuszy (w tym pod kątem uzbrojenia terenów inwestycyjnych),
- wysoka jakość kadr i obsługi mieszkańców w urzędzie oraz jednostkach podległych jst,
- spójna i skuteczna promocja walorów gminy (promocja turystyczna, gospodarcza jako

atrakcyjnego miejsca do życia).

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego 2020+

Plan 2020+ stanowi wyraz podejścia strategicznego i zintegrowanego poprzez politykę opartą na wspólnej wizji i modelowaniu przyszłości ukierunkowaną na osiągnięcie celów wspólnoty regionalnej. W dokumencie zawarte zostały takie cele jak:

- nowoczesna gospodarka – promocja gospodarczego wzrostu i innowacji,
- szanse rozwojowe mieszkańców – zapewnienie mieszkańcom dostępu do usług publicznych,
- przestrzeń – zrównoważone wykorzystanie zasobów środowiska naturalnego i kulturalnego,
- relacje z otoczeniem – infrastruktura powiązania regionu.

Wszystkie cele *Strategii Rozwoju Gminy Ornontowice na lata 2018-2025* w pełni wpisują się w ww. założenia. W dokumencie zastosowano nawet podobny układ celów strategicznych, które odnoszą się do: infrastruktury społecznej oraz przestrzeni dostosowanej do potrzeb obecnych i przyszłych mieszkańców gminy jako atrakcyjnego miejsca do zamieszkania, rozwoju gospodarczego w oparciu o istniejące walory, infrastruktury technicznej i komunikacyjnej dostosowanej do odbiorców oraz wysokiej skuteczności i jakości współpracy jst.

Zintegrowana strategia rozwoju dla obszaru funkcjonalnego powiatu mikołowskiego wraz z przygotowaniem Planu Operacyjnego na lata 2017-2025

Zintegrowana strategia rozwoju dla obszaru funkcjonalnego powiatu mikołowskiego wraz z przygotowaniem Planu Operacyjnego na lat 2017-2025 jest głównym rezultatem projektu pn. „*J-ednolita S-trategia T-erytorialna = spójny obszar funkcjonalny powiatu mikołowskiego poprzez wzmocnienie mechanizmów efektywnej współpracy JST*", realizowanego w ramach programu „*Rozwój miast poprzez wzmocnienie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, dialog społeczny oraz współpracę z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego*" finansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego EOG 2009-2014. Strategia obejmuje swoim zasięgiem obszar funkcjonalny powiatu mikołowskiego (OF PM), w którego skład wchodzi 5 gmin: Mikołów, Orzesze, Ornontowice, Łaziska Górne, Wyry oraz powiat mikołowski. Celem Strategii jest określenie wspólnych możliwych do realizacji projektów w ramach wybranych obszarów tematycznych, a także wypracowanie zasad współpracy pomiędzy poszczególnymi JST. Strategia mimo swojego zintegrowanego charakteru uwzględnia lokalne uwarunkowania każdej z gmin oraz ich unikatowy charakter. Strategia jest dokumentem horyzontalnym i uwzględnia założenia wynikające ze strategii poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego wchodzących w skład obszaru funkcjonalnego oraz wypracowanych w ramach projektu strategii branżowych, tj.:

(1) Podstrategia kształtowania przestrzeni publicznej (w tym rewitalizacji obszarów zdegradowanych i działania na rzecz rozwoju przestrzeni publicznych służących wzmocnieniu lokalnych więzi społecznych).

(2) Podstrategia informatyzacji obszaru funkcjonalnego powiatu mikołowskiego.

(3) Podstrategia przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu.

(4) Podstrategia rozwiązywania problemów demograficznych (dostosowanie oferty miast do cyklu życia człowieka; projekty na rzecz dzieci i młodzieży, osób w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym; rozwój usług z zakresu edukacji, opieki zdrowotnej; kultury i rekreacji).

(5) Podstrategia ds. lokalnego rynku pracy, wspieranie zatrudnienia i mobilności pracowników.

(6) Podstrategia – Ochrona środowiska naturalnego i wspieranie efektywności wykorzystania zasobów.

(7) Podstrategia – Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszych infrastruktur sieciowych.

(8) Podstrategia – Wzmacnianie potencjału instytucjonalnego i skuteczności administracji publicznej.

(9) Podstrategia – promocja obszaru funkcjonalnego.

Wszystkie cele *Strategii Rozwoju Gminy Ornontowice na lata 2018-2025* całkowicie wpisują się w ww. zintegrowaną strategię. Dokument zawiera zbliżony układ treści oraz celów

Id: B598908F-6C78-40BF-B261-5B3057DB029C. Podpisany

strategicznych tj. związanych z środowiskiem i przestrzenią, infrastrukturą społeczną, strefą społeczną, gospodarką, infrastrukturą techniczną i zarządzaniem.

4. SYNTETYCZNA DIAGNOZA

Istotnym elementem określenia stanu gminy, jej pozycji i problemów jest przeprowadzenie diagnozy strategicznej, która analizuje nie tylko stan aktualny, lecz także tendencje zjawisk zachodzących w gminie oraz prognoz i trendów zachodzących w otoczeniu w perspektywie średnio- i długoterminowej.

W toku przeprowadzonych prac nad stworzeniem Strategii dokonano analizy poszczególnych sfer życia społeczno-gospodarczego gminy w okresie do 31.12.2017 r.

4.1. Przestrzeń i środowisko

W podrozdziale Przestrzeń i środowisko ujęto podstawowe informacje na temat Gminy Ornontowice: położenie, charakterystykę, opis zasobów kulturowych i naturalnych, a także środowiska przyrodniczego.

4.1.1. Lokalizacja gminy

Ornontowice to gmina wiejska położona w województwie śląskim w powiecie mikołowskim, który powstał w ramach reformy administracyjnej kraju w 1999 r. Ornontowice, położone w południowej części Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego, określane są mianem gminy przemysłowo-rolniczej. Gmina położona jest na długości geograficznej 18°46'E i szerokości geograficznej 50°11'N na południowym skraju Wyżyny Katowickiej. Gmina położona jest 15 km na południe od Gliwic, od północy Gmina graniczy z Gminą Gierałtowice i Miastem Knurów (jednym punktem styczności, tzw. Węzłowym), od zachodu z Gminą Czerwionka-Leszczyny, od południa z Miastem Orzesze, a od wschodu z Miastem Mikołów (Dzielnica Bujaków). Zajmuje powierzchnię 15,1 km^2 i liczy 6016 mieszkańców (31.12.2017). Powierzchniowo i ludnościowo jest najmniejszą z gmin powiatu mikołowskiego.

Rysunek 1: Położenie Gminy Ornontowice na mapie województwa śląskiego

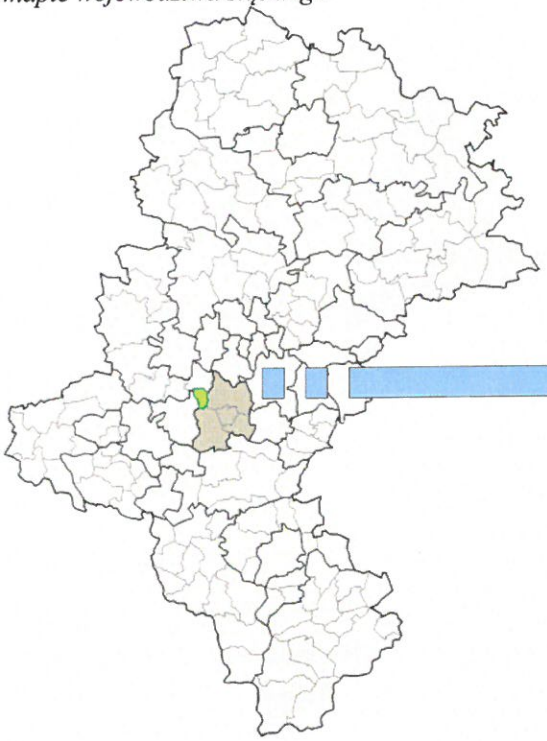

Rysunek 2: Położenie Gminy Ornontowice na mapie powiatu mikołowskiego

Źródło: wikipedia.org oraz opracowanie własne

4.1.2. Struktura wykorzystania gruntów[2]

Strukturę wykorzystania gruntów w Gminie Ornontowice wg stanu na 31.12.2017 przedstawia poniższa tabela:

Tabela 2: Wykorzystanie powierzchni geodezyjnej

Jednostka	Powierzchnia	ogółem	lądowa	użytki rolne	grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione	grunty pod wodami	grunty zabudowane i zurbanizowane	użytki ekologiczne	nieużytki	tereny różne
Ornontowice	[ha]	1510	1506	862	386	4	250	0	8	0
	[%]	100	99,74	57,09	25,56	0,26	16,56	0	0,53	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG

2 Na podstawie Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania Gminy Ornontowice, Uchwała nr XLIV/334/09 RADY GMINY ORNONTOWICE z dnia 30 września 2009 r. z późn. zm., informacji Nadleśnictwa Rybnik z dnia 6.07.2018 oraz danych wewnętrznych Urzędu Gminy.

Ponad połowę obszaru Gminy Ornontowice, tj. 57,09% zajmują tereny rolne (862 ha). Znaczną część areału stanowią grunty orne (81%), w skład pozostałej części wchodzą: pastwiska (8,6%) i łąki (6,3%), sady i ogrody (4,1%).

Rysunek 3: Wykres przedstawiający podział terenów rolnych

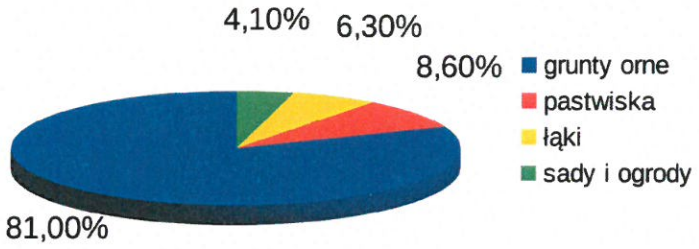

Źródło: opracowanie własne

Grunty leśne zajmują około 386 ha terenu gminy co odpowiada 25,56% lesistości i należą do Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe Nadleśnictwa Rybnik. Lasy posiadają status ochronnych, znajdując się w strefie oddziaływania przemysłu.[3] Lasy Nadleśnictwa Rybnik porastają południowo-zachodnią oraz północno-zachodnią część gminy. Obszar w północno-zachodniej części porastają lasy o drzewostanie wielogatunkowym, rosnącym na średnio żyznych siedliskach wilgotnych (las mieszany świeży, las mieszany wilgotny), wykazując znaczne zróżnicowanie przyrodnicze. Drzewostany te rosną w trudnych warunkach, na bardzo płytkich glebach. Grunty leśne w układzie siedliskowym przedstawiają się następująco: las mieszany wilgotny (LMw) – 56%, las mieszany świeży (LMśw) – 30%, bór mieszany świeży (BMśw) – 8%, bór mieszany wilgotny (BMw) – 2%, las świeży (Lśw) – 1%, grunty związane z gospodarką leśną – 3%.

Rysunek 4: Wykres przedstawiający podział gruntów leśnych

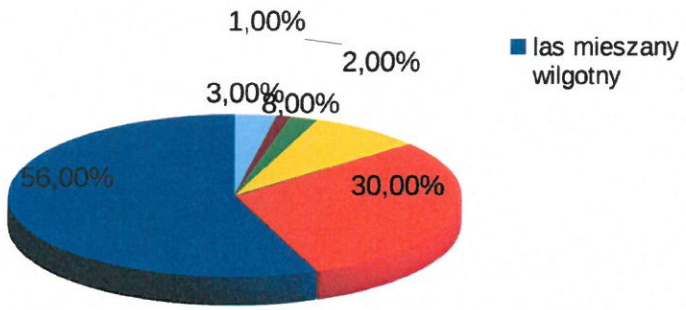

Źródło: opracowanie własne

3 Lasy i gospodarka, 1996

Lasy nie posiadają charakteru lasów naturalnych właściwych dla tego rejonu. Obecny skład gatunkowy lasów stanowi pozostałość po dawnych lasach mieszanych. Gatunek dominujący stanowią sosna, brzoza i dąb. Obecnie około ¾ powierzchni zajmują drzewostany brzozowe (wiek od 20 do 70 lat), część obszaru zajmują młode drzewostany dębowe (wiek od 5 do 45 lat). Przeciętny wiek drzewostanów to 57 lat, zasobność drewna na pniu wynosi 172 m^3/ha, a przeciętny roczny przyrost masy drewna na pniu wynosi 3,04 m^3/ha. Ich skład gatunkowy przedstawia się następująco: sosna – 41%, brzoza – 38%, dąb – 14%, modrzew – 3%, olcha – 2%, buk – 2%.

Rysunek 5: Wykres przedstawiający udział procentowy poszczególnych gatunków drzew występujących w lasach na terenie Gminy Ornontowice

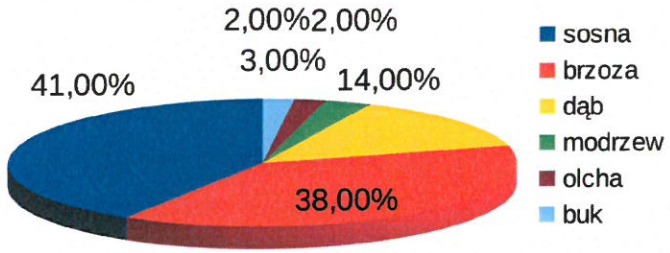

Źródło: opracowanie własne

Niewielka część obszarów zalesionych na terenie gminy stanowi własność prywatną. Zbiorowiska leśne tych lasów są zbliżone składem gatunkowym drzewostanów do tych, jakie występują w lasach państwowych. Drzewostany obszaru gminy ulegają przebudowie. Docelowy skład gospodarczy tych drzewostanów przewidywany jest jako: las mieszany świeży (LMśw) bukowo-sosnowy i las mieszany wilgotny (LMw) dębowo-sosnowy.

Do roślinnych zbiorowisk nieleśnych obszaru Gminy Ornontowice należą: sztuczne zbiorowiska upraw polowych wraz z towarzyszącymi im chwastami, sztuczne zbiorowiska terenów zieleni urządzonej, półnaturalne zbiorowiska łąk wilgotnych i świeżych i zbiorowiska roślinności ruderalnej.

Łąki terenu gminy związane są z dolinami potoków, są to zbiorowiska kadłubowe (zubożałe florystycznie).

Zadrzewienia i zakrzewienia śródpolne wpływają na równowagę ekologiczną, zatrzymują wodę i hamują erozję, pełnią funkcje korytarzy ekologicznych oraz istotną rolę w krajobrazie rolniczo-przemysłowym gminy.

W porównaniu z wartością wyznaczoną dla kraju, województwa śląskiego i powiatu mikołowskiego, gmina charakteryzuje się dużą powierzchnią wykorzystaną na użytki rolne, jednakże mniejszą dla gruntów leśnych. Świadczy to o wysokiej gospodarce rolnej stanowiącej atut Gminy Ornontowice. Znaczny jest także udział % gruntów zabudowanych i zurbanizowanych, dlatego Ornontowice określane są mianem gminy przemysłowo-rolniczej.

Tabela 3: Wykorzystanie powierzchni geodezyjnej na tle powiatu, województwa i kraju [% powierzchni ogółem]

Jednostka	użytki rolne razem [%]	grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione [%]	grunty pod wodami razem [%]	grunty zabudowane i zurbanizowane [%]	Nieużytki [%]
Ornontowice	57,09	25,56	0,26	16,56	0,53
Powiat mikołowski	50,00	39,60	0,20	9,3	0,90
Województwo śląskie	54,80	35,90	1,60	6,5	1,20
Polska	62,40	32,20	2,20	1,6	1,60

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL/GUS

4.1.3. Zasoby naturalne[4]

Obszar Gminy Ornontowice pokrywają gleby pseudobielicowe i bielicowe wytworzone na utworach piaszczystych, gliniastych lub pyłowych. W obrębie dolin rzecznych (zlewnia Kłodnicy) zalegają brunatne mady pyłowe i gliniaste. W części północnej i wschodniej terenu Gminy Ornontowice przeważają piaski słabogliniaste i gliniaste lekkie. Na pozostałym obszarze gminy występują gliny lekkie i średnie pochodzenia dyluwialnego. W podłożu (poniżej 0,5m) występują gliny średnie.

Na terenie gminy głównym ciekiem powierzchniowym jest Potok Ornontowicki wraz z dopływami: Potokiem Leśnym i potokiem od Solarni wraz z Potokiem Łąkowym i jego dopływem: rowem melioracyjnym O25d. Wzdłuż środkowej części wschodniej granicy gminy, w swoim górnym biegu przepływa Potok z Bujakowa. Potoki oddzielone są wododziałami IV i V rzędu, a następnie łączą się i tworzą zlewnię II rzędu rzeki Kłodnicy.

Do bogactwa naturalnego gminy, eksploatowanego w różnych okresach, należy węgiel kamienny. Na terenie gminy występują udokumentowane złoża metanu, które nie są eksploatowane. Z eksploatacją surowców kopalnych wiąże się wiele nieodwracalnych szkód w środowisku przyrodniczym (odkształcenia terenu z konsekwencjami w postaci uszkodzeń zabudowy, infrastruktury drogowej i innych tzw. szkód górniczych, ucieczka wód gruntowych, zalewiska, zwałowiska odpadów pogórniczych, zasolenie wód), jak również zagrożeń w zakresie bezpieczeństwa pracy górników (ryzyko wybuchów metanu, pyłu węglowego, pożarów, tąpnięć górotworu). Energetyczne wykorzystanie węgla przyczynia się do powstawania odpadów i zanieczyszczenia wód.

4 Na podstawie Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania Gminy Ornontowice, Uchwała nr XLIV/334/09 RADY GMINY ORNONTOWICE z dnia 30 września 2009 r. z późn. zm.,

4.1.4. Ochrona środowiska

Na terenie Gminy Ornontowice występują następujące formy ochrony przyrody:

- obszary chronionego krajobrazu,
- pomniki przyrody.

W roku 2003, Uchwałą Nr XIV/87/03 Rady Gminy Ornontowice z dnia 30 października 2003 r., ustanowiono na terenie Gminy Ornontowice obszary chronionego krajobrazu. Tą formą ochrony przyrody objęto jary i doliny potoków, tj.: potoku *Ornontowickiego,* potoku *Leśnego*, potoku *Od Bujakowa*, potoku *Łąkowego* oraz potoku *Od Solarni* łącznie z ich dopływami. Tereny te o łącznej powierzchni niespełna 1,1 km^2 stanowią około 7,3% powierzchni geodezyjnej gminy.

Ochroną indywidualną w formie pomników przyrody ożywionej zostało objętych 39 pojedynczych drzew, a także szpaler 74 dębów szypułkowych tworzących aleję przy ul. Nowej. Łącznie ta forma ochrony przyrody obejmuje 113 obiektów. Wykaz pomników przyrody na terenie gminy przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 4: Gatunki drzew pomnikowych na terenie Gminy Ornontowice

Lp.	Gatunek drzewa		Liczba drzew
	Nazwa polska	Nazwa łacińska	
1	Buk pospolity, odmiana purpurowa	*Fagus sylvatica purpurea*	1
2	Cedr himalajski	*Cedrus deodara*	1
3	Cyprysik groszkowy	*Chamaecyparis pisifera*	2
4	Dąb czerwony	*Quercus rubra*	3
5	Dąb szypułkowy	*Quercus robur*	13
6	Glediczia trójcierniowa	*Gleditsia triacanthos*	1
7	Grab pospolity	*Carpinus betulus*	9
8	Jesion wyniosły	*Fraxinus excelsior*	1
9	Jodła jednobarwna	Abies concolor	1
10	Lipa drobnolistna	Tilia cordata	5
11	Lipa szerokolistna	Tilia platyphyllos	1
12	Metasekwoja chińska	Metasequoia glyptostroboides	1
13	Dąb szypułkowy	Quercus robur	74

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG (stan na dzień 31.12.2017r.)

Zanieczyszczenie powietrza

Na terenie gminy występuje zagrożenie związane z zanieczyszczeniem powietrza. Źródłem emisji substancji zanieczyszczających powietrze są procesy technologiczne w przemyśle, usługach, rolnictwie oraz emisje ze spalania na cele ciepłownicze w lokalnych i indywidualnych kotłowniach oraz przez spalanie paliw przez pojazdy tzw. niska emisja. W celu monitorowania powietrza teren gminy wyposażono w czujniki, które zostały zainstalowane na budynkach zaplecza boisk Orlik przy ul. Akacjowej i ul. Okrężnej oraz na budynku Urzędu Gminy.

Odpady

Gospodarka odpadami komunalnymi w Gminie Ornontowice prowadzona jest w oparciu o uchwałę nr XXXVII/312/17 Rady Gminy Ornontowice z dnia 29 listopada 2017 r. w sprawie określenia szczegółowego sposobu i zakresu świadczenia usług w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości z terenu gminy Ornontowice i zagospodarowania tych odpadów, w zamian za uiszczoną przez właściciela nieruchomości opłatę za gospodarowanie odpadami komunalnymi. Zgodnie z ta uchwałą w ramach opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi od właścicieli nieruchomości odbierane są w nieograniczonej ilości bezpośrednio z nieruchomości następujące frakcje: zmieszane odpady komunalne, szkło, tworzywa sztuczne, opakowania wielomateriałowe, metale, papier i tektura, popiół i żużel paleniskowy, odpady ulegające biodegradacji, ze szczególnym uwzględnieniem bioodpadów tylko w zabudowie wielorodzinnej. Na terenie gminy istnieje także Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK) znajdujący się przy ul. Grabowej. W PSZOK przyjmowane są nieodpłatnie selektywnie zebrane odpady komunalne, pochodzące z nieruchomości zamieszkałych znajdujących się na terenie Gminy Ornontowice.

Zanieczyszczenie wód powierzchniowych i podziemnych

Zanieczyszczenie wód powierzchniowych i podziemnych wynika najczęściej ze sposobu gospodarowania odpadami ściekowymi na terenie gminy. W wielu przypadkach ścieki gromadzone są w indywidualnych zbiornikach bezodpływowych. Brak wystarczającego stanu technicznego tych zbiorników może prowadzić do niekontrolowanego wycieku tych zanieczyszczeń do środowiska gruntowego lub wodnego. Ścieki z ww. zbiorników bezodpływowych wywożone są często do lasu lub na pola, zamiast trafiać do oczyszczalni ścieków. Innym ważnym źródłem zanieczyszczeń są zakłady przemysłowe, które uwalniają do wód duże ilości zanieczyszczeń o specyficznych właściwościach (np. metale ciężkie, aromatyczne związki organiczne czy związków organicznych rzadko występujących w naturalnym środowisku). Problemem bardzo częstym jest także spływ wód z terenów zurbanizowanych nie posiadających kanalizacji, terenów rolnych oraz terenów leśnych. Te ostatnie oprócz ładunków substancji biogennych mogą dostarczać do wód pozostałości po środkach owadobójczych i ochrony roślin.

4.1.5. Zagospodarowanie przestrzenne

Podstawowym dokumentem określającym politykę przestrzenną Gminy Ornontowice, w tym zasad zagospodarowania przestrzennego jest *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego* (zwane dalej *Studium*). Dokument ten został przyjęty uchwałą nr XLIV/334/09 Rady Gminy Ornontowice z dnia 30 września 2009 r., a następnie zmieniony uchwałą nr XXX/257/17 Rady Gminy Ornontowice z dnia 29 marca 2017 r. *Studium* zawiera część tekstową i graficzną i uwzględnia zasady określone w koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju, ustalenia strategii rozwoju i planu zagospodarowania przestrzennego województwa, ramowego studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego związku metropolitalnego oraz strategii rozwoju gminy, o ile gmina dysponuje takim opracowaniem[5]. Cel główny rozwoju Gminy Ornontowice określony w *Studium* stanowi, że „Ornontowice będą gminą o charakterze rolniczo-przemysłowym, realizującą zasadę zrównoważonego rozwoju, sprawnie funkcjonującą, z nowoczesną gospodarką oraz dogodnymi warunkami życia mieszkańców, stanowiącą ośrodek mieszkaniowo–usługowy w sąsiedztwie aglomeracji górnośląskiej." Ponadto Ornontowice będą "miejscem o znaczeniu historycznym i kulturowym dla Śląska, będącym dumą mieszkańców, z bardzo dogodnymi warunkami zamieszkiwania, stanowiąc alternatywę mieszkaniową dla sąsiadującej aglomeracji." Określono także cele strategiczne warunkujące osiągnięcie celu głównego, wśród których wylicza się cele rozwoju gospodarczego, cele rozwoju społecznego i cele rozwoju zrównoważonego stanowiące podstawę prawidłowego i efektywnego rozwoju wszystkich zakresów działalności społeczno–gospodarczej. Ustalono, że cele strategiczne obejmują następujące obszary kluczowe: Gospodarka, Rozwój społeczny, Zapewnienie pełnej realizacji programu strategii rozwoju gminy, Promocja gminy, Ochrona środowiska.[6]

Studium nie jest aktem prawa miejscowego, ale jego ustalenia są wiążące dla organów gminy przy sporządzaniu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego (zwane dalej planem miejscowym, w skrócie *mpzp*).

Plan miejscowy został uchwalony w Gminie Ornontowice na mocy uchwały nr XXI/196/12 Rady Gminy Ornontowice z dnia 29 sierpnia 2012 r. Plan miejscowy sporządzany jest w celu ustalenia przeznaczenia terenów całej gminy lub tylko jej części, a także określenia sposobów ich zagospodarowania i zabudowy. Nieodłącznym elementem do uchwały *mpzp* jest załącznik graficzny, który przedstawia granice powierzchni objętej projektem planu[7].

Ww. dokumenty planistyczne określają funkcje, jakie pełnią poszczególne tereny. Jedną z głównych funkcji jest funkcja mieszkaniowa, a sytuacja mieszkaniowa to jeden z bardzo istotnych czynników świadczących o rozwoju gminy. W Ornontowicach w przeważającej części dominuje zabudowa jednorodzinna przeplatana ogrodami. Zabudowa szeregowa występuje w szczególności gęsto w okolicach ulic: Cyprysowej, Świerkowej, Jarzębinowej, Leśnej, Cichej i na

5 Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz. U.2017 poz. 1073 z późn. zm.).
6 Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania Gminy Ornontowice, Uchwała nr XLIV/334/09 RADY GMINY ORNONTOWICE z dnia 30 września 2009 r. z późn. zm.
7 Ustawa Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz. U.2017 poz. 1073 z późn. zm.).

Id: B598908F-6C78-40BF-B261-5B3057DB029C. Podpisany

osiedlu Zielone Wzgórze przy ul. Grabowej. W ostatnich latach widoczny jest znaczny wzrost liczby nowych zabudowań tego rodzaju, w których inwestorem poza osobami prywatnymi są również firmy deweloperskie, przeznaczające następnie budynki na sprzedaż lub wynajem. W Gminie Ornontowice występuje także wielomieszkaniowa zabudowa skoncentrowana przy ulicach Akacjowa, Grabowa i Żabik.

Według wskaźników charakteryzujących warunki gminy, zasoby mieszkaniowe są na dobrym poziomie. Pomimo dobrego ogólnego poziomu mieszkalnictwa, istnieje jednak znaczna ilość starej substancji zabudowy zużytej technicznie, wymagającej modernizacji i rewitalizacji. W skład mieszkaniowego zasobu gminy wchodzą mieszkania usytuowane w budynkach na osiedlu przy ul. Akacjowej oraz ul. Żabik.

W lipcu 2002 r., a więc w chwili, gdy powstały pierwsze wspólnoty mieszkaniowe, tzw. „Nieruchomości Wspólne", budynki przy ul. Akacjowej przeszły pod administrację Zarządcy Nieruchomości. Do chwili obecnej większość mieszkań została sprzedana najemcom, zaś te które pozostały niesprzedane nadal stanowią mieszkaniowy zasób Gminy Ornontowice. Powierzchnia lokali mieszkalnych w budynkach przy ul. Akacjowej wynosi od 36,16 m^2 do 73,5 m^2 co sprawia, że lokale te są przestronne i funkcjonalne, mają dobry standard. Inaczej wygląda sytuacja w budynkach przy ul. Żabik, gdzie w wyniku przekształcenia hotelu robotniczego powstały lokale mieszkalne, a ich powierzchnia kształtuje się na poziomie od 14,9 m^2 do 34,0 m^2. Powierzchnia lokali mieszkalnych w budynkach socjalnych wynosi od 14,85 m^2 do 49,11 m^2, tj. 16 lokali użytkowych oraz 2 pomieszczenia gospodarcze. Powierzchnia zabudowy całości wynosi 626,43 m^2 natomiast powierzchnia użytkowa to 441,41 m^2. Zarówno liczba budynków, jak i mieszkań na terenie gminy zwiększa się regularnie od 2010 r.

Tabela 5: Wskaźniki struktury mieszkaniowej na terenie Gminy Ornontowice w latach 2010-2017

Wskaźniki struktury mieszkaniowej [m^2]	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Liczba budynków mieszkalnych	1 087	1 130	1 142	1 159	1 172	1 190	1 215	1228
Liczba mieszkań*	1 953	1 993	2 007	2 028	2 043	2 062	2 089	2 122
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania	85,6	86,0	86,5	87,3	87,8	88,6	89,3	bd
Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na jedną osobę m^2	29,2	29,5	29,4	29,8	30,1	30,8	31,3	bd

* Informacja zawiera liczbę mieszkań w budynkach mieszkalnych i niemieszkalnych.

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL/GUS

Przestrzeń publiczna jest obszarem istotnym w życiu społeczności lokalnych, pełniącym wiele funkcji ze względu na jego położenie oraz cechy funkcjonalno-przestrzenne. Jej dostępność, rozwój oraz wygląd mają istotne przełożenie na sposób, w jaki gmina jest postrzegana.

Najistotniejszymi z punktu widzenia potrzeb mieszkańców placówkami są instytucje użyteczności publicznej, biblioteka, placówki zdrowia, kultury i oświaty:

1. Urząd Gminy Ornontowice w centralnej części Gminy przy ul. Zwycięstwa 26a,
2. Orzesko-Knurowski Bank Spółdzielczy zlokalizowany w centralnej części Gminy przy ul. Zwycięstwa 26a,
3. Poczta zlokalizowana w Pawilonie Handlowym przy ul. Zwycięstwa 2a,
4. Gminna Biblioteka przy ul. Klasztornej 1,
5. Gminny Ośrodek Zdrowia przy ul. Klasztornej 1,
6. ARTeria - Centrum Kultury i Promocji przy ul. Zwycięstwa 26,
7. Zespół Szkolno-Przedszkolny przy ul. Zwycięstwa 7.

Inne potrzeby mieszkańców zapewniają obiekty sportowe oraz tereny rekreacyjno-krajobrazowe, które stanowią niewątpliwy atut gminy:

Tabela 6: Obiekty sportowe oraz tereny rekreacyjno-krajobrazowe na ternie Gminy Ornontowice

Lp.	Obiekt	Charakterystyka
1.	Boisko GKS „Gwarek"	Stadion: pojemność 500 miejsc (206 siedzących), boisko 98m x 68m
2.	Boisko „Orlik" ul. Akacjowa	Kompleks sportowy obejmujący boisko do piłki nożnej o nawierzchni z sztucznej trawy, pełnowymiarowe boisko wielofunkcyjne o nawierzchni syntetycznej, zaplecze socjalno-szatniowe
3.	Boisko „Orlik" ul. Okrężna	Kompleks sportowy obejmujący boisko do piłki nożnej o nawierzchni z sztucznej trawy, pełnowymiarowe boisko wielofunkcyjne o nawierzchni syntetycznej, zaplecze socjalno-szatniowe
4.	Boisko przy Zespole Szkolno-Przedszkolnym	Boisko wielofunkcyjne o nawierzchni syntetycznej z bieżną i rozbiegiem do skoku w dal
5.	Boisko ul. Klasztorna	Boisko treningowe GKS „Gwarek" o nawierzchni trawiastej
6.	Boisko ul. Dworcowa	Boisko przy Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych o nawierzchni trawiastej z bieżnią
7.	Place zabaw	4 kompletnie urządzone i ogrodzone place zabaw: ul. Chudowska, Jasna, Akacjowa, Żabik
8.	Siłownie zewnętrze	Ogólnodostępne siłownie plenerowe: ul. Akacjowa, Okrężna, Świerkowa, Zwycięstwa
9.	Świątynia Dumania – Park Archanioła	Zagospodarowanie terenu starej, nieużywanej od okresu międzywojnia nekropoli poprzez wyposażenie jej w nowe funkcje odpowiadające potrzebom współczesności, tj. odtworzenie podwalin dawnego kościoła spełniające obecnie rolę sceny kameralnej, lapidarium, krypta
10.	Park Gminny	Zabytkowy Park Gminny o powierzchni 4,2 ha wraz z Amfiteatrem Parkowym na 830 miejsc siedzących, stawem z wyspą, Rosarium, placem zabaw, alejkami, ścieżką przyrodniczo-dydaktyczną
11.	Kompleks rekreacyjny	Kompleks rekreacyjny z kręgielnią, bulodromem, mini golfem, placem zabaw i siłownią na świeżym powietrzu

Źródło: opracowanie własne

Na terenie Gminy Ornontowice obiektami wpisanymi do rejestru zabytków konserwatora są Park krajobrazowy w stylu angielskim, wpisany do rejestru zabytków nieruchomych decyzją nr A/1277/81 oraz Park krajobrazowy w stylu angielskim, wpisany do rejestru zabytków nieruchomych decyzją nr A/1278/81. Obiektów zabytkowych chronionych na mocy ustaleń planu miejscowego w Ornontowicach jest 38 (m. in. kościół pw. św. Michała Archanioła, plebania, klasztor zgromadzenia Sióstr Służebniczek NMP). Natomiast obiektów małej architektury chronionych na mocy ustaleń planu miejscowego jest 13 (m. in. kapliczka murowana św. Jana Nepomucena, pomnik pamięci ofiar hitlerowskiego barbarzyństwa przy ul. Kolejowej, pomnik pomordowanych przez NKWD policjantów na cmentarzu oraz krzyże przydrożne).

Id: B598908F-6C78-40BF-B261-5B3057DB029C. Podpisany

4.1.6. Obszary zdegradowane

Gmina Ornontowice boryka się z rozmaitymi problemami natury społecznej, gospodarczej, środowiskowej, technicznej i przestrzenno-funkcjonalnej. Ich spiętrzenie się i nawarstwienie prowadzi do wytworzenia trudnej sytuacji na niektórych terenach gminy. Planowane działania rewitalizacyjne mają na celu poprawę sytuacji obszarów najbardziej zdegradowanych poprzez przywrócenie i poprawę pożądanych funkcji.

Obszar rewitalizacji w Gminie Ornontowice obejmuje Centrum (ul. Bankowa, Boczna, Dworcowa, Grabowa, Jasna, Klasztorna, Nowa, Orzeska, Słoneczna, Zamkowa, Zwycięstwa) oraz osiedla Żabik i Akacjowa, Jego teren zajmuje 93,71 ha, co stanowi 6,17% powierzchni gminy. Na wyznaczonym obszarze mieszkają 1438 osoby, co stanowi 27,3% ludności gminy. Na wyznaczonym terenie następuje nagromadzenie problemów dotyczących sfery społecznej, gospodarczej, środowiskowej, jak i technicznej, dla których wskaźniki znacznie przewyższają średnią gminną.

Wśród zidentyfikowanych problemów w gminie wylicza się:

1. w sferze społecznej - wandalizm i drobna przestępczość, niewielki poziom aktywności społecznej mieszkańców, dziedziczenie ubóstwa i problemów społecznych, zagrożenie wykluczeniem społecznym niektórych grup mieszkańców, roszczeniowe postawy części klientów pomocy społecznej, brak poczucia bezpieczeństwa mieszkańców, ograniczony dostęp do oferty kulturalnej, niska integracja społeczna oraz braki w zakresie kapitału ludzkiego (wykształcenie, kwalifikacje);
2. w sferze gospodarczej - niewystarczająca oferta uzbrojonych terenów inwestycyjnych i niski poziom przedsiębiorczości mieszkańców, brak lokali usługowych;
3. w sferze środowiskowej - zanieczyszczenie środowiska i niska emisja,
4. w sferze przestrzenno-funkcjonalnej - braki w zakresie infrastruktury drogowej (w wymiarze ilościowym i jakościowym), brak przestrzeni publicznej integrującej mieszkańców i funkcje komercyjno-usługowe;
5. w sferze technicznej - braki w zakresie monitoringu wizyjnego, zły stan techniczny budynków mieszkalnych, braki w sieci kanalizacyjnej, a także niedostosowanie budynków do potrzeb osób niepełnosprawnych.

4.1.7. Identyfikacja obszarów problemowych w zakresie przestrzeni i środowiska

Środowisko przyrodnicze i jego ochrona

Zmniejszające się zalesienie terenu

Szata roślinna na terenie Gminy Ornontowice ulega przeobrażeniom. Lasy posiadają status ochronnych, ponieważ znajdują się pod oddziaływaniem przemysłu. Obecnie zalesienie terenu

Ornontowic wynosi 25,56%. Przyczyną tego stanu rzeczy jest między innymi niewystarczająca gospodarka odtworzeniowa zasobu leśnego.

Stosunkowa niska jakość gleb i wód

Gleby ze względu na ich bardzo długi proces tworzenia uznaje się za dobra nieodnawialne, wymagające szczególnej ochrony. Ich ochrona jest tym bardziej uzasadniona, gdyż nie wykazują one żadnych zdolności do ochrony przed przenikaniem do nich substancji zanieczyszczających. Zanieczyszczenia są dodatkowo kumulowane w glebie i praktycznie nie podlegają migracji. Podstawowe zagrożenie gleb, a właściwie zasobów gruntów rolnych na terenie gminy stanowi ich przeznaczenie na cele nierolnicze i nieleśne. Jest to związane z presją urbanizacyjną związaną z przeznaczeniem gruntów rolnych pod zabudowę.

Cieki obszaru gminy nie są objęte państwowym monitoringiem jakości powierzchniowych wód płynących (prowadzonym przez Państwową Inspekcję Ochrony Środowiska). Najbliższy i jedyny punkt pomiarowy jakości wód w Potoku Ornontowickim zlokalizowany jest w km 10,5, przy ujściu Potoku Ornontowickiego do Kłodnicy. Jak wynika z raportów publikowanych przez PIOS, Potok Ornontowicki prowadzi obecnie wody pozaklasowe. Brak kanalizacji sanitarnej w znacznej części obszaru gminy powoduje zanieczyszczenie pierwszego poziomu wodonośnego. Innym źródłem zanieczyszczeń wód były w minionych latach awarie rurociągów KWK „Budryk", powodujące przedostanie się słonych wód dołowych do sieci hydrograficznej. Do Potoku Ornontowickiego odprowadzane są oczyszczone ścieki z gminnej oczyszczalni ścieków komunalnych Ornontowice-Południe, a do Potoku Od Solarni wprowadzane są oczyszczone ścieki z oczyszczalni ścieków Bioblok oraz wody deszczowe z Zakładu Głównego KWK „Budryk", oczyszczone w osadnikach.

Ze względu na znaczną ilość odprowadzanych ścieków naturalne mechanizmy samooczyszczania rzek, z uwagi na swoją niewielką wydajność, są nieskuteczne. Przywrócenie wysokiej jakości wody jest możliwe po wyeliminowaniu zrzutu ścieków niedostatecznie oczyszczonych (lub nieoczyszczonych). Docelowo wody Potoku Ornontowickiego powinny odpowiadać II klasie czystości wód.

Wysoki poziom zanieczyszczenia powietrza

Na stan czystości powietrza atmosferycznego mają wpływ emisje zanieczyszczeń z zakładów przemysłowych i ciepłowni, kotłowni instytucji, zakładów produkcyjnych oraz kotłowni indywidualnych, a także emisje komunikacyjne.

Na terenie gminy zauważono wysoki poziom niskiej emisji, natomiast sytuacja z roku na rok ulega poprawie. W celu monitorowania powietrza teren gminy wyposażono w czujniki, które zostały zainstalowane na budynkach zaplecza boisk Orlik przy ul. Akacjowej i ul. Okrężnej oraz na budynku Urzędu Gminy. Sensory jakości powietrza na bieżąco mierzą poziom stężenia pyłów zawierzonych PM2.5 oraz PM10, temperaturę powietrza, ciśnienie atmosferyczne oraz wilgotność powietrza, a dane te są wizualizowane na mapie online. Aktualne informacje można także monitorować na stronie Airly lub za pomocą aplikacji w wersji mobilnej na Androida oraz iOS-a dostępnej na platformach Google Play i App Store.

Id: B598908F-6C78-40BF-B261-5B3057DB029C. Podpisany

Wysoka energochłonność

Przykładem energochłonności w sferze publicznej może być oświetlenie uliczne. W oświetleniu ulicznym i sygnalizacji świetlnej oraz podświetleniu obiektów wciąż wykorzystywane są stare, energochłonne źródła światła. Należy dążyć do wymiany wszystkich źródeł światła na nowe, pracujące w technologii LED wraz z systemami sterowania, które pozwalają na oszczędność energii rzędu 55% w porównaniu do aktualnych opraw rtęciowych. Oszczędność powstała przy tej inwestycji waha się w granicy 2 do 4 lat, przy znacznym ograniczeniu emisji gazów cieplarnianych do atmosfery.

Zagospodarowanie przestrzenne

Niedostateczne wykorzystanie i ograniczony dostęp do obiektów zabytkowych

W 2005 r. pałac Hegenscheidtów kupił obywatel Holandii. Obiekt, pozostający własnością prywatną, nie jest dostępny dla turystów. Z ulicy można dostrzec jedynie fragmenty wspanialej, eklektycznej budowli, z charakterystyczną wieżą i elementami w stylu neorenesansu północnego. Stwierdzić można więc niewykorzystanie walorów dziedzictwa kulturowego do rozwoju oferty o charakterze turystyczno-wypoczynkowym.

4.2 Sfera społeczna

W podrozdziale dotyczącym sfery społecznej skupiono się głównie na charakterystyce demograficznej gminy i jej zasobach ludzkich. Przeanalizowano również kwestie związane z rynkiem pracy, uczestnictwo w kulturze lokalnej społeczności oraz poziom bezpieczeństwa.

4.2.1. Demografia

Na terenie Gminy Ornontowice można zaobserwować wzrost liczebności populacji. W 2017 r. Gminę zamieszkiwało 6016 osób, co stanowi wzrost liczby ludności względem lat poprzednich - w 2015 r. Gmina liczyła 5938 mieszkańców, zaś w roku następnym o 16 osób więcej. Struktura ludności pod względem płci w Gminie Ornontowice jest zbliżona do struktury populacji całego kraju, z liczbą kobiet większą niż mężczyzn. Największą część mieszkańców gminy stanowiła w 2017 r. grupa w wieku produkcyjnym (63,40%), następnie grupa w wieku przedprodukcyjnym (20,41%) i na końcu grupa w wieku poprodukcyjnym (16,19%). Zwrócić uwagę należy także na zaobserwowany na terenie gminy wzrost liczebności osób młodych, w wieku przedprodukcyjnym (17 lat i mniej), jednakże przy jednoczesnym wzroście grupy wieku poprodukcyjnego. W Gminie Ornontowice w latach 2011-2015 nastąpił wzrost liczby ludności w wieku poprodukcyjnym. Dynamika przyrostu grupy w wieku przedprodukcyjnym jest niższa niż w przypadku ludności w wieku poprodukcyjnym, co wiązać się będzie ze wzrostem obciążenia demograficznego w latach następnych.

Rysunek 6: Liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym oraz poprodukcyjnym na przestrzeni lat 2013-2017 w Gminie Ornontowice

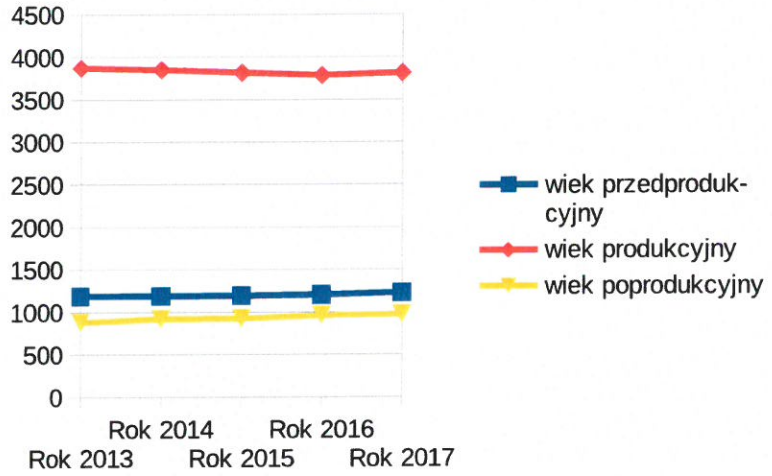

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL/GUS

Jak wynika z zaprezentowanych na wykresie danych, zarówno wśród grupy w wieku przedprodukcyjnym, jak i poprodukcyjnym zauważyć można stały wzrost liczebności w analizowanym okresie. Liczebność grupy w wieku przedprodukcyjnym w roku 2017 była o 41 osób wyższa względem roku 2013. Istotna jest także liczebność grupy w wieku poprodukcyjnym w roku 2017, która była o 94 osób wyższa względem roku 2013. Rosnąca liczba ludzi starszych przy niewystarczającej dynamice wzrostu liczby osób młodych spowoduje duże obciążenie demograficzne związane z opieką nad osobami starszymi oraz ich utrzymaniem. Jeżeli trendy te nie zostaną zatrzymane, będzie to miało konsekwencje nie tylko ekonomiczne, ale również społeczne.

Gmina Ornontowice ma dodatni przyrost naturalny wynoszący w 2017 r. 15. Odpowiada to przyrostowi naturalnemu 2,51 na 1000 mieszkańców Gminy Ornontowice. W 2017 r. urodziło się 82 dzieci, w tym 43,9% dziewczynek i 56,1% chłopców. Współczynnik dynamiki demograficznej, czyli stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów wynosi 1,11 i jest znacznie większy od średniej dla województwa oraz znacznie większy od współczynnika dynamiki demograficznej dla całego kraju.

Tabela 7: Przyrost naturalny na 1000 ludności

Jednostka/Rok	2013	2014	2015	2016	2017
Gmina Ornontowice	5,71	3,36	4,53	4,53	2,15
Powiat Mikołowski	1,46	1,03	1,15	1,25	1,13
Województwo Śląskie	-1,37	-1,11	-1,92	-1,36	-1,41
Polska	-0,46	-0,03	-0,67	-0,15	-0,02

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL/GUS

Id: B598908F-6C78-40BF-B261-5B3057DB029C. Podpisany

4.2.2. Rynek pracy

Struktura bezrobocia w Gminie Ornontowice jest odzwierciedleniem tendencji zaobserwowanych w powiecie mikołowskim, w województwie i w kraju. Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Mikołowie począwszy od 2014 następuje systematyczny spadek bezrobocia. Powiatowy Urząd Pracy w Mikołowie z siedzibą w Łaziskach Górnych obejmuje gminę Mikołów, gminę Łaziska Górne, gminę Ornontowice, gminę Orzesze oraz gminę Wyry.

Pod względem aktywności ekonomicznej ludności powiat mikołowski należy do obszarów pozytywnie wyróżniających się na tle województwa śląskiego oraz całego kraju.

Tabela 8: Stopa bezrobocia w 2017 r.

Jednostka	Stopa bezrobocia w %
Gmina Ornontowice	1,9
Powiat Mikołowski	3,3
Województwo Śląskie	5,2
Polska	6,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUP oraz BDL/GUS

W Gminie Ornontowice w roku 2017 zarejestrowanych było 71 bezrobotnych, w tym 51 kobiet. Względem roku 2013, gdzie zarejestrowanych było 136 bezrobotnych w tym 83 kobiety, stanowi to spadek o 52%.

Należy mieć świadomość, iż w teorii funkcjonowania rynku pracy stopa bezrobocia na poziomie do 5% określana jest jako bezrobocie naturalne i jest uznawana za coś normalnego na tak dynamicznym rynku pracy. W Ornontowicach stopa bezrobocia w analizowanych latach nie przekracza tej wartości, co jest wynikiem zadowalającym. Świadczy o tym, że na terenie Ornontowic teoretycznie nie występuje zjawisko bezrobocia. Nie można jednak nie zauważyć, iż w liczbie osób bezrobotnych przeważająca część to kobiety.

Rysunek 7: Wykres przedstawiający udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Ornontowice

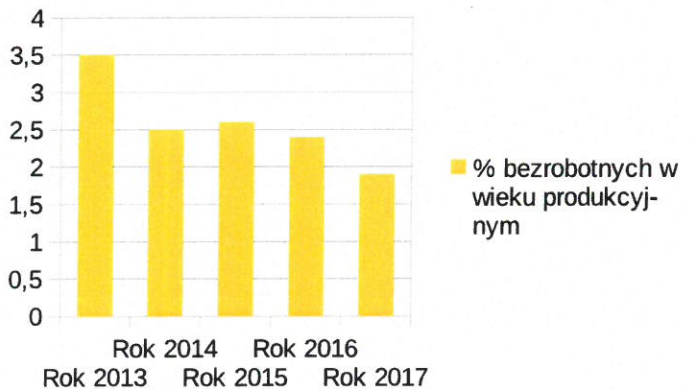

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL/GUS

Na podstawie pozyskanych danych dokonano szacunku, z którego wynika, ze liczba osób czynnych zawodowo zwiększać się będzie, co obecnie skutkuje zmniejszającym się procentem pozostających bez zatrudnienia, a będących w wieku produkcyjnym.

Rysunek 8: Wykształcenie osób pozostających bez pracy w Gminie Ornontowice w latach 2013-2017

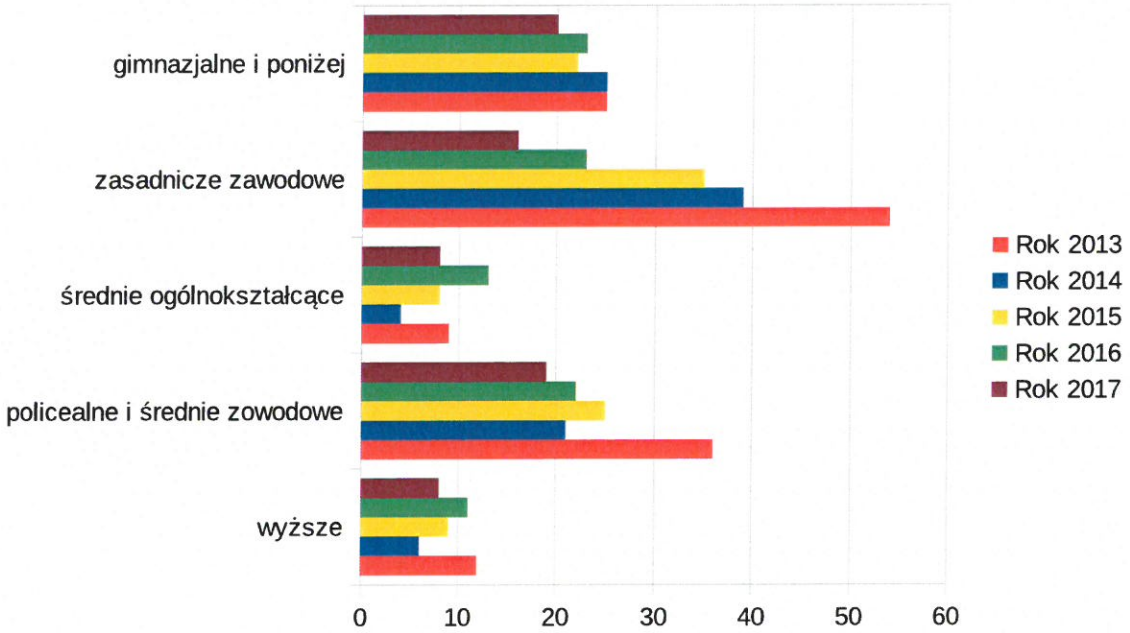

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z PUP Mikołów

Warto zwrócić uwagę również na strukturę wykształcenia osób pozostających bez zatrudnienia. W całym analizowanym okresie największy odsetek bezrobotnych stanowiły osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym, a następnie policealnym i średnim zawodowym oraz gimnazjalnym i niższym. Analizując sferę społeczną w kontekście rynku pracy należy wskazać także na niewielką liczbę działań i środków wspierających osoby planujące założyć działalność gospodarczą na terenie Gminy Ornontowice.

4.2.3. Oświata

W trosce o młode pokolenie Gmina Ornontowice podejmując różnorakie działania, m. in. prowadząc inwestycje, szczególny nacisk kładzie na stworzenie młodzieży zaplecza edukacyjnego na poziomie europejskim. Wysoki standard oświaty zapewniają nie tylko zmodernizowane obiekty, ale przede wszystkim wykwalifikowana i oddana swojej pracy, kadra pedagogiczna. Na terenie Ornontowic funkcjonuje kilka placówek oświatowych, które stwarzają możliwość realizacji prawa do nauki poprzez kształcenie, wychowanie i opiekę na poziomach podstawowym, zawodowym i technicznym oraz licealnym.

Najmłodsi znajdą opiekę w Katolickim Przedszkolu Niepublicznym Zgromadzenia Sióstr Służebniczek NMP im. Aniołów Stróżów, funkcjonuje także Zespół Szkolno-Przedszkolny (w ramach, którego funkcjonują przedszkole, szkoła podstawowa oraz oddziały gimnazjalne).

W 1999 r. oddano tutaj również do użytku nowoczesne pełnowymiarowe boisko sportowe o nawierzchni syntetycznej, a w 2005 rozbudowano byłe Gimnazjum o salę gimnastyczną. Do dyspozycji starszych uczniów pozostaje Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych – szkoła z internatem, oferująca umowy patronackie w większości zawodów kształcąca w następujących jednostkach oświatowych (dane na rok szkolny 2018/2019):

- liceum ogólnokształcące 3-letnie: klasa taneczna, teatralna oraz kosmetyczna,
- Technikum 4-letnie: zawód: technik automatyk, technik budownictwa, technik ekonomista, technik górnictwa podziemnego, technik hodowca koni, technik żywienia i usług gastronomicznych, technik elektryk, technik technologii szkła, technik ogrodnik - architektura krajobrazu, technik weterynarii, technik hotelarstwa,
- Branżowa szkoła I stopnia 3-letnia: zawód: elektryk, kucharz, mechanik-operator pojazdów i maszyn rolniczych, operator urządzeń przemysłu szklarskiego, monter zabudowy i robót wykończeniowych w budownictwie, górnik eksploatacji podziemnej, ogrodnik, cukiernik, wielozawodowa-rzemieślnicza.

Dane dotyczące ilości uczniów w poszczególnych jednostkach oświatowych w roku szkolnym 2017/2018 prezentuje poniższa tabela.

Tabela 9: Ilość uczniów pobierających naukę w Ornontowicach w roku szkolnym 2017/2018

Rodzaj placówki	Ilość na terenie gminy	Forma prawna	Status	Ilość dzieci/osób uczęszczających w roku szkolnym 2017/2018
żłobek	0	-	-	0
przedszkole niepubliczne	1	Jednostka oświaty	Niepubliczny - Katolickie Przedszkole Niepubliczne Aniołów Stróżów Zgromadzenia Sióstr Służebniczek NMP	41
przedszkole	1	Jednostka budżetowa	publiczny - gmina	234
szkoła podstawowa				434
szkoła podstawowa z klasami gimnazjalnymi				113
Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych	1	Jednostka budżetowa	publiczny - powiat	250
Razem				**1072**

Źródło: opracowanie własne

Rysunek 9: Wykres przedstawiający strukturę uczniów na poszczególnych poziomach nauczania w Ornontowicach

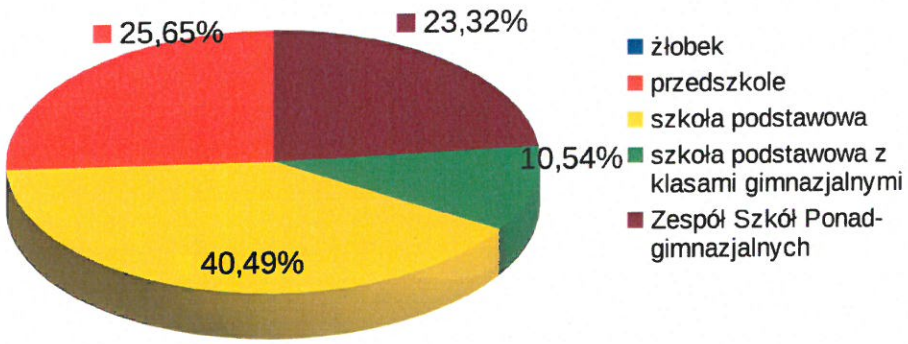

Źródło: opracowanie własne

4.2.4. Opieka zdrowotna

W Gminie Ornontowice funkcjonuje jedna placówka opieki zdrowotnej: Gminny Ośrodek Zdrowia, zlokalizowany w środkowej części gminy przy ul. Klasztornej 1. Ośrodek ten zatrudnia 7 lekarzy, 8 pielęgniarek, 1 położną, 2 pracowników fizykoterapii oraz 10 pracowników pozamedycznych (stan na 31.12.2017). Zespół ten zapewnia świadczenia medyczne z zakresu: podstawowej opieki zdrowotnej, pediatrii, specjalistycznej opieki zdrowotnej (opieka ginekologiczno–położnicza), medycyny sportowej oraz medycyny pracy. Do dyspozycji pozostaje laboratorium, pracownia USG oraz gabinet fizykoterapii. Uzupełnieniem publicznej służby zdrowia są prywatne gabinety lekarskie różnej specjalności. Na terenie Gminy funkcjonują 2 apteki: przy ul. Klasztornej 3 oraz ul. Zwycięstwa 4.

4.2.5. Pomoc społeczna

Realizatorem zadań z zakresu pomocy społecznej w Gminie Ornontowice jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, mieszczący się w Ornontowicach przy ul. Żabik 9 lok. 6 i 9. Ośrodek, poza świadczeniem szeroko rozumianej pomocy społecznej, zajmuje się także zadaniami związanymi ze świadczeniami rodzinnymi, funduszem alimentacyjnym, dodatkami mieszkaniowymi, dodatkami energetycznymi, przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie, wspieraniem rodziny, pomocą materialną dla uczniów, przeciwdziałaniem alkoholizmowi i narkomanii, wdrażaniem programu Rodzina 500+

Id: B598908F-6C78-40BF-B261-5B3057DB029C. Podpisany

oraz programu „Dobry Start". Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka.

Rysunek 10: Wykres przedstawiający liczbę rodzin korzystających z pomocy społecznej bez względu na rodzaj i formę pomocy w latach 2013-2017

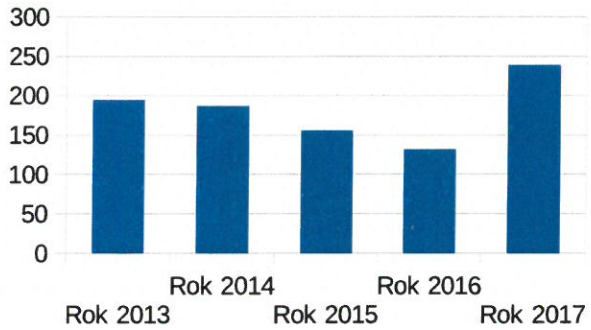

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GOPS

W Ornontowicach w 2017 r. w stosunku do lat poprzednich znacznie nastąpiło zwiększenie się liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej bez względu na rodzaj i formę pomocy. Ich liczba w 2016 roku wynosiła 132 i zwiększyła się aż o 107 rodzin osiągając liczbę 239 rodzin w roku 2017.

W tym zakresie warto również wspomnieć o występujących zjawiskach patologii społecznej występujących w Gminie Ornontowice: alkoholizm, narkomania, przestępczość, przemoc domowa. Na terenie gminy nastąpił wzrost liczby wydanych „Niebieskich Kart", co stanowi potwierdzenie zwiększenia się skali zjawiska przemocy domowej wśród mieszkańców.

Rysunek 11: Liczba sporządzonych „Niebieskich Kart" na terenie Gminy Ornontowice w latach 2013-2017

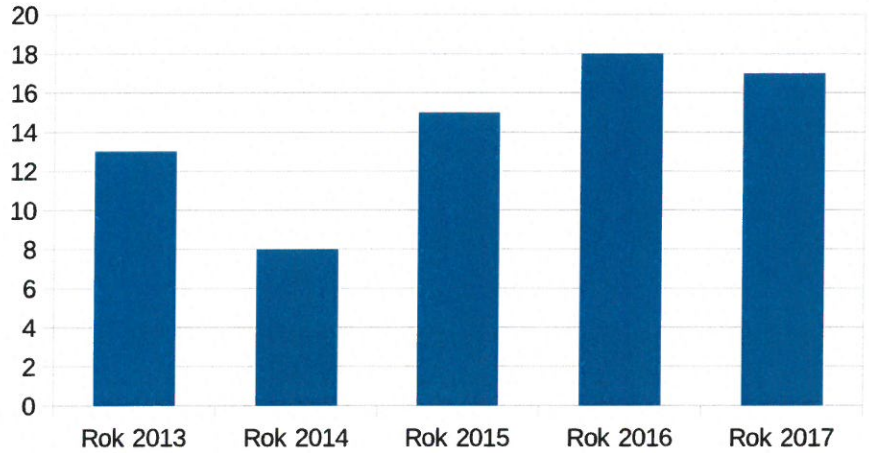

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GOPS

Dla osób dotkniętych zjawiskiem patologii społecznej na terenie Gminy Ornontowice działa Punkt Konsultacyjny dla Osób Uzależnionych od Alkoholu i Substancji Psychoaktywnych oraz Ofiar Przemocy. W punkcie konsultacji porad udziela psycholog 2 razy w miesiącu oraz prawnik także 2 razy w miesiącu.

Ponadto instytucją społeczną działającą na terenie Gminy jest Świetlica Profilaktyczno-Wychowawcza i Terapeutyczna. Celem świetlicy jest podejmowanie działań opiekuńczo-wychowawczym i terapeutycznych. Świetlica zapewnia dzieciom warunki prawidłowego rozwoju fizycznego i psychicznego, opiekę zdrowotną obejmującą świadczenia profilaktyczne, pomaga w rozwiązaniu trudnych sytuacji życiowych. Zapewnia jeden posiłek dziennie oraz pomoc w nauce i odrabianiu zadań domowych, zajęcia terapeutyczne, sportowe i komputerowe.

Na terenie Gminy Ornontowice funkcjonuje także jedna placówka całodobowa, świadcząca usługi opiekuńczo–bytowe osobom starszym, przewlekle chorym i niepełnosprawnym.

4.2.6. Uczestnictwo w kulturze

Zmieniająca się sytuacja demograficzna ma wpływ na funkcjonowanie instytucji kultury. Dopasowanie oferty do wieku i wykształcenia odbiorców jest ważnym czynnikiem, który zwiększa aktywność społeczną i zapobiega marginalizacji grup zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym także seniorów.

W Gminie Ornontowice od 1 stycznia 2010 r. zaczęła funkcjonować ARTeria - Centrum Kultury i Promocji. Działalność ta jest kontynuacją dotychczas funkcjonujących w Ornontowicach instytucji kultury. Czerpiąc z ich dorobku ARTeria staje się kulturalno-społecznym centrum Ornontowic, promując kulturę oraz walory gminy wśród mieszkańców, jak i na zewnątrz miejscowości. Stwarza możliwości rozwijania różnorodnych pasji, zarówno przez tych najmłodszych, starszych, jak i najstarszych mieszkańców Ornontowic. ARTeria - Centrum Kultury i Promocji w Ornontowicach skupia wokół siebie i wspomaga wiele grup artystycznych i organizacji.

W ramach prowadzonego ogniska muzycznego można skorzystać z takich zajęć jak: nauka gry na instrumentach klawiszowych (pianino, kayboart), nauka gry na gitarze, perkusji, flecie poprzecznym, akordeonie, trąbce, nauka śpiewu. Ponadto ARTeria prowadzi zajęcia ceramiczne, zajęcia z LEGO-robotyki oraz zajęcia fotograficzne.

W Gminie Ornontowice prężnie działają także inne organizacje, m. in.: Towarzystwo Miłośników Ornontowic, Koło Emerytów i Rencistów, Rejonowe Stowarzyszenie Pszczelarzy, Hodowcy Gołębi Pocztowych, Koło Gospodyń Wiejskich, Zespół folklorystyczny Marzanki, Chór Jutrzenka, grupa FILMOVIES i VIS oraz Fundacja Szafa Gra. Na terenie Gminy działają obecnie 2 szkoły tańca: Szkoła Tańca StandART oraz Szkoła Tańca Dancelook.

Id: B598908F-6C78-40BF-B261-5B3057DB029C. Podpisany

Poniższa tabela oraz wykres przedstawiają uczestnictwo mieszkańców w kulturze na podstawie liczby działających na terenie gminy kół zainteresowań oraz liczby uczestników aktywnych w poniższych grupach (stan na 31.12.2017).

Tabela 10: Liczba działających na terenie gminy kół zainteresowań oraz liczba uczestników aktywnych

ZAJĘCIA ARTYSTYCZNE		
Grupy	**Liczba zajęć**	**Liczba osób**
muzyczne-instrumentalne	7	105
wokalne i chóry	2	48
folklorystyczne	1	120
taneczne	2	57
plastyczne/techniczne	2	14
fotograficzne	1	25

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL/GUS

Rysunek 12: Wykres przedstawiający aktywność uczestników w poszczególnych zajęciach

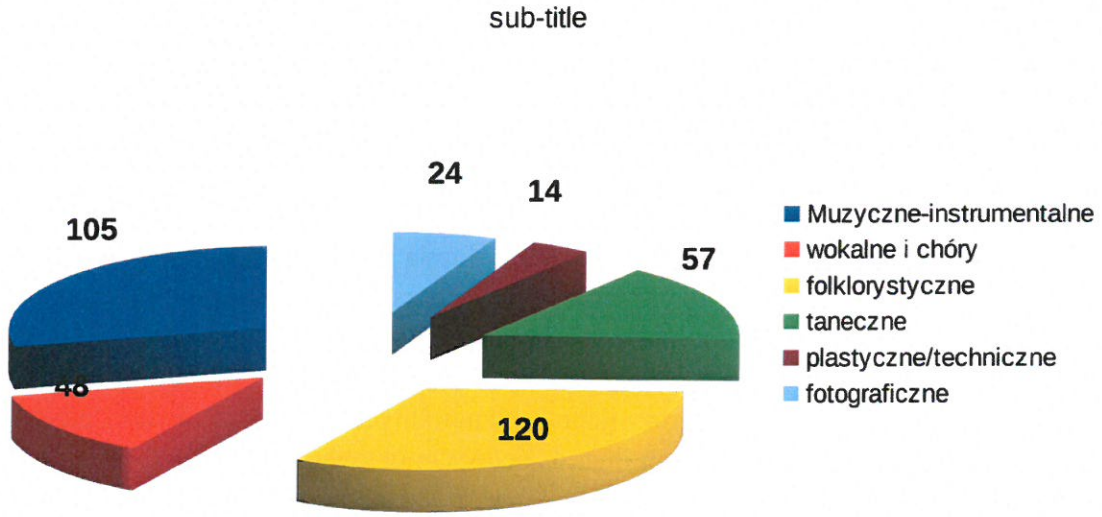

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL/GUS

W nawiązaniu do powyższej tabeli warto również zwrócić uwagę na liczbę uczestników korzystających z imprez organizowanych przez ośrodki kultury, kluby i świetlice w Gminie Ornontowice.

Tabela 11: Liczba imprez oraz uczestników korzystających z imprez organizowanych przez ośrodki kultury, kluby i świetlice w Gminie Ornontowice

IMPREZY		
Rodzaj imprezy	**Liczba imprez**	**Liczba uczestników**
seanse filmowe	51	123
wystawy	1	40
festiwale i przeglądy artystyczne	1	35
koncerty	20	2600
prelekcje, spotkania, wykłady	8	75
konkursy	3	45
warsztaty	11	196
inne	3	105

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL/GUS

Rysunek 13: Wykres przedstawiający aktywność uczestników w poszczególnych imprezach

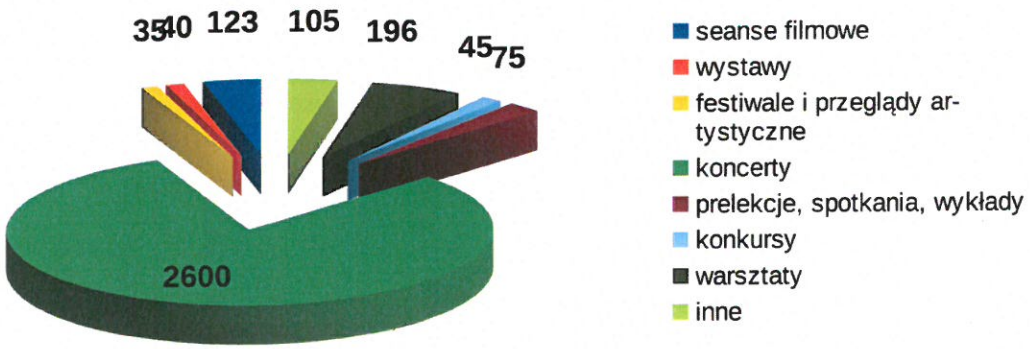

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL/GUS

Warto wspomnieć także o spektaklach Amatorskiego Teatru „Naumiony", działającego przy ARTerii – Centrum Kultury i Promocji w Ornontowicach, który funkcjonuje od 2004 r. Tworzą go osoby w różnym wieku, wystawiając sztuki zawsze w gwarze śląskiej, których celem jest zachowywanie dawnych zwyczajów i dziedzictwa regionu. Ich spektakle nie raz bawią publiczność do łez, mają jednak w swoim repertuarze również takie sztuki, na których po policzkach publiczności płyną łzy smutku. Zawsze starannie przygotowują scenografie i kostiumy, precyzyjnie odtwarzając dawną rzeczywistość. Wkładają wiele serca w to co robią, przez co lokalna społeczność – i nie tylko – zawsze tłumnie przybywa na ich spektakle, z niecierpliwością oczekując na kolejne premiery.

Id: B598908F-6C78-40BF-B261-5B3057DB029C. Podpisany

Ważnymi instytucjami kultury są również biblioteki publiczne. W Ornontowicach w budynku Ośrodka Zdrowia przy ul. Klasztornej działa Gminna Biblioteka Publiczna. Biblioteka gromadzi, opracowuje i udostępnia swoje zbiory, na które składają się książki (17972 woluminów), prasa (15 tytułów gazet i czasopism) i dokumenty elektroniczne (encyklopedie, słowniki, audiobooki) (dane na 31.12.2017). Bibliotekarze przygotowują spotkania autorskie, różne konkursy literackie, czytelnicze, rysunkowe, plastyczne. Na stałe do kalendarza wpisały się takie, jak: Konkurs Wielkanocny, Konkurs Bożonarodzeniowy, Konkurs Pięknego Czytania.

4.2.7. Bezpieczeństwo

Podstawowym miernikiem poziomu bezpieczeństwa mieszkańców jest liczba stwierdzonych przez Policję przestępstw w zakończonych postępowaniach przygotowawczych. Zgodnie ze stanem na dzień 31.12.2017 r. dokonano następujących ustaleń[8]:

- przestępstwa przeciwko mieniu: kradzież mienia art. 278 KK - 6, włamanie art. 279 KK - 5, uszkodzenie mienia art. 288 KK - 5,
- przestępstwa o charakterze kryminalnym: wyżej wymienione tj. 16 plus groźby karalne art. 190 KK - 8, przywłaszczenie mienia art. 284 KK - 2, oszustwa art. 286 KK - 2,
- przestępstwa o charakterze gospodarczym: brak
- przestępstwa drogowe: wypadki art. 177 KK - 4, nietrzeźwi kierowcy art. 178a KK - 17, kierowanie z zakazem lub cofniętymi uprawnieniami art. 244 KK i 180a KK - 5. Ponadto 50 kolizji drogowych, 1 ofiara śmiertelna i 3 osoby ranne,
- przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu: uszkodzenie ciała art. 157 KK - 7, pobicie art. 158 KK - 1, nieumyślne spowodowanie śmierci art. 155 KK - 1, namowa do samobójstwa art. 151 KK - 1.

Najwięcej przestępstw stwierdzono przeciwko mieniu oraz o charakterze kryminalnym, najmniej natomiast przestępstw o charakterze gospodarczym.

Podsumowując w 2017 r. w Gminie Ornontowice stwierdzono 114 przestępstw. Oznacza to, że na każdych 1000 mieszkańców odnotowano 18,94 przestępstw. Jest to wartość znacznie mniejsza od wartości dla województwa śląskiego (24,53) oraz mniejsza od średniej dla całej Polski (19,62)[9].

W celu utrzymania bezpieczeństwa i ochrony ludności w obszarze gminy działa Ochotnicza Straż Pożarna z siedzibą przy ul. Bankowej 1. Ochotnicza Straż Pożarna liczy w sumie 31 członków, w tym: 7 Członków Zarządu, 3 Członków Komisji rewizyjnej, 9 Członków czynnych, 2 Członków honorowych oraz 10 Członków Młodzieżowej Drużyny Pożarniczej (stan na 31.12.2017). Obecnie jednostka ta wyposażona jest w trzy samochody ratowniczo-gaśnicze, tj.: samochód marki Mercedes–Benz ATEGO, samochód marki Lublin–3 i samochód marki Renault

8 Na podstawie informacji Komisariatu Policji w Orzeszu z dnia 28.08.2018
9 Na postawie www.polskawliczbach.pl

Master, 1 motopompa, 2 pompy szlamowe, 2 pompy pływające „Niagara", 3 agregaty prądotwórcze i 1 zestaw masztów oświetleniowych. W ramach Powiatowego Centrum Zarządzania Kryzysowego jednostka wyposażona jest w urządzenia łączności ze zdalnym radiowym systemem uruchamiania syreny alarmowej oraz SMS.

Policja zorganizowana jest w postaci Rewiru Dzielnicowych Komisariatu Policji w Orzeszu z 2 dzielnicowymi na terenie Ornontowic oraz Kierownikiem Dzielnicowych.

4.2.8. Organizacje pozarządowe

Na terenie Gminy Ornontowice działają dwie organizacje pozarządowe: Forum Aktywności Społecznej Ornontowic i Fundacja Szafa Gra. Dodatkowo, na rzecz mieszkańców Powiatu Mikołowskiego, w tym Gminy Ornontowice działają następujące stowarzyszenia: Polski Związek Niewidomych Okręg Śląski Koło w Mikołowie, Stowarzyszenie Klub Abstynenta „POWRÓT" i Stowarzyszenie Pomocy Psychospołecznej i Profilaktyki „ZMIANA".

Gmina Ornontowice posiada Gminny Program Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi, który określa politykę władz gminy wobec uprawnionych podmiotów prowadzących działalność pożytku publicznego w zaspokajaniu potrzeb i oczekiwań mieszkańców.

4.2.9. Identyfikacja obszarów problemowych

Na podstawie pozyskanych danych i dokonanej analizy zidentyfikowano problemy dotyczące sfery społecznej Gminy Ornontowice.

Rynek pracy

Oferta edukacyjna niedostosowana do rynku pracy

Zauważalny jest problem pewnego niedostosowania oferty kształcenia do potrzeb lokalnego rynku pracy. Z informacji pozyskanych w ramach prowadzonych badań wynika, że jednym z głównych problemów związanych z zatrudnianiem absolwentów szkół zawodowych jest ich brak doświadczenia zawodowego. Z tego względu zaleca się wsparcie prowadzenia współpracy biznesu i oświaty na drodze porozumień o odbywanie praktyk zawodowych w jak najszerszym wymiarze. Obecnie zauważa się stosunkowo niskie zaangażowanie przedsiębiorców we współpracę z placówkami oświatowymi.

Ponadto, problemem na terenie powiatu jest dysproporcja pomiędzy liczbą dostępnych miejsc pracy a liczbą absolwentów szkół.

Bezrobocie

Przewaga kobiet wśród osób bezrobotnych

Jak wykazano stopa bezrobocia na terenie Gminy Ornontowice jest niższa niż w powiecie,

województwie i kraju. Jednakże zauważyć można dysproporcję w statystykach dotyczących bezrobocia kobiet i mężczyzn. W Gminie Ornontowice w roku 2017 zarejestrowanych było 51 bezrobotnych kobiet, co stanowiło, aż 72% wszystkich zarejestrowanych bezrobotnych z Gminy Ornontowice. Spowodowane może być to niewystarczającymi szansami dla kobiet chcących podjąć zatrudnienie na lokalnym rynku pracy.

Duży odsetek osób z wykształceniem zawodowym wśród bezrobotnych

Problemem zdaje się być także oferta rynku pracy wystosowana do osób z wykształceniem zawodowym, bądź innym, niższego stopnia. Zgodnie ze statystyką, największy odsetek osób bezrobotnych z uwzględnieniem pozyskanego wykształcenia przypadł w roku 2013 na osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym (40%).

Niewystarczająca skala efektywnej polityki wsparcia osób bezrobotnych

Niewystarczające jest doradztwo ekonomiczne dla osób zakładających działalność gospodarczą, oraz brak odpowiednich warunków lokalowych i odpowiedniej kadry i inicjatora stworzenia inkubatora przedsiębiorczości.

Oświata

Analizą, w ramach obszaru oświaty, objęto żłobki. W Gminie Ornontowice nie funkcjonuje ani jeden żłobek publiczny. Łącznie w Gminie Ornontowice jest 316 dzieci w wieku do 3 lat (stan na 31.12.2017), w związku z tym priorytetowym działaniem z zakresu poprawy tej sytuacji powinno być utworzenie żłobka w Gminie Ornontowice.

Opieka zdrowotna

Na terenie Gminy Ornontowice znajduje się odpowiednia liczba poradni podstawowej opieki zdrowotnej, jak również liczba punktów aptecznych. Ograniczony jest natomiast dostęp do specjalistów z zakresu ochrony zdrowia psychicznego oraz niski poziom profilaktyki psychiatrycznej i psychologicznej. Punkt konsultacyjny psychologa pracuje 2 razy w miesiącu, oznacza to, że mieszkańcy mają znacznie ograniczoną możliwość korzystania z usług w tym zakresie bez konieczności dojazdu do innych placówek na terenie powiatu. Może mieć to wpływ na niechęć do podjęcia leczenia, mieszkańcy mogą także nie być świadomi wagi tego zagadnienia. Zwiększone działania profilaktyczne w kontekście zdrowia psychicznego odpowiedziałyby w pewnym stopniu na zapotrzebowanie mieszkańców.

Sytuacja osób starszych

Podjęcie tematu problemów osób starszych na terenie Gminy Ornontowice jest uzasadnione, ponieważ starzenie się ma decydujący wpływ na poziom życia ludzi, a także ich możliwości oraz potrzeby. Często przeoczanym problemem jest samotność osób starszych prowadząca do ich wykluczenia społecznego. Nie tylko ma na to wpływ brak aktywności zawodowej i społecznej, ale także status społeczny. Osoby starsze, a szczególnie osamotnione, zwłaszcza te dotknięte różnego rodzaju formami niepełnosprawności, należą do grup szczególnie narażonych na wykluczenie społeczne. Problem stanowi także fakt dyskryminacji osób starszych, tzw. *ageism*, polegający na posługiwaniu się w ocenach i działaniach wobec ludzi starszych stereotypami

związanymi z pasywnością, złym stanem fizycznym i umysłowym oraz niesamodzielnością w funkcjonowaniu w oparciu o kryterium wieku[10]. Problem w tym zakresie stanowi również zapewnienie dostępu do usług opiekuńczych na odpowiednim poziomie dla wszystkich osób starszych. Na terenie Gminy Ornontowice funkcjonuje jedna placówka całodobowa, świadcząca usługi opiekuńczo–bytowe osobom starszym, przewlekle chorym i niepełnosprawnym. Niemniej jednak oferta czasu wolnego (kulturalna, rekreacyjna i edukacyjna) nie jest w pełni rozwinięta i dostosowana do oczekiwań tej grupy wiekowej.

Zjawiska patologii społecznej

W obszarze patologii społecznych wyodrębnić można cztery grupy problemów, dotyczących zjawiska alkoholizmu, narkomanii, przemocy domowej oraz przestępczości.

Alkoholizm

Problemy w zakresie alkoholizmu związane są przede wszystkim z regulacjami prawnymi. Duża dostępność fizyczna i ekonomiczna alkoholu, zmienne i niestabilne prawo dotyczące sprzedaży i spożycia alkoholu oraz środków psychoaktywnych, skutkują brakiem problemów z zakupem środków przez młodzież.

Przemoc domowa

Na terenie gminy nastąpił wzrost liczby wydanych „Niebieskich Kart", co stanowi potwierdzenie zwiększenia się skali zjawiska przemocy domowej wśród mieszkańców Gminy Ornontowice. W ostatnich trzech latach zaobserwowano także wzrost liczby wniosków do Rejonowego Sądu w Mikołowie Wydziału III Rodzinnego i Nieletnich (rok 2015 – 5 wniosków, rok 2017 – 12 wniosków) oraz wniosków do Prokuratury Rejonowej w Mikołowie (rok 2015 - 5 wniosków, rok 2017 - 11 wniosków).

Ubóstwo

Wzrost liczby osób korzystających z pomocy społecznej

Problemem zaobserwowanym na terenie gminy jest zwiększająca się skala ubóstwa mieszkańców. W 2013 r. liczba gospodarstw domowych pobierających świadczenia społeczne wynosiła 195, natomiast w roku 2017 wzrosła ona do 239.

Integracja i aktywizacja społeczności

Niedostatecznie rozwinięta oferta dla mieszkańców

Częstym problemem zasygnalizowanym w badaniu preferencji społecznych mieszkańców Gminy Ornontowice ankiecie jest brak bądź niewystarczająca oferta mająca wpływ na integrację i aktywizację społeczności lokalnej.

Mieszkańcy Gminy zwrócili uwagę na fakt braku stałych, ciągłych działań na rzecz społeczności. Wyrażono zapotrzebowanie na szereg działań, które podjęte powinny być w celu poprawy jakości życia i wzmożenia aktywności społecznej, szczególnie osób w podeszłym wieku. Uwagę zwrócono również na fakt niewystarczającego wsparcia udzielanego młodym matkom i opieki instytucjonalnej dla dzieci.

10 Podstrategia rozwiązywania problemów demograficznych, Gdańsk 2015, str. 117

Id: B598908F-6C78-40BF-B261-5B3057DB029C. Podpisany

Bezpieczeństwo

Pozyskane dane wykazały, że najczęściej popełnianymi przestępstwami na terenie Gminy Ornontowice są przestępstwa przeciwko mieniu oraz o charakterze kryminalnym. Wykrywalność przestępstw szacuje się na poziomie 76,50%. W celu zminimalizowania przestępstw na ternie gminy należałoby zwiększyć liczbę patroli na obszarze Gminy Ornontowice.

4.3. Sfera Gospodarcza

W podrozdziale dotyczącym sfery gospodarczej skupiono się na lokalnym rynku pracy: głównych pracodawcach, kondycji i ilości podmiotów gospodarczych, a także ich strukturze. Analizie poddano także rolnictwo.

4.3.1. Główni pracodawcy

Wśród największych zakładów produkcyjnych prowadzących działalność na terenie Gminy Ornontowice wymienić można głównie Jastrzębską Spółkę Węglową S.A. KWK „Budryk". Kopalnia "Budryk" była budowana w latach 1978-1994, a jej złoże znajduje się na terenie gmin: Ornontowice, Gierałtowice oraz miast Mikołów, Orzesze, miasta i gminy Czerwionka-Leszczyny. Innymi podmiotami są Zespół Szkolno – Przedszkolny w Ornontowicach, Urząd Gminy Ornontowice oraz jednostki podległe Gminie a także Orzesko–Knurowski Bank Spółdzielczy oddział Ornontowice.

4.3.2. Zatrudnienie

Znaczenie gospodarcze Gminy Ornontowice przełożenie ma na liczbę dostępnych na jej terenie miejsc pracy. Na przestrzeni analizowanego okresu zauważyć można spadek w liczbie zatrudnionych osób.

Rysunek 14: Wykres przedstawiający liczbę zatrudnionych w Gminie Ornontowice w latach 2013-2017

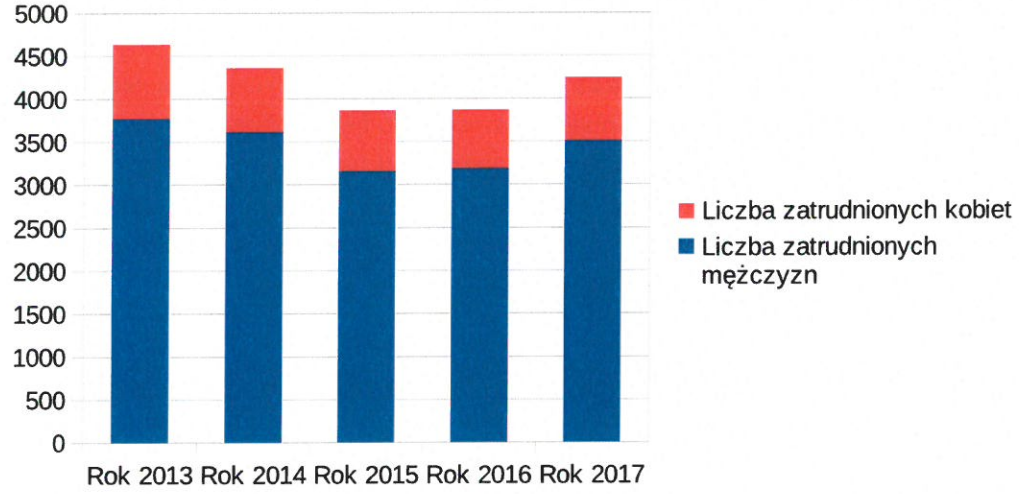

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL/GUS

Z danych zgromadzonych w 2016 r. przez Główny Urząd Statystyczny wynika, iż 4,7% aktywnych zawodowo mieszkańców gminy Ornontowice pracuje w sektorze rolniczym (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo), 52,9% w przemyśle i budownictwie, a 18,5% w sektorze usługowym (handel, naprawa pojazdów, transport, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja) oraz 2,1% pracuje w sektorze finansowym (działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości).

4.3.3. Kondycja i liczba podmiotów gospodarczych

Rynek pracodawców Gminy Ornontowice na przestrzeni ostatnich lat uległ delikatnemu wzrostowi. Dane w tym zakresie zaprezentowane zostały na poniższym wykresie

Rysunek 15: Wykres przedstawiający liczbę przedsiębiorców działających na terenie Gminy Ornontowice w latach 2013-2017 – podmioty wpisane do rejestru REGON, w tym osoby prowadzące jednoosobową działalność gospodarczą

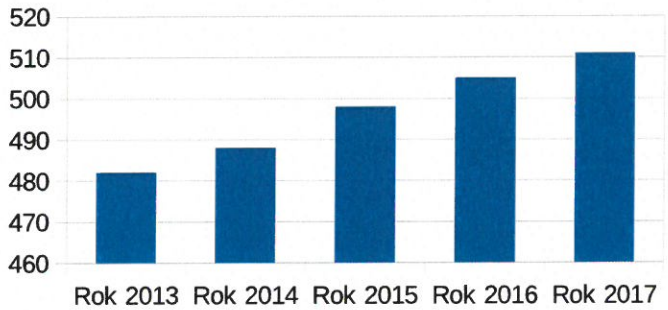

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL/GUS

W analizowanym okresie liczba przedsiębiorstw wzrosła o 29. W roku 2017 odnotowano ich 511, co stanowi 6% wzrost względem roku 2013.

Jak wynika z danych zgromadzonych przez Główny Urząd Statystyczny, na terenie Gminy Ornontowice w analizowanym okresie odnotowano rosnącą liczbę działających przedsiębiorstw. Warto także zwrócić uwagę na strukturę przedsiębiorstw pod względem zatrudnianych osób. Dominują mikroprzedsiębiorstwa, w których pracuje od 1 do 9 osób. Ich liczba znacznie przewyższa pozostałe kategorie. W tym sektorze również obserwowany jest rokroczny wzrost, w przypadku, gdy pozostałe sektory pozostają na względnie stałym poziomie.

Rysunek 16: Wykres przedstawiający liczbę przedsiębiorstw ze względu na liczbę zatrudnionych osób w latach 2013–2017

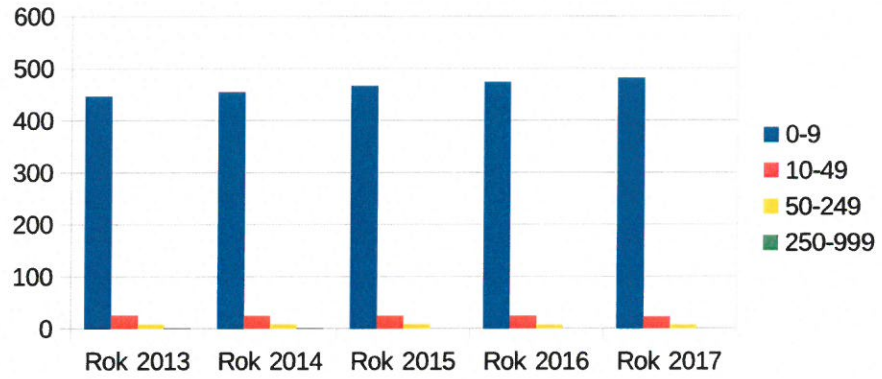

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL/GUS

4.3.4. Struktura branż

Największa liczba przedsiębiorstw działających na terenie Gminy Ornontowice przypada na podmioty sektora mikroprzedsiębiorstw (zatrudniających do 9 pracowników). W 2017 r. podmioty te stanowiły 94,32% wszystkich przedsiębiorstw zarejestrowanych w Ornontowicach. Zdecydowana większość przedsiębiorstw prowadzących działalność na terenie Gminy Ornontowice w 2017 r. pochodziła z sektora prywatnego (94,30%), przy czym wartość ta jest porównywalna jest ze średnią dla kraju.

W Gminie Ornontowice najważniejszy sektor stanowi sekcja G (handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle) oraz F (budownictwo). W lokalnej gospodarce dość duży jest również udział sekcji M (działalność profesjonalna, naukowa i techniczna) i sekcji C (przetwórstwo przemysłowe). Ważne są również sekcje H (transport i gospodarka magazynowa) i J (informacja i komunikacja).

4.3.5. Rolnictwo

Tereny rolne zajmują ponad połowę obszaru Gminy Ornontowice tj. 862 ha (57,09%). Znaczną część areału stanowią grunty orne (81%), w skład pozostałej części wchodzą: pastwiska (8,6%) i łąki (6,3%), sady i ogrody (4,1%). Zgodnie z ewidencją podatkową na terenie Ornontowic istnieją 4 gospodarstwa mające powyżej 10 ha ziemi, 13 gospodarstw o powierzchni 5-10 ha oraz 213 gospodarstwa o powierzchni 1-5 ha (stan na dzień 31.12.2017). Głównie są to gospodarstwa mieszane. Na obszarze gminy odnotować można niekorzystne zjawisko występowania w przeważającej wielkości gospodarstw małych, kilkuhektarowych. Rolnicy, szczególnie prowadzący małe gospodarstwa, znajdują stałe zatrudnienie w innych gałęziach gospodarki, aniżeli rolnictwo, które stanowi jedynie ich dodatkowy dochód. Część istniejących gospodarstw rolnych należy określić mianem specjalistycznych. Gospodarstwa te spełniają wymogi Unii Europejskiej. Rolnicy zajmują się produkcją zbożową, rozprowadzaniem materiału siewnego i środków ochrony roślin, a także produkcją wysokogatunkowego mleka i wychowem trzody chlewnej. Najczęściej uprawianymi w Gminie są: zboża, rośliny pastewne, przemysłowe oraz okopowe. Gospodarstwa te są w pełni samowystarczalne i wyposażone w pełny park maszynowy, tj.: kombajny zbożowe, buraczane, ziemniaczane, prasy, siewniki, brony talerzowe uniwersalne, opryskiwacze i rozrzutniki obornika.

4.3.6. Identyfikacja obszarów problemowych

Poniżej wskazano i opisano problemy w sferze gospodarczej.

Przedsiębiorczość

Niski poziom przedsiębiorczości

W Gminie Ornontowice dominują przedsiębiorstwa z sektora mikro (zatrudniający średniorocznie mniej niż 10 pracowników). Problemem w tym obszarze jest także niska dynamika wzrostu liczby firm z sektora małych, średnich i dużych przedsiębiorców. Taki stan rzeczy, utrzymujący się od lat, a wynikający z charakteru kulturowo-gospodarczego regionu (obecność KWK „Budryk"), powoduje mniejsze zainteresowanie pozyskiwaniem nowych inwestorów, dążeniem do zmiany charakteru gospodarczego obszaru, czy wspieraniem rozwoju postaw przedsiębiorczych, prowadzeniem działań edukacyjnych w tym zakresie wśród mieszkańców. Duża część osób nie wykazuje zainteresowania prowadzeniem własnej działalności, ze względu na istnienie w podregionie atrakcyjnych jeszcze miejsc pracy.

Brak spójnej polityki pozyskiwania inwestorów

Mimo, że działania związane z pozyskiwaniem inwestorów są uznawane za priorytetowe, to do chwili obecnej samorządy powiatu mikołowskiego nie prowadzą wspólnych czynności w tym zakresie. Zgodnie z podstrategią ds. lokalnego rynku pracy, na terenie powiatu brak jest skoordynowanych działań w zakresie pozyskiwania i obsługi inwestorów zewnętrznych oraz wspierania lokalnych firm, co zauważono we wszystkich gminach powiatu.

Id: B598908F-6C78-40BF-B261-5B3057DB029C. Podpisany

Potencjałem do wykorzystania w tym zakresie w Gminie Ornontowice jest możliwość przeznaczenia pod inwestycje istniejących obszarów poprzemysłowych (brown field) znajdujących się na przedpolu KWK „Budryk".

Rolnictwo

Wśród barier dla rozwoju i prowadzenia dalszej działalności rolniczej wskazań należy przed wszystkim nieopłacalność działań – niskie ceny produktów rolnych oraz wysokie ceny środków produkcji. Na terenie gminy zauważa się stosunkowo znaczny wpływ odpływu młodych ludzi z sektora rolniczego do większych miast w celach zarobkowych i mieszkaniowych. Stwierdzić można także problem niskiego stopnia automatyzacji gospodarstw rolnych.

4.4. Infrastruktura techniczna

W podrozdziale dotyczącym infrastruktury technicznej skupiono się przede wszystkim na analizie komunikacji i transportu na terenie powiatu oraz zagadnieniach związanych z informatyzacją i energetyką. Ponadto scharakteryzowano gospodarkę wodno-ściekową oraz gospodarkę odpadami komunalnymi.

4.4.1. Komunikacja i transport

Infrastruktura komunikacyjna Gminy Ornontowice złożona jest z dróg, w tym wojewódzkiej, powiatowych oraz gminnych, a także ścieżek rowerowych oraz ciągów pieszych. Realizowany na tym terenie jest transport drogowy, publiczny (komunikacja autobusowa), kolejowy (bocznica kolejowa JSW SA KWK „Budryk") i rowerowy.

Podstawowy układ drogowo-uliczny Gminy Ornontowice tworzą: droga wojewódzka nr 925 relacji Rybnik-Bytom – ul. Bujakowska, którą zarządza Marszałek Województwa Śląskiego (Zarząd Dróg Wojewódzkich w Katowicach) oraz drogi powiatowe będące w administracji Powiatowego Zarządu Dróg w Mikołowie z siedzibą w Łaziskach Górnych, tj. ul. Chudowska, Dworcowa, Orzeska, Zwycięstwa i Zamkowa. Uzupełnieniem sieci dróg w Ornontowicach są następujące drogi gminne administrowane przez Zakład Gospodarki Komunalnej i Wodociągowej w Ornontowicach: ul. Akacjowa, Bankowa, Boczna, Brzozowa, Bukowa, Cicha, Cyprysowa, Działkowa, Graniczna, Grabowa, Hutnicza, Jarzębinowa, Jasna, Klasztorna, Klonowa, Kolejowa, Krótka, Kwiatowa, Leśna, Lipowa, Łąkowa, Nowa, Marzankowice, Myśliwska, Karola Miarki, Ogrodowa, Okrężna, Polna, Pośrednia, Skośna, Słoneczna, Solarnia, Sosnowa, Spokojna, Świerkowa, Tartaczna, Zachodnia, Żabik. Ponadto Gmina Ornontowice leży w sąsiedztwie autostrady A1 (węzeł „Dębieńsko" 3 km) i A4 (węzeł „Zabrze" 10 km).

Jak wspomniano wcześniej, przez Gminę Ornontowice przebiega także sieć linii kolejowej

służącej jedynie do ruchu towarowego z KWK „Budryk" w kierunku północnym. Istniejący w minionych latach ruch pasażerski obecnie nie istnieje, a część torowiska została rozebrana.

Ważnym aspektem związanym z mobilnością jest transport publiczny, który obecnie jest oceniany jako jedna ze słabszych stron gminy. Przewozy zaspokajające potrzeby powiatowe realizowane są przez gminy na zasadzie porozumień międzygminnych. Obecnie Gminę Ornontowice obsługują następujące komunikacje:

MZK TYCHY

- linia 605: Mikołów – Łaziska Górne – Orzesze – Ornontowice
- linia 655: Orzesze – Ornontowice – Mikołów

MZK JASTRZĘBIE ZDRÓJ

- linia 309: Rybnik – Czerwionka – Ornontowice
- linia 310: Orzesze – Dębieńsko – Ornontowice
- linia 311B: Ornontowice – Dębieńsko – Rybnik

KZK GOP KATOWICE

- linia 636: Knurów – Ornontowice – Orzesze

Przez Gminę Ornontowice przebiega również sieć tras rowerowych, która łączy gminy powiatu mikołowskiego z sąsiednimi powiatami i gminami. W latach 2009-2011 zrealizowano projekt pn. *„Sieć tras rowerowych na terenie powiatu mikołowskiego – infrastruktura aktywnych form turystyki"* dofinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Rozwoju Subregionu Centralnego Regionalnego. W ramach projektu zostało wytyczonych prawie 250 km tras przebiegających przez: Łaziska Górne, Mikołów, Ornontowice, Orzesze i Wyry. Wytyczone trasy są atrakcyjne nie tylko pod względem walorów rekreacyjno-turystycznych, ale także pod względem historycznym, kulturalnym i przyrodniczym.

Gmina Ornontowice charakteryzuje się dobrym stanem wyposażenia podstawowego układu drogowego w niezależne ciągi piesze (chodniki). Praktycznie w całym podstawowym układzie drogowym drogi wojewódzkiej i dróg powiatowych dokonana została segregacja pozioma ruchu kołowego i pieszego poprzez wprowadzenie co najmniej jednostronnie wydzielonych ciągów pieszych. Zauważalna jest systematyczna przebudowa ciągów pieszych mająca na celu poprawę ich stanu technicznego. Warto jednak zauważyć, iż drogi gminne nie posiadają wydzielonych ciągów pieszych, chociaż ich parametry techniczne kwalifikują niektóre z nich do ciągów pieszo-jezdnych.

Wszystkie obiekty użyteczności publicznej Ornontowic wyposażone są w prawidłowo oznakowane parkingi (centrum Gminy: Urząd Gminy, jednostki oświatowe, Kościół, Gminny Ośrodek Zdrowia, pawilon handlowy). Łączna liczba miejsc parkingowych w samym centrum oscyluje wokół 250. Pozostałe parkingi zlokalizowane są na terenie osiedla wielomieszkaniowego oraz osiedli zorganizowanej zabudowy jednorodzinnej, jak również w rejonie placówek usługowo-handlowych. Największym parkingiem jest parking dla pracowników KWK „Budryk" ulokowany w jej bezpośrednim sąsiedztwie.

Id: B598908F-6C78-40BF-B261-5B3057DB029C. Podpisany

4.4.2. Energetyka

Energia cieplna

W Gminie Ornontowice zapotrzebowanie na ciepło pokrywane jest zarówno z sieci ciepłowniczej, sieci gazowej jak i kotłowni lokalnych i prywatnych. Źródłem ciepła sieciowego jest Zakład Produkcji Ciepła „Żory" Sp. z o.o, który dzierżawi sieć należącą do KWK „Budryk" JSW S.A. Kotłownie lokalne zlokalizowane są głównie w budynkach użyteczności publicznej. Źródła prywatne w większości stanowią kotły i piece węglowe oraz kotły gazowe i inne (pompy ciepła).

Sieć wysoko- i niskoparametrowa prowadzona jest na terenie kopalni napowietrznie, natomiast poza jej terenem kanałowo, według tradycyjnej technologii. Zasilanie odbiorców na terenie gminy odbywa się za pomocą węzłów ciepłowniczych wymiennikowych. Regulacja nośnika ciepła w przypadku sieci wysokoparametrowej odbywa się w sposób jakościowy natomiast w przypadku sieci niskoparametrowej w sposób ilościowy i jakościowy za pomocą automatyki pogodowej.

Sieć ciepłownicza

Strukturę zużycia ciepła sieciowego przez poszczególne sektory w ostatnich 3 latach przedstawiono w poniższej tabeli. Największa ilość przekazywanego ciepła wykorzystywana jest przez sektor przemysłu, następnie przez sektor mieszkaniowy.

Tabela 12: Zużycie ciepła sieciowego na terenie gminy w ostatnich latach z podziałem na odbiorców.

Grupa odbiorców	Liczba odbiorców (budynki)	Zużycie ciepła GJ/rok		
		2015 rok	2016 rok	2017 rok
Przemysł	1	113 593	118 270	128 020
Mieszkania	558*	15 542	16 453	17 741
Użyteczność publiczna	2	3 111	3 507	3 778
Handel / usługi	6	3 092	3 222	3 410
Razem	**567**	**135 338**	**141 452**	**152 949**

Źródło: ZPC Żory.

*Liczba 558 mieszkań stanowi 83 zawarte umowy. Łącznie 558 mieszkań zamieszkuje 1485 mieszkańców, co stanowi 25,06% mieszkańców korzystających z ciepła sieciowego na terenie Gminy Ornontowice.

Budynki użyteczności publicznej

W obiektach użyteczności publicznej na terenie gminy zlokalizowane są kotłownie lokalne, których charakterystyka przedstawiona została w tabeli poniżej.

Tabela 13: Wykaz lokalnych kotłowni na terenie gminy Ornontowice

Lp.	Obiekt	Źródło ciepła	Moc źródła [kW]	Kocioł olejowy	Kocioł gazowy
1	Urząd Gminy Ornontowice wraz z Bankiem Orzesko – Knurowskim, ul. Zwycięstwa 26a, 43-178 Ornontowice	Kocioł olejowy	225	225	-
2	ARTeria Centrum Kultury i Promocji w Ornontowicach, ul. Zwycięstwa 26, 43-178 Ornontowice	Kocioł olejowy	225	225	-
3	Zespół Szkolno – Przedszkolny ul. Zwycięstwa 7, 43-178 Ornontowice	Kocioł olejowy	675	675	-
4		Kocioł gazowy	170	-	170
5	Gimnazjum (od 01.09.2017 r. w strukturach Zespołu Szkolno – Przedszkolnego) ul. Zwycięstwa 7c, 43-178 Ornontowice	Kocioł gazowy	195	-	195
6		Kocioł gazowy	170	-	170
7	Straż Pożarna, ul. Bankowa 1, 43-178 Ornontowice	Kocioł olejowy	105	105	-
8	Budynek przy boisku sportowym, ul. Zwycięstwa 7b, 43-178 Ornontowice	kocioł gazowy Vaillant VU INT 466/4-5 ecoTEC	48	-	48
9	Gminny Ośrodek Zdrowia, ul. Klasztorna 1, 43-178 Ornontowice	Kocioł olejowy	105	105	-
10	Orlik, ul. Okrężna 6, 43-178 Ornontowice	Kocioł gazowy	24	-	24
11	Orlik, ul. Akacjowa 1a, 43-178 Ornontowice	Kocioł gazowy	26	-	26

Źródło: opracowanie własne

Budynki mieszkalne

W przypadku budynków prywatnych, większość ogrzewana jest przez kotły węglowe, biomasowe oraz gazowe.

Energia elektryczna

W układzie normalnym zasilanie odbiorców zlokalizowanych na terenie Gminy Ornontowice odbywa się na średnim napięciu 20 kV liniami napowietrznymi i kablowymi oraz sieciami niskiego napięcia, zasilanymi ze stacji elektroenergetycznych WN/SN:

- 110/20 kV Orzesze (ORE) zlokalizowanej na terenie Gminy Orzesze,
- 110/20/6 kV Foch (SFO) zlokalizowanej na terenie Gminy Knurów.

Stacje te stanowią własność i są w eksploatacji TAURON Dystrybucja S.A. Oddział w Gliwicach. Na terenie Gminy Ornontowice zlokalizowane są ponadto obce stacje elektroenergetyczne, niebędące własnością i w eksploatacji TAURON Dystrybucja S.A. Oddział w Gliwicach:

- SE Budryk (BUD) – rozdzielnia 110 kV,

- SE Zamkowa (ZMK) – rozdzielnia 110 kV.

Sieć elektroenergetyczna 110 kV (napowietrzna) łącząca stacje WN/SN obsługiwana jest przez TAURON Dystrybucja S.A. Oddział w Gliwicach i pracuje w układzie zamkniętym. W związku z czym w przypadkach awaryjnych istnieje możliwość wzajemnego połączenia stacji WN/SN. Ponadto istnieją również powiązania sieci na średnim napięciu między stacjami transformatorowymi, które mogą być odpowiednio konfigurowane w zależności od układu awaryjnego sieci.

Przez teren Gminy Ornontowice przechodzą również napowietrzne linie elektroenergetyczne 110 kV, będące własnością i w eksploatacji TAURON Dystrybucja S.A. Oddział w Gliwicach, następujących relacji:

- Budryk – Odsalanie,
- Łaziska – Zamkowa,
- Orzesze – Budryk.

Na terenie Gminy Ornontowice zlokalizowane są także istniejące oraz będące własnością i w eksploatacji TAURON Dystrybucja S.A. Oddział w Gliwicach:

- Linie napowietrzne i kablowe średniego napięcia (sN) 20 kV,
- Linie napowietrzne i kablowe niskiego napięcia (nN),
- Linie napowietrzne i kablowe oświetlenia ulicznego niskiego napięcia (nN),
- Stacje transformatorowe sN/nN.

Oświetlenie uliczne

W Gminie Ornontowice TAURON Dystrybucja S.A. Oddział w Gliwicach obsługuje oświetlenie uliczne skojarzone z siecią rozdzielczą nN. Świadczenie usługi oświetleniowej odbywa się na podstawie zawartej z gminą umowy, obowiązującej od dnia 01.03.2017 do 29.02.2020 r. Eksploatowane oświetlenie to 473 punkty świetlne, z czego 317 stanowi własność TAURON Dystrybucja S.A. Oddział w Gliwicach, a 156 własność gminy. Oprawy oświetleniowe objęte eksploatacją to oprawy sodowe w zakresie 70–250W, ilość szaf oświetleniowych wynosi 21 sztuk.

Gmina Ornontowice posiada również własną, wydzieloną sieć oświetleniową – 743 punkty, które nie są obsługiwane przez TAURON Dystrybucja S.A., Oddział w Gliwicach.

Gaz

Gmina zaopatrywana jest w gaz przez Górnośląską Spółkę Gazownictwa wchodzącą w skład Grupy Kapitałowej PGNiG. Klienci zaopatrywani są w gaz ziemny wysokometanowy o wartości opałowej nie mniejszej niż 31 MJ/m^3 i cieple spalania nie mniejszym niż 34 MJ/m^3. Istniejąca sieć spełnia techniczne uwarunkowania dla przyłączeń odbiorców o poborze gazu do 65 nm^3/h. Zasilanie systemu gazowniczego Ornontowic realizowane jest przez dwa gazociągi:

- Północny – średniopręźny stalowy ф 200 poprowadzony od Knurowa, przechodzący

w ф 160 PE od północnej granicy gminy po stronie zachodniej ul. Zwycięstwa do wiaduktu kolejowego z ulicami bocznymi – ul. Orzeską przez Park i ul. Dworcową w kierunku granicy z Miastem Mikołów. Po stronie wschodniej ul. Zwycięstwa do skrzyżowania z ul. Chudowską.

- Południowy – niskoprężny poprowadzony wzdłuż ul. Bujakowskiej (od strony Orzesza) w kierunku ul. Akacjowej do ul. Grabowej (Zielone Wzgórze).

Sieci średnio- i niskoprężne zarządzane są przez Gazownię Zabrzańską. Ciśnienie w sieci niskoprężnej wynosi 5 kPa, natomiast w przypadku sieci średnioprężnej waha się w zakresie od 5 kPa do O,4 MPa. Obecnie 321 gospodarstw domowych na terenie Gminy Ornontowice jest podłączonych do sieci gazowej. Stanowi to niecałe 17% gospodarstw domowych na terenie gminy. Obecnie eksploatowana sieć gazowa jest w dobrym stanie technicznym. Remonty i modernizacje gazociągów i stacji redukcyjno-pomiarowych wykonywane są na bieżąco. Informację na temat infrastruktury gazowej na terenie Gminy Ornontowice w ostatnich latach przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 14: Informacje na temat infrastruktury gazowej na terenie Gminy Ornontowice

Lp.	Wybrane informacje	2015	2016	2017
	Łączna długość sieci wraz z przyłączami [m]	21 584	22 179	22 194
1	Sieć średniego ciśnienia bez przyłączy	13 346	14 295	14 295
2	Sieć niskiego ciśnienia bez przyłączy [m]	2 437	2 554	2 554
3	Przyłącza gazowe [m] W tym: - średniego ciśnienia - niskiego ciśnienia	5 801 5 448 353	5 330 4 879 451	6 345 4 884 461
4	Przyłącza gazowe [szt.] w tym: do budynków mieszkalnych [szt.]	314 307	326 319	338 333
5	Stacje gazowe I i II ° (szt.)	0	0	0
6	Rodzaj gazu:	E		
7	Stopień gazyfikacji gminy [%]	17,20		

Źródło: PSG Sp. z o.o. Oddział Zakład Gazowniczy w Zabrzu

4.4.3. Informatyzacja

W Gminie Ornontowice w ciągu ostatnich 5 lat zrealizowano cztery projekty współfinansowane ze środków Unii Europejskiej dotyczące informatyzacji. Razem z Powiatem Mikołowskim i Gminami Powiatu Mikołowskiego zrealizowano projekty: „*SilesiaNet – budowa społeczeństwa informacyjnego w subregionie centralnym województwa śląskiego: Powiat Mikołowski oraz Gminy Powiatu Mikołowskiego (Mikołów, Łaziska Górne, Orzesze, Ornontowice, Wyry)*" oraz „*Budowa zintegrowanego systemu zarządzania Gminami Powiatu Mikołowskiego i Powiatem Mikołowskim w oparciu o system informacji o terenie (GIS)*". Na terenie Gminy Ornontowice zrealizowano także

projekt „*Budowa sieci szerokopasmowej dla społeczeństwa informacyjnego na terenie gmin Górnego Śląska wraz z punktami dostępu Hot-Spot*" Gmina była partnerem tego projektu, liderem było Miasto Gliwice)". Ponadto zrealizowano projekt „*Przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu - eInclusion w Gminie Ornontowice*".

Potrzeby Gminy Ornontowice w zakresie informatyzacji są znaczne, ich szacowana wartość wynosi 300 000 zł. Potrzeby zidentyfikowano w zakresie adaptacji serwerowni i jej doposażenia, inwestycji sprzętowych, w tym zakup komputerów, infrastruktury sieciowej, łączy internetowych, bezpieczeństwa oraz oprogramowania. Szczegółowy zakres potrzeb oraz szacowane wydatki opisane zostały w Podstrategii informatyzacji powiatu mikołowskiego.[11].

4.4.4. Odpady komunalne

Istotną kwestią pozostaje także gospodarka odpadami oraz utrzymanie porządku i czystości. 1 stycznia 2012 r. weszła w życie zmiana ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz niektórych innych ustaw. Od tego dnia gminy miały 18 miesięcy na wprowadzenie zmian i wdrożenie na swoim terenie nowych systemów gospodarki odpadami komunalnymi. Do najważniejszych zadań należało:

- przejęcie przez gminy odpowiedzialności za odpady komunalne,
- wprowadzenie opłat za gospodarowanie odpadami,
- budowanie nowych instalacji do przetwarzania odpadów,
- wyłanianie przez gminy w drodze przetargu przedsiębiorców odbierających odpady komunalne.

Co roku Gmina Ornontowice dokonuje analizy stanu gospodarki odpadami, w celu określenia możliwości ich przetwarzania i oceny postaw mieszkańców w zakresie wykonywania obowiązków związanych z usuwaniem odpadów. Gmina stale podejmuje działania związane z informowaniem i edukowaniem mieszkańców w sprawie selektywnej zbiórki odpadów komunalnych. Koordynacja gminnych planów gospodarki odpadami w skali powiatu znacznie ułatwi zrealizowanie obowiązków wynikających z dyrektyw unijnych, czyli osiągnięcie we wskazanym terminie odpowiednich poziomów ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych do składowania. W wojewódzkich planach gminy zostaną podporządkowane regionom gospodarki odpadami komunalnymi, w których będą działały regionalne instalacje do przetwarzania odpadów komunalnych. Ich budowa i eksploatacja (należy do zadań gminy) ma na celu osiągnięcie we wskazanym ustawowo terminie odpowiednich poziomów ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych do składowania i recyklingu, w perspektywie do końca 2020 r.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w 2016 r. w Polsce zebrano ponad 11,6 mln ton odpadów komunalnych, to o 7,3% więcej niż w 2015 r. Na jednego mieszkańca Polski przypadało więc średnio 303 kg zebranych odpadów komunalnych, w województwie śląskim 355 kg, a w Gminie Ornontowice było to 292 kg zmieszanych odpadów zabranych w ciągu roku.

11 „Podstrategia informatyzacji obszaru funkcjonalnego powiatu mikołowskiego wraz z przygotowaniem Planu Operacyjnego na lata 2016-2025", Kraków 2015, s.28-29.

4.4.5. Gospodarka wodno-ściekowa

Gmina Ornontowice jest w 100% zwodociągowana, sukcesywnie poprawia się stan infrastruktury wodociągowej, eliminuje straty wody, poprawia stan i parametry wody przeznaczonej do picia. Mieszkańcy Gminy Ornontowice zaopatrywani są w wodę przeznaczoną do spożycia pochodzącą z ujęć wody powierzchniowej z Zakładów Uzdatniania Wody w Dziećkowicach magistralą 1200-1000 relacji Mikołów-Pszów, poprzez Górkę Wawrzyńca w Orzeszu do komory zlokalizowanej przy ul. Zamkowej w Ornontowicach, skąd siecią rozdzielczą trafia do odbiorców. Ujęcie to należy do Górnośląskiego Przedsiębiorstwa Wodociągów S.A. w Katowicach. Na terenie Gminy działają dwie oczyszczalnie ścieków: gminna oczyszczalnia Ornontowice-Południe o wydajności 180 m^3/d oraz kopalniana oczyszczalnia „Bioblok-Bio" o wydajności 1000 m^3/d, która jest administrowana przez Przedsiębiorstwo Gospodarki Wodnej i Rekultywacji SA z siedzibą w Jastrzębiu Zdroju, do których surowe ścieki doprowadzane są siecią kanalizacji sanitarnej z całej południowej części powierzchni gminy. Ścieki oczyszczone w 99% kierowane są na Kopalnię „Budryk", gdzie wykorzystywane są do celów technologicznych. Nadmiar odprowadzany jest do Potoku Ornontowickiego. Procent skanalizowania określa się wg wskaźnika powierzchniowego na ok. 41%. Gmina realizując politykę inwestycji proekologicznych znajduje się w końcowej fazie projektowania nowej, gminnej oczyszczalni ścieków o wydajności 900 m^3/d wraz z systemem kanalizacji sanitarnej i deszczowej dla centralnej i północnej części Gminy. Nad całością gospodarki wodno-ściekowej czuwa jednostka gminna – Zakład Gospodarki Komunalnej i Wodociągowej. W poniższym zestawieniu pokazano stan ilościowy sieci wodno-kanalizacyjnej na dzień 31.12.2017 r.

Tabela 15: Sieć wodociągowa oraz kanalizacja sanitarna w Gminie Ornontowice

Lp.	Wyszczególnienie	Ilość
1.	Sieć wodociągowa rozdzielcza (bez przyłączy)	47,6 [km]
2.	Liczba przyłącza do sieci wodociągowej	1540 [szt.]
3.	Długość czynnej sieci sanitarnej	25,1 [km]
4.	Liczba przyłączy do sieci kanalizacyjnej	568 [szt.]

Źródło: dane z ZGKiW

4.4.6. Identyfikacja obszarów problemowych

Poniżej wskazano i opisano problemy dotyczące infrastruktury technicznej.

Komunikacja i transport

Komunikacja drogowa

Transport drogowy z zasady cechuje się najczęściej wybieraną formą transportu. Jednak na nieodpowiedni stan infrastruktury drogowej wpływ ma fakt nienadążania z rozbudową i modernizacją infrastruktury gminnej za zbyt szybką rozbudową domków jednorodzinnych,

a w związku z tym z niewystarczającą liczbą dróg utwardzonych.

Transport publiczny

Główną przeszkodą w rozwoju transportu zbiorowego są trudności w utrzymaniu stabilnej oferty zintegrowanej pomiędzy przewozami różnych organizatorów. Komunikacja autobusowa niedostosowana jest do potrzeb mieszkańców. Wielu z nich każdego dnia dojeżdża do miejsca pracy oddalonego od swego miejsca zamieszkania, jak również znaczna liczba uczniów dojeżdża, szczególnie do szkół licealnych, zlokalizowanych poza gminą. Niezbędne jest efektywne wykorzystanie potencjału transportu autobusowego zarówno na terenie gminy, jak i skuteczne skomunikowanie gminy z większymi miejscowościami województwa.

Transport rowerowy

Wzrost udziału transportu rowerowego jest możliwy przy pozytywnych zmianach w zakresie rozwoju infrastruktury, ale także ze świadomości korzyści wynikających z wykorzystania roweru. Konieczne jest zapewnienie użytkownikom tras rowerowych bezpieczeństwa oraz łatwości w użytkowaniu ścieżek przez cały rok. Nie bez znaczenia byłyby także akcje promocyjne i informacyjne wskazujące na korzyści wynikające z wyboru tego środka transportu, jak również rozbudowa istniejących tras i wyznaczenie nowych szlaków w przyszłości.

Energetyka

Energia cieplna

W skali gminy istotnym problemem związanym z dbałością o podniesienie standardu czystości środowiska naturalnego jest likwidacja tzw. „niskiej emisji", pochodzącej z ogrzewań piecowych i przestarzałych kotłowni na paliwo stałe. Dalsze funkcjonowanie lub modernizacja tych źródeł zależy głównie od sytuacji ekonomicznej i świadomości ekologicznej właścicieli. Przedsięwzięcia racjonalizujące użytkowanie nośników energii u odbiorców ukierunkowane winny być na:

- modernizację źródeł ciepła (efekt ekonomiczny + wpływ na emisję zanieczyszczeń do atmosfery),
- termorenowację i termomodernizację budynków (ocieplenie, wymiana okien i drzwi),
- modernizację działających systemów grzewczych w budynkach,
- stosowanie elementów pomiarowych i regulatorów zużycia energii,
- promowanie i wspieranie działań przez gminę w tym zakresie (np. ulgi podatkowe dla inwestorów, którzy przewidują zastosowanie ekologicznych i efektywnych źródeł energii),
- edukację.

Zaleca się podniesienie samowystarczalności gminy poprzez wykorzystanie własnych zasobów, dlatego znaczący wpływ na racjonalizację gospodarki energetycznej na terenie gminy może mieć rozbudowa sieci ciepłowniczej na terenie Gminy Ornontowice i przyłączanie do niej kolejnych odbiorców.

Energia elektryczna

Zużycie energii elektrycznej na terenie Gminy Ornontowice będzie z roku na rok wzrastać, m.in. ze względu na wzrost liczby mieszkańców, planowany wzrost liczby budynków mieszkalnych i mieszkań, wzrost liczby przedsiębiorstw, dlatego na obszarze gminy należy wcielać w życie działania mające na celu oszczędne gospodarowanie energią elektryczną w obiektach mieszkalnych, przemysłowych i gminnych, a także w oświetleniu ulicznym, np. poprzez wymianę żarowych źródeł światła i starszej konstrukcji źródeł sodowych na nowoczesne niskoprężne, oszczędne źródła światła o wysokiej skuteczności strumienia świetlnego.

Gospodarka odpadami

Niewystarczająca liczba składowisk odpadów

Uwagę zwraca niewystarczająca liczba składowisk (na terenie powiatu znajduje się jedno, zlokalizowane w Łaziskach Górnych, odpady zaś wywożone są do wysypisk w powiatach sąsiednich) przy zwiększającej się z roku na rok produkcji odpadów przypadającej na jednego mieszkańca Gminy Ornontowice.

4.5. Infrastruktura społeczna

W niniejszym podrozdziale skupiono się głównie na charakterystyce infrastruktury związanej z edukacją, ochroną zdrowia i opieką społeczną. Pod uwagę wzięto także zagadnienia dotyczące kultury, sportu i turystyki.

4.5.1. Edukacja

Na terenie gminy znajduję się Katolickie Przedszkole Niepubliczne Zgromadzenia Sióstr Służebniczek NMP im. Aniołów Stróżów, funkcjonuje także Zespół Szkolno–Przedszkolny pod zarządem samorządu gminnego oraz Zespół Szkól Ponadgimnazjalnych zarządzany z ramienia powiatu. Jak już wcześniej zauważono na terenie gminy brakuje żłobka, zważywszy na dzieci do trzeciego roku życia, co stanowi problem niedostosowania infrastruktury społecznej do potrzeb mieszkańców.

Analizie poddano także liczbę uczniów przypadających na oddział w Zespole Szkolno-Przedszkolnym. Według danych na rok 2016 (źródło: GUS/BDL) uczniów przypadających na 1 oddział w szkole podstawowej przypada 20 osób, natomiast liczba uczniów przypadających na 1 oddział w gimnazjum wynosi 23. W roku 2017 liczebność grupy w wieku przedprodukcyjnym była o 41 osób wyższa względem roku 2013, wobec tego prognozuje się możliwy stały wzrost liczby uczniów, co może przełożyć się na niewystarczającą liczbę miejsc w placówce edukacyjnej. Biorąc pod uwagę dzieci w wieku 3-5 lat liczba osób przypadająca na jedno miejsce w placówce

wychowania przedszkolnego wynosi 1,22. Stosunek liczby miejsc w przedszkolu do liczby dzieci świadczy o niewystarczającej ofercie przedszkolnej dla mieszkańców Gminy Ornontowice.

Tabela 16: Liczba uczniów w roku szkolnym 2018/2019

Podmiot		Liczba uczniów w roku szkolnym 2018/2019
Zespół Szkolno-Przedszkolny	Przedszkole	230
	Szkoła Podstawowa	523
	Gimnazjum	52
Katolickie Przedszkole Niepubliczne Sióstr Służebniczek NMP NP im. Aniołów Stróżów		40
Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych w Ornontowicach		254

Źródło: opracowanie własne

Zaznaczyć należy także, że infrastruktura w zakresie edukacji na terenie gminy nie jest przystosowana do potrzeb osób niepełnosprawnych. Na terenie powiatu mikołowskiego istnieją jedynie dwie placówki szkolne o charakterze specjalnym, zabezpieczające potrzeby całego powiatu mikołowskiego.

4.5.2. Turystyka

Gmina Ornontowice posiada potencjał do rozwoju turystyki przede wszystkim weekendowej. W latach 2009-2011 gminy powiatu zrealizowały projekt pn. „*Sieć tras rowerowych na terenie powiatu mikołowskiego – infrastruktura aktywnych form turystyki*" dofinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Rozwoju Subregionu Centralnego. Na terenie gminy znajdują się obiekty chętnie odwiedzane przez osoby uprawiające turystykę weekendową i są to: Park Gminny w Ornontowicach, Świątynia Dumania – Park Archanioła, Kompleks rekreacyjny z kręgielnią, bulodromem, mini golem, placem zabaw i siłownią na świeżym powietrzu. W Ornontowicach wyznaczono obszary chronionego krajobrazu będące jarami potoków, Zabytkowe Założenie Pałacowo-Parkowe (część gminna - Park Gminny kompleksowo zrewitalizowany i część pałacowa - Pałac Hegenscheidtów stanowiący własność prywatną), Ornontowicka Aleja Dębów (74 dęby) oraz największa na tle powiatu liczba pomników przyrody (113 drzew pomnikowych). Ponadto, obiektem zabytkowym na terenie gminy, chronionym na mocy ustaleń planu, wpisanym do gminnej ewidencji zabytków jest Kościół pw. św. Michała Archanioła, Plebania oraz klasztor zgromadzenia Sióstr Służebniczek NMP. Obiektami małej architektury chronionymi na mocy planu, wpisanymi do ewidencji zabytków są m. in. kapliczka murowana św. Jana Nepomucena, pomnik poległych w czasie II wojny światowej, pięć kamiennych krzyży przydrożnych oraz cztery drewniane.

4.5.3. Ochrona zdrowia

W Gminie Ornontowice w roku 2017 udzielono łącznie 30 362 porad medycznych[12]. Realizację potrzeb z zakresu podstawowej opieki medycznej zapewnia Gminny Ośrodek Zdrowia. W roku 2017 w służbie zdrowia pracowało łącznie 7 lekarzy, oznacza to, że przy 6016 mieszkańców na 1 lekarza przypada aż niespełna 860 osób. Na terenie gminy występują 2 apteki, gdzie ludność na aptekę ogólnodostępną wynosi 3008 osób. Uzupełnienie oferty medycznej stanowią prywatne praktyki lekarskie. Obszar gminy obsługuje pogotowie ratunkowe w Orzeszu oraz Mikołowie, a specjalistyczne usługi medyczne zapewniają szpitale w Orzeszu, Knurowie, Mikołowie i Rybniku.

4.5.4. Sport i rekreacja

Zaplecze sportowe Gminy Ornontowice jest zadbane, oferując mieszkańcom szereg obiektów sportowych utrzymanych w dobrym bądź bardzo dobrym stanie. Na obszarze Gminy Ornontowice aktywność fizyczną można podjąć dzięki istnieniu stadionu GKS „Gwarek" (ul. Zwycięstwa 7b), kompleksów sportowych Orlik 2012 (ul. Okrężna 6, ul. Akacjowa 1a), Kompleksu Rekreacyjnego (ul. Orzeska), placów zabaw (ul. Akacjowa, Jasna, Chudowska, Żabik), a także siłowni na wolnym powietrzu (ul. Akacjowa, Świerkowa, Zwycięstwa, Okrężna) oraz tras rowerowych i spacerowych.

4.5.5. Opieka społeczna

Od 2008 r. na terenie Gminy Ornontowice funkcjonuje placówka całodobowa, świadcząca usługi opiekuńczo–bytowe osobom starszym przewlekle chorym i niepełnosprawnym. Placówka dysponuje 14 miejscami. Co więcej, w Gminie Ornontowice zlokalizowane są placówki świadczące pomoc ofiarom przestępstw, w tym przemocy w rodzinie (Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Świetlica Profilaktyczno-Wychowawcza i Terapeutyczna).

4.5.6. Identyfikacja obszarów problemowych

Poniżej wskazano i opisano problemy dotyczące infrastruktury społecznej.

Infrastruktura zdrowotna

Zidentyfikowanym problemem w obszarze ochrony zdrowia mieszkańców Gminy Ornontowice jest zbyt mała liczba wykwalifikowanego personelu medycznego, co utrudnia podjęcie

12 BDL/GUS

efektywnych działań w celu kompleksowej ochrony zdrowia mieszkańców gminy.

Infrastruktura opiekuńczo-oświatowa

Problemem, mając na uwadze dodatni przyrost naturalny na terenie gminy oraz rosnącą liczbę ludności, jest brak żłobków. Brak zapewnionej opieki dla dzieci poniżej trzeciego roku życia w pobliżu miejsca zamieszkania rodzin rodzi problemy różnego rodzaju, m.in. uniemożliwia rodzicom dzieci podjęcie zatrudnienia, a także ogranicza możliwości wcześniejszej nauki dzieci i ich przystosowania do dalszych etapów kształcenia. Istotny jest także fakt niewystarczającej liczby miejsc w szkołach w związku z zwiększającą się liczbą uczniów. Na wszystkich poziomach kształcenia zauważyć można również brak oddziałów przystosowanych do potrzeb dzieci niepełnosprawnych.

Turystyka

Zidentyfikowanym problemem w obszarze zasobów infrastruktury turystycznej jest brak bazy noclegowej w postaci hoteli, moteli i pensjonatów, które umożliwiłyby rozwój turystyki na terenie Gminy Ornontowice.

4.6. Zarządzanie

W podrozdziale zarządzanie analizie poddano możliwości budżetowe jednostki samorządu terytorialnego, planowane przedsięwzięcia, a także dokumenty strategiczne przyczyniające się do sprawnego zarządzania. Ponadto krótko scharakteryzowano kapitał społeczny oraz dostępność i jakość usług publicznych.

4.6.1. Możliwości budżetowe

W roku 2017 dochody Gminy Ornontowice na jednego mieszkańca wyniosły 5 317,78 zł, co stanowi wzrost w porównaniu z rokiem poprzednim o 2,85%. W roku 2017 zanotowano także wzrost wydatków na jednego mieszkańca Gminy o 16,32%.

W analizowanym okresie zauważyć można, że zdecydowanie zmalały dochody w Działach: 854 - Edukacyjna opieka wychowawcza, 852 - Pomoc społeczna oraz 851 - Ochrona zdrowia. Największy wzrost dochodów zaobserwowano natomiast w Działach: 754 - Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa, 855 - Rodzina oraz 925 - Ogrody botaniczne i zoologiczne oraz naturalne obszary i obiekty chronionej przyrody.

Tabela 17: Struktura dochodów Gminy Ornontowice wg działów Klasyfikacji Budżetowej

Działy	2016 [zł]	2017 [zł]
Dział 010 - Rolnictwo i łowiectwo	19 158,05	17 956,48
Dział 400 - Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	2 905 157,23	2 968 819,85
Dział 600 - Transport i łączność	17 576,58	10 280,74
Dział 700 - Gospodarka mieszkaniowa	611 302,02	490 853,93
Dział 710 - Działalność usługowa	23 162,38	40 475,11
Dział 720 - Informatyka	39 880,15	0,00
Dział 750 - Administracja publiczna	1 655 061,71	231 270,37
Dział 751 - Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa	8 716,19	6 080,90
Dział 752 - Obrona narodowa	298,52	300,00
Dział 754 - Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	0,00	117 007,40
Dział 756 - Dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej oraz wydatki związane z ich poborem	10 515 850,01	14 948 672,53
Dział 758 - Różne rozliczenia	5 564 576,46	5 677 888,16
Dział 801 - Oświata i wychowanie	1 153 585,91	848 141,10
Dział 851 - Ochrona zdrowia	377,90	0,00
Dział 852 - Pomoc społeczna	3 738 433,39	120 310,63
Dział 853 - Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	7 157,54	0,00
Dział 854 - Edukacyjna opieka wychowawcza	629,23	7,00
Dział 855 - Rodzina	0,00	4 676 269,68
Dział 900 - Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	4 524 731,71	1 653 770,08
Dział 925 - Ogrody botan. i zoolog. oraz naturalne obszary i obiekty chronionej przyrody	0,00	4 000,00
Dział 926 - Kultura fizyczna	2 714,64	4 170,82
Razem:	**30 788 369,62**	**31 816 274,78**

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL/GUS

Na przestrzeni analizowanego okresu zaobserwowano także zmiany w wielkości wydatków z budżetu gminy. Największy wzrost wydatków związany jest z bezpieczeństwem publicznym i ochroną przeciwpożarową. Spadek wydatków natomiast zanotowano w Dziale 758 - Różne rozliczenia oraz Dziale 852 - Pomoc społeczna.

Tabela 18: Struktura wydatków Gminy Ornontowice wg działów Klasyfikacji Budżetowej

Działy	2016 [zł]	2017 [zł]
Dział 010 - Rolnictwo i łowiectwo	349 623,06	633 338,30
Dział 400 - Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	2 442 372,05	3 046 621,10
Dział 600 - Transport i łączność	1 598 541,07	2 868 371,12
Dział 700 - Gospodarka mieszkaniowa	1 065 014,37	966 646,99
Dział 710 - Działalność usługowa	64 089,15	33 460,73
Dział 720 - Informatyka	29 268,08	24 868,08
Dział 750 - Administracja publiczna	3 623 117,41	3 561 646,68

Id: B598908F-6C78-40BF-B261-5B3057DB029C. Podpisany

Dział 751 - Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa	8 716,19	6 080,90
Dział 752 - Obrona narodowa	298,52	300,00
Dział 754 - Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	70 118,60	298 662,26
Dział 757 - Obsługa długu publicznego	160 169,77	155 452,07
Dział 758 - Różne rozliczenia	235 529,47	0,00
Dział 801 - Oświata i wychowanie	7 544 679,83	8 168 147,51
Dział 803 - Szkolnictwo wyższe	0,00	14 400,00
Dział 851 - Ochrona zdrowia	193 991,29	132 571,28
Dział 852 - Pomoc społeczna	4 234 252,00	617 449,08
Dział 853 - Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	13 936,00	20 000,00
Dział 854 - Edukacyjna opieka wychowawcza	118 545,46	133 522,87
Dział 855 - Rodzina	0,00	4 757 960,95
Dział 900 - Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	2 966 770,50	3 511 008,80
Dział 921 - Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	774 037,00	884 924,29
Dział 925 - Ogrody botan. i zoolog. oraz naturalne obszary i obiekty chronionej przyrody	0,00	5 000,00
Dział 926 - Kultura fizyczna	715 930,76	790 708,54
Razem:	**26 209 000,58**	**30 631 141,55**

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL/GUS

W 2017 r. dochody Gminy Ornontowice wyniosły 31 816 274,78 zł. Dochód ten zawiera sumę dochodów własnych (20 989 629,30 zł), dotacji (5 248 193,48 zł) oraz subwencji ogólnej (5 578 452,00 zł).

Rysunek 17: Dochody i wydatki Gminy Ornontowice na rok 2017

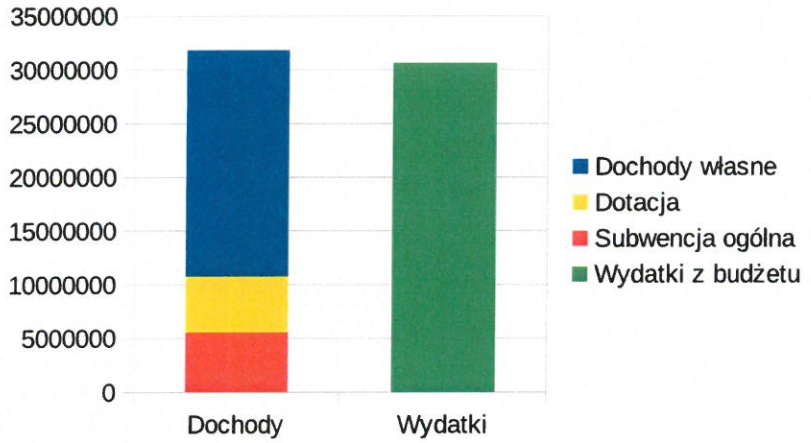

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL/GUS

Zauważyć można, że ogólne dochody na terenie Gminy Ornontowice są wyższe niż wydatki ogółem, które w 2017 r. wynosiły 30 631 141,55 złotych. Wydatki w roku 2017 na jednego mieszkańca wyniosły 5 119,70 zł co stanowi wzrost 16,32 %.

Zgodnie z Wieloletnią Prognozą Finansową, zadłużenie Gminy Ornontowice w 2017 r. wyniosło 5 791 431,74 zł, przy czym prognozowany dług na rok 2018 jest o przeszło 180 tys. mniejszy, wynosząc 5 611 237,40 zł. Zauważyć można prognozowaną tendencję spadkową - prognoza ta zakłada, że w roku 2024 dług równy będzie zeru.

Możliwości budżetowe jednostek samorządu terytorialnego można także określić poprzez analizę danych zawartych w Wieloletniej Prognozie Finansowej, przygotowanej dla Gminy Ornontowice, która uwzględnia szacowane kwoty dla poszczególnych obszarów działań na lata przyszłe.

Tabela 19: Prognoza finansowa dla Gminy Ornontowice na rok 2018 [tys/mln]

Jednostka	Przychody budżetu	Wydatki budżetu	Dochody bieżące na projekty i zadania	Wydatki majątkowe na projekty i zadania	Prognozowane wydatki na przedsięwzięcia
Ornontowice	2 830 437,98	82 480,00	1 631 381,00	2 810 443,32	4 182 640,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie WPF Gminy Ornontowice

W kontekście budżetu warto zwrócić uwagę na pozycję Gminy Ornontowice na tle pozostałych gminy powiatu mikołowskiego w rankingu dochodów gmin. Ministerstwo Finansów zaprezentowało wskaźniki dochodów podatkowych w przeliczeniu na jednego mieszkańca dla poszczególnych gmin (wskaźniki G), powiatów (wskaźniki P) i województw (wskaźniki W), stanowiące podstawę do wyliczenia rocznych kwot części wyrównawczej subwencji ogólnej i wpłat na 2018 r. odpowiednio dla gmin, powiatów i województw (wg zasad określonych w ustawie z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego.[13] Podstawą do wyliczenia tych wskaźników były dane o dochodach podatkowych za 2016 r. wg stanu na 30 czerwca 2017 r. [14]

Tabela 20: Wskaźnik G dla gmin powiatu mikołowskiego

Kod gminy				GMINA	Wskaźnik G na 2018r.
24	08	01	1	ŁAZISKA GÓRNE	2 328,24
24	08	02	1	MIKOŁÓW	2 426,12
24	08	03	1	ORZESZE	1 653,23
24	08	04	2	ORNONTOWICE	1 746,28
24	08	05	2	WYRY	1 704,59

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych opublikowanych przez Ministerstwo Finansów

13 Dz.U. z 2017 poz. 1453.
14 http://www.mf.gov.pl/ministerstwo-finansow/dzialalnosc/finanse-publiczne/budzety-jednostek-samorzadu-terytorialnego/kwoty-i-wskazniki/-/asset_publisher/RJc8/content/wskazniki-dochodow-podatkowych-dla-poszczegolnych-gmin-powiatow-i-wojewodztw-na-2018-r?redirect=http%3A%2F%2Fwww.mf.gov.pl%2Fministerstwo-finansow%2Fdzialalnosc%2Ffinanse-publiczne%2Fbudzety-jednostek-samorzadu-terytorialnego%2Fkwoty-i-wskazniki%3Fp_p_id%3D101_INSTANCE_RJc8%26p_p_lifecycle%3D0%26p_p_state%3Dnormal%26p_p_mode%3Dview%26p_p_col_id%3Dcolumn-2%26p_p_col_count%3D1. Data dostępu: 9 sierpnia 2018

4.6.2. Planowanie strategiczne

Planowanie strategiczne jest procesem długofalowym, ukierunkowanym na określanie i realizację celów. Z tego względu z niniejszym podrozdziale skupiono się na analizie dokumentów (planów/programów) obowiązujących w Gminie Ornontowice. Gmina Ornontowice charakteryzuje się dużą liczbą odnotowanych planów ogółem, jednakże kilka z nich wymaga aktualizacji.

Poniższa tabela zawiera zestawienie dokumentów wraz z odpowiednią adnotacją:

✔ oznacza, iż dokument odnotowano, jednak jest on nieaktualny

✔ oznacza, iż dokument odnotowano i pozostaje aktualny

Tabela 21: Plany i programy strategiczne obecnie obowiązujące na terenie gminy (stan na 31.12.2017)

Plany/ programy	Ornontowice
Strategia Rozwoju	✔
Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii	✔
Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrona Ofiar Przemocy w Rodzinie	✔
Gminny Program Wspierania Rodziny	✔
Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych	✔
Plan Zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe	✔
Strategia Mieszkalnictwa/Program gospodarowania mieszkaniowym zasobem	✔
Gminny Program Ochrony Środowiska	✔
Program usuwania azbestu i wyrobów azbestowych	✔
Strategia Promocji	✔
Strategia Rolnictwa	✔
Plany Odnowy Miejscowości	✔
Plan Gospodarki Niskoemisyjnej	✔
Program ograniczenia niskiej emisji	✔
Program współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz innymi uprawnionymi podmiotami	✔
Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego	✔
Program opieki nad zwierzętami bezdomnymi oraz zapobiegania bezdomności zwierząt	✔
Program Rewitalizacji	✔
J-ednolita S-trategia T-erytorialna, podstrategie	
Podstrategia promocji obszaru funkcjonalnego	✔
Podstrategia ochrony środowiska naturalnego i wspieranie efektywności wykorzystania zasobów	✔
Podstrategia wzmacniania potencjału instytucjonalnego i skuteczności administracji publicznej	✔
Podstrategia promowania zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości	✔
Podstrategia ds. lokalnego rynku pracy	✔
Podstrategia informatyzacji	✔
Podstrategia kształtowania przestrzeni publicznej	✔

Podstrategia przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu	✔
Podstrategia rozwiązywania problemów demograficznych	✔

Źródło: opracowanie własne

Zaznaczyć należy, że planowanie strategiczne tworzy ramy zarządzania taktycznego i operacyjnego, a sporządzane w jego ramach dokumenty są wyznacznikami decyzji merytorycznych, organizacyjnych i finansowych podejmowanych przez jednostki. Z tego względu wpływają one na minimalizację możliwości popełnienia błędów w zakresie decyzji strategicznych.

W ramach podrozdziału dotyczącego planowania strategicznego przeanalizowano również Wieloletnią Prognozę Finansową Gminy pod kątem planowanych inwestycji. Wieloletnia Prognoza Finansowa Gminy Ornontowice wskazuje, iż do 2024 r. jednostka zakłada wydatki na przedsięwzięcia związane z programami realizowanymi z udziałem środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej lub innych źródeł zagranicznych niepodlegających zwrotowi, jednak nie zakłada wydatków w ramach umów partnerskich publiczno-prywatnych. W przypadku zadań pozostałych (niekwalifikujących się do dwóch pozostałych kategorii) gmina zakłada aktualizację dokumentów strategicznych lub ich utworzenie, rewitalizację terenów publicznych, zadania związane z infrastrukturą drogową i około drogową (m.in. wymiana oświetlenia ulicznego, modernizacja dróg dojazdowych), poprawę infrastruktury technicznej na terenie gminy (sieci kanalizacyjne, wodociągowe).

4.6.3. Kapitał społeczny

W ostatnim okresie zauważono coraz większe zainteresowanie obywateli wpływem na własne otoczenie. W Gminie Ornontowice działają organizacje, które cechują się wysoką aktywnością społeczną m.in.: Towarzystwo Miłośników Ornontowic, Koło Emerytów i Rencistów, Rejonowe Stowarzyszenie Pszczelarzy, Hodowcy Gołębi, Koło Gospodyń Wiejskich, Zespół folklorystyczny Marzanki, Chór Jutrzenka, grupa FILMOVIES i VIS oraz Fundacja Szafa Gra. Cykliczne spotkania tych organizacji sprzyjają do integracji mieszkańców oraz zmniejszania skali zjawiska wykluczenia społecznego.

W przypadku kapitału społecznego warto zwrócić uwagę również na rynek pracy i zatrudnienie lokalnej społeczności. W tym kontekście wskazać należy na wysoką świadomość lokalnej społeczności w kwestii podnoszenia kwalifikacji bądź gotowości do zmiany zawodu w nawiązaniu do zmiany sytuacji społeczno-gospodarczej jednostki, co pozytywnie oddziaływuje na rynek pracy. Inaczej sytuacja wygląda w przypadku osób pozostających bez pracy – częściej wykazują one brak chęci do przekwalifikowania się.[15] W tym zakresie należy zwrócić uwagę na wysoki odsetek kobiet pozostających bez zatrudnienia, obserwowane bezrobocie wśród osób z wykształceniem zawodowym i niższym, a także wysokie bezrobocie wśród mieszkańców z grupy wiekowej 25-34

15 Opracowane na podstawie Podstrategii ds. lokalnego rynku pracy, wspierania zatrudnienia i mobilności pracowników.

lata.

Ponadto z roku na rok wzrasta liczba interwencji policji w związku z przemocą w rodzinie (i jednocześnie wzrost liczby wydawanych „Niebieskich Kart") oraz szerzy się zjawisko przestępczości wśród nieletnich. Zamożność społeczeństwa również zmniejsza się, o czym świadczy zwiększanie liczby gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej.

4.6.4. Dostęp i jakość usług publicznych

W powiecie mikołowskim przeprowadzane są badania dotyczące potrzeb i satysfakcji odbiorców usług publicznych. Każdy z urzędów powiatu reguluje tryb realizacji tych badań w związku z realizacją w okresie 01.2010-12.2011 projektu „*Kompetentni w administracji - wdrażanie usprawnień w funkcjonowaniu i rozwój kompetencji kadr jednostek samorządu terytorialnego powiatu mikołowskiego*". Procedura ustanowiona w jego ramach opisuje poszczególne kroki zbierania i analizy danych oraz zakłada ona triangulację metod pozyskania danych poprzez połączenie ankiety papierowej do samodzielnego wypełniania PAPI oraz ankiety internetowej CAWI. Problemem w ramach przeprowadzonych badań satysfakcji klientów zewnętrznych jest długość zastosowanych ankiet, która zniechęca odbiorców usług do partycypacji w badaniu oraz niewłaściwy jest również dobór próby losowej, gdyż zakłada on błędne założenia dotyczące reprezentatywności oraz nadmiernie wysoką liczebność próby. W związku z rozwojem Internetu pozwalającym na coraz większe możliwości oferowania realizacji usług administracyjnych za pośrednictwem narzędzi informatycznych od kilku lat Urząd Gminy Ornontowice bierze udział w projekcie „*Systemu Elektronicznej Komunikacji Administracji Publicznej (SEKAP)*". Zakres przedsięwzięcia obejmuje stworzenie teleinformatycznego środowiska dla świadczenia usług publicznych w formie elektronicznej, działania analityczne związane z przygotowaniem organizacyjnym do wdrożenia tego środowiska, a następnie prace związane ze świadczeniem usług publicznych. Intencją twórców projektu był wzrost poziomu usług administracyjnych świadczonych drogą elektroniczną oraz zwiększenie efektywności pracy urzędników. SEKAP nie jest jedynym projektem w zakresie informatyzacji administracji publicznej dofinansowanym ze środków europejskich, realizowanym przez samorządy powiatu mikołowskiego. Gmina Ornontowice była także zaangażowana w realizację projektu „*SilesiaNet - budowa społeczeństwa informacyjnego w subregionie centralnym województwa śląskiego: Powiat Mikołowski oraz Gminy Powiatu Mikołowskiego (Mikołów, Łaziska Górne, Orzesze, Ornontowice, Wyry)*", którego głównym elementem była budowa ponad 40-kilometrowej światłowodowej sieci teleinformatycznej łączącej wszystkie najważniejsze jednostki publiczne w powiecie. Obecnie sieć jest wykorzystywana w niewielkim stopniu.
Ponadto w ramach zadania pn. „Budowa sieci szerokopasmowej dla społeczeństwa informacyjnego na terenie Gmin Górnego Śląska wraz z punktami dostępu Hot-spot", którego przedmiotem była budowa infrastruktury szerokopasmowej w postaci bezprzewodowej transmisji danych na potrzeby funkcjonowania jednostek samorządu terytorialnego, utworzono 7 punktów HOT-SPOT w niżej wymienionych lokalizacjach:

- ul. Okrężna – kompleks boisk
- ul. Zwycięstwa – obszar wokół budynku Urzędu Gminy

- ul. Jasna – plac zabaw
- ul. Zwycięstwa – obszar wokół pawilonu Anatol
- ul. Orzeska – Świątynia Dumania, Park
- ul. Akacjowa – kompleks boisk
- ul. Żabik – plac zabaw

Projekt ten objął 14 gmin województwa śląskiego. Liderem projektu było Miasto Gliwice zaś Partnerami projektu 13 gmin i miast (wśród nich Gmina Ornontowice). W wyniku realizacji projektu powstały m.in. usługi dla administracji publicznej, służące wspieraniu budowy społeczeństwa informacyjnego, zmniejszające koszty jej funkcjonowania i przyśpieszające oraz ułatwiające obsługę mieszkańców. Realizacja projektu zapewniła dostęp do Internetu poprzez tworzenie punktów Hot–Spot dla mieszkańców gminy w wyznaczonych miejscach oraz utworzenie monitoringu wizyjnego w celu poprawy bezpieczeństwa mieszkańców.

Wdrożone systemy i projekty mają za zadanie wspomagać procesy decyzyjne, ułatwiać i usprawniać załatwienie spraw administracyjnych w urzędach oraz służyć informacją. Analizując wybrane zagadnienia warto zwrócić również uwagę na utworzenie niewielkiej liczby usług administracyjnych dostępnych drogą elektryczną bez profilu zaufanego. Najbliższym Urzędem potwierdzającym profil zaufany jest Urząd Miasta Orzesze.

4.6.5. Zarządzanie kadrami

Gmina Ornontowice stale podejmuje działania mające na celu podniesienie jakości usług administracyjnych oraz usprawnienie zarządzania tymi usługami. Ewaluacja wskazanych działań została przeprowadzona na potrzeby dokumentu *Podstrategii ds. wzmacniania potencjału instytucjonalnego i skuteczności administracji publicznej dla powiatu mikołowskiego*, który określa zestaw narzędzi niezbędnych do eliminowania zdiagnozowanych problemów. Zauważono, że w budżetach gmin na każdy rok rezerwuje się środki, by pracownicy mieli możliwość podnoszenia swoich kwalifikacji zawodowych. Działania, które podejmowane są w celu podniesienia kwalifikacji zawodowych pracowników urzędów obejmują szkolenia, kursy, konferencje dla indywidualnie zgłaszanych pracowników prowadzone przez zewnętrznego dostawcę; szkolenia na terenie urzędu prowadzone przez pracowników urzędu; szkolenia na terenie urzędu prowadzone przez zewnętrznego dostawcę; szkolenia obowiązkowe np. BHP; studia (finansowanie opłat i/lub udzielanie urlopu szkoleniowego), jak również nieformalne sposoby zdobywania wiedzy i nowych umiejętności, jak na przykład instruktaż, wymiana doświadczeń pomiędzy pracownikami, czy lektura własna[16].

Okresowa ocena pracowników jest istotnym procesem, zwłaszcza w świetle obowiązku sformalizowania oraz uszczegółowienia tego procesu, narzuconego przez Ustawę o pracownikach samorządowych z dnia 21 listopada 2008 r. W Gminie Ornontowice okresowej oceny pracowników dokonuje się na podstawie Zarządzenia Wewnętrznego nr 120/017/2017 z dnia 17 października 2017 r. w sprawie przyjęcia Regulaminu przeprowadzania okresowych ocen pracowników samorządowych zatrudnionych na stanowiskach urzędniczych w Urzędzie Gminy Ornontowice

16 Podstrategia: Wzmacnianie potencjału instytucjonalnego i skuteczności administracji publicznej na lata 2016- 2025, lipiec 2016.

oraz kierowników/dyrektorów gminnych jednostek organizacyjnych (za wyjątkiem dyrektorów jednostek oświatowych i instytucji kultury). Proces oceny pracowników przeprowadzany jest w Gminie Ornontowice co dwa lata. Ocenę przeprowadza się w miesiącach kwiecień-maj. Uproszczenie sposobu oceniania pracowników i powiązanie go z innymi procesami, przy jednoczesnym ujednoliconym podejściu kadry kierowniczej do przyznawanych zróżnicowanych ocen, mogłoby nadać większą wagę procesowi oceny okresowej zapewniając komplementarność podejmowanych działań w kierunkach zarządzania, przeistaczając ustawowy obowiązek w efektywne i przydatne narzędzie wspomagające proces zarządzania personelem urzędów. Proces awansowania pracowników z zasady również powinien być sformalizowany, o jasno określonych zasadach, natomiast w Gminie Ornontowice nie jest regulowany w sposób formalny, choć odpowiadający potrzebom jednostki. Stosowanymi formami awansu są awanse płacowe, awanse płacowe ze zmianą kategorii zaszeregowania, awanse pionowe na wyższe stanowiska w strukturze urzędu, często łączące się z awansem płacowym, jak również przeniesienie pracownika do innej jednostki, przy czym nie zawsze wiąże się to ze zmianą dotychczas pełnionych przez niego funkcji, a przełożenie ma na efektywniejsze wykorzystanie jego potencjału i zapewnienie możliwości rozwoju. Wykazano, że także ten proces wymaga ujednolicenia w celu jego ciągłości i transparentności procesu awansowania. Pozytywny wpływ miałoby w tej kwestii zapewnienie okresowego przeglądu kadr, a pozyskana w ten sposób wiedza umożliwiłaby skuteczne powiązanie awansu pracownika z jakością jego pracy i poziomem jego kompetencji zawodowych. Należy zauważyć, że o ile takie odformalizowanie procesu może być postrzegane pozytywnie przez samych pracowników urzędu, to ostatecznie brak jasnych, powszechnie znanych i stabilnych regulacji może utrudniać im planowanie kariery zawodowej. Bardzo ważne jest również to, że jednolite normy odnoszące się do procesów przyczyniłyby się do wyrównania szans wszystkich pracowników[17].

4.6.6. Identyfikacja obszarów problemowych

Poniżej opisano problemy występujące w sferze zarządzania.

Planowanie strategiczne

W ramach planowania strategicznego analizie poddano dokumenty strategiczne Gminy Ornontowice. Gmina posiada dużą liczbę odnotowanych planów ogółem, jednakże kilka z nich wymaga aktualizacji. Istotny jest natomiast fakt, iż gmina posiada minimum jeden dokument określający cele i priorytety działania w każdej ze sfer (społecznej, środowiskowej, przestrzennej itd.). Gmina planuje w najbliższych latach szereg inwestycji w tym realizację projektów z udziałem środków finansowych pochodzących z budżetu Unii Europejskiej lub innych źródeł zagranicznych niepodlegających zwrotowi. Wskazuje to na rozwój gmin oraz aktywne pozyskiwanie zewnętrznych źródeł dofinansowania. Analiza wykazała także projekty realizowane wspólnie z gminami wchodzącymi w skład powiatu mikołowskiego, w tym m.in. rozwoju zintegrowanego

17 Podstrategia: Wzmacnianie potencjału instytucjonalnego i skuteczności administracji publicznej na lata 2016- 2025, lipiec 2016.

systemu zarządzania gminami w oparciu o system informacji o terenie (GIS), utrzymanie efektów dotychczas realizowanych projektów (np. infrastruktury sieci szerokopasmowej światłowodowej SilesiaNet), a także wydatki na działania związane z J-ednolitą S-trategią T-erytorialną = spójnym obszarem funkcjonowanie powiatu mikołowskiego poprzez wzmocnienie mechanizmów efektywnej współpracy.

Możliwości budżetowe

W roku 2017 zanotowano wzrost dochodów na jednego mieszkańca w porównaniu z rokiem poprzednim. Porównując rok 2017 do 2016 można zauważyć, że zdecydowanie zmalały dochody w Działach: Edukacyjna opieka wychowawcza, Pomoc społeczna oraz Ochrona zdrowia. Natomiast największy wzrost dochodów zaobserwowano w Działach: Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa, Rodzina oraz Ogrody botaniczne i zoologiczne oraz naturalne obszary i obiekty chronionej przyrody. Na przestrzeni analizowanego okresu zaobserwowano także zmiany w wielkości wydatków z budżetu gminy. Największy wzrost wydatków związany jest z bezpieczeństwem publicznym i ochroną przeciwpożarową. Spadek wydatków natomiast zanotowano w Działach: Różne rozliczenia i Pomoc społeczna. Powołując się na Wieloletnią Prognozę Finansową zadłużenie Gminy Ornontowice w 2017 r. wyniosło 5 791 431,74 zł, przy czym prognozowany dług na rok 2018 jest o przeszło 180 tysięcy mniejszy, wynosząc 5 611 237,40 zł. Dostrzec można prognozowaną tendencję spadkową, która zakłada, iż w roku 2024 dług ten ma być równy zeru.

Informatyzacja

Uwagę zwraca niewielkie, ale coraz bardziej efektywne wykorzystanie sieci SilesiaNet, utworzonej w ramach realizacji projektu „*SilesiaNet – budowa społeczeństwa informacyjnego w subregionie centralnym województwa śląskiego: Powiat Mikołowski oraz Gminy Powiatu Mikołowskiego (Mikołów, Łaziska Górne, Orzesze, Ornontowice, Wyry)*". Prognozuje się, iż stworzona sieć będzie wykorzystywana w coraz większym stopniu.

Zauważalne jest utworzenie niewielkiej liczby usług administracyjnych dostępnych drogą elektroniczną bez profilu zaufanego.

5. ANALIZA SWOT

Analiza SWOT to jedno z podstawowych narzędzi planowania strategicznego, które pozwala zidentyfikować główne czynniki wewnętrzne oraz zewnętrzne umożliwiające rozwój danego obszaru, jak i wskazujące elementy zagrażające temu rozwojowi. Nazwa analizy SWOT odnosi się do czterech rodzajów czynników, którymi są:

- S-Strengths (Mocne strony) – przewagi i zalety danego podmiotu, pozytywne czynniki wewnętrzne stanowiące o sile danej jednostki. Na podstawie mocnych stron można tworzyć scenariusze rozwoju związane z realizacją celów.
- W-Weaknesses (Słabe strony) – są to wszelkie zidentyfikowane bariery i wady, negatywne czynniki wewnętrzne, które mogą ograniczyć możliwości rozwojowe danej jednostki.

Id: B598908F-6C78-40BF-B261-5B3057DB029C. Podpisany

Mogą przeszkodzić w realizacji celów.

- O-Opportunities (Szanse) – zdiagnozowane w otoczeniu pozytywne zjawiska, na które dany podmiot nie ma bezpośredniego wpływu, ale ich wykorzystanie może przyczynić się do rozwoju danej jednostki.
- T-Threats (Zagrożenia) – zidentyfikowane w otoczeniu negatywne czynniki zewnętrzne, na które dany podmiot nie ma bezpośredniego wpływu. Ich występowanie może zakłócać planowany rozwój danego podmiotu.

5.1. Czynniki analizy SWOT

Przy opracowaniu strategii wykorzystano analizę SWOT, a cały proces był procesem uspołecznionym. W opracowanej ankiecie opublikowanej na stronie Gminy Ornontowice udział wzięli:

- mieszkańcy Gminy Ornontowice oraz mieszkańcy innych gmin z różnych grup wiekowych,
- przedsiębiorcy,
- osoby pracujące i bezrobotni,
- uczniowie i studenci,
- emeryci.

W ramach prac nad dokumentem przeprowadzono analizę SWOT, której wyniki stanowią podstawę do formułowanych scenariuszy rozwoju Gminy Ornontowice. W efekcie przeprowadzonych działań jest zdiagnozowanie możliwości maksymalnego wykorzystania posiadanych zasobów, w oparciu o zjawiska zewnętrzne i wymagane do tego predyspozycje. Przyjęte do analizy czynniki zostały przedstawione w poniższej tabeli.

Tabela 22: Czynniki analizy SWOT

Mocne strony	Słabe strony
• Niskie bezrobocie • Wysokie walory środowiska przyrodniczego • Wysoki poziom edukacji • Dobra jakość dróg • Podmioty gospodarcze o znaczeniu ponadregionalnym • Duży udział sektora prywatnego w gospodarce • Dobre położenie geograficzne względem Aglomeracji • Rozwinięta sieć techniczna i teleinformatyczna (SilesiaNet) • Istniejąca tożsamość regionalno-kulturowa • Rozwinięta infrastruktura sportowo-rekreacyjna • Rozwinięta oferta rekreacyjna oraz kulturalna, dotycząca spędzania wolnego czasu Niski poziom bezrobocia • Istniejące atrakcje i wydarzenia kulturalne o znaczeniu ponadlokalnym (Powiatowy Przegląd Chórów i Orkiestr, Rejonowy Przegląd Formacji Tanecznych) • Zwyżkujące trendy osiedlania się nowych mieszkańców na terenie gminy. • Wysoki poziom zwodociągowania	• Niska inicjatywa społeczna • Zły stan dróg • Niewystarczająca infrastruktura komunalna (kanalizacja) • Bałagan urbanistyczny (chaos w zabudowie) • Ograniczona dostępność do lekarzy specjalistów, oraz niektórych usług medycznych w tym m.in. w zakresie zdrowia psychicznego, szczególnie dla dzieci i młodzieży • Zbyt mała ilość miejsc w przedszkolach • Zanieczyszczenie środowiska w tym powietrza • Zbyt mała ilość instytucji kultury (w tym biblioteki, świetlice) • Niska konkurencyjność usług na rynku lokalnym • Mała ilość zajęć pozalekcyjnych dla dzieci • Brak żłobka • Zanikające rolnictwo • Wysoki stopień uzależnienia rozwoju gospodarczego obszaru od kondycji sektora górniczego • Brak skoordynowanych działań w zakresie pozyskiwania i obsługi inwestorów zewnętrznych

	oraz wspierania lokalnych firm • Niewystarczające wykorzystanie potencjału transportu publicznego oraz braki w infrastrukturze komunikacyjnej
Szanse	**Zagrożenia**
• Dostępność funduszy zewnętrznych dla uzupełnienia deficytów możliwości inwestycyjnych gminy • Wysokie walory środowiska naturalnego • Rozwój tzw. czystego przemysłu (przemysł wysokiej technologii) nie wpływającego negatywnie na stan środowiska naturalnego • Rozwój turystyki weekendowej wykorzystującej potencjał gminy (Park Gminny, Świątynia Dumania, ścieżki rowerowe, pomniki przyrody, wydarzenia kulturalne) • Przeznaczenie obszarów pod inwestycje w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego • Podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców w celu ochrony i wykorzystania walorów środowiska przyrodniczego na terenie gminy • Rozwój małej przedsiębiorczości (handel, usługi) • Wzrost dostępności do najnowszych technologii ekologicznych/prośrodowiskowych (OZE, likwidacja niskiej emisji, system zachęt dla mieszkańców) • Wzrost zainteresowania społeczeństwa aktywnym i prozdrowotnym trybem życia • Istniejące produkty regionalne związane z miejscami na obszarze funkcjonalnym (szlaki zabytków, kulinarne, itd.) • Bliskość miast o wysoce rozwiniętej ofercie uzupełniającej deficyty gminy w zakresie polityki społecznej, zdrowotnej, kulturalnej i rynku pracy • Istniejące plany rozwoju komunikacji drogowej	• Bariery dla przedsiębiorczości • Trudności budżetowe • Niski przyrost naturalny • Ucieczka ludzi młodych z obszarów wiejskich do większych miast • Zaśmiecanie obszarów leśnych i degradacja środowiska naturalnego • Wysoka konkurencyjność sąsiednich gmin • Brak obszarów przeznaczonych bezpośrednio pod działalność inwestycyjną • Brak inicjatywy społecznej • Słaba jakość infrastruktury drogowej (dróg, chodników) • Wysoki poziom zanieczyszczeń w regionie • Zachodzące zmiany w górnictwie • Deficyt środków i usług mających na celu ochronę zdrowia psychicznego, w tym dzieci i młodzieży • Niestabilność przepisów prawa • Zwiększająca się liczba osób starszych, samotnych i wykluczonych społecznie

Źródło: opracowanie własne

W załączniku nr 1 do dokumentu Strategii przedstawiono wyniki ankiety zawierające analizę SWOT.

5.2. Wyniki analizy SWOT

Na podstawie przeprowadzonej analizy jako kluczowe czynniki SWOT można wskazać, w zakresie mocnych stron:

- Dobre położenie geograficzne względem Aglomeracji
- Niski poziom bezrobocia
- Infrastruktura komunalna (wodociągi)
- Rozwinięta infrastruktura sportowo-rekreacyjna
- Zwyżkujące trendy osiedlania się nowych mieszkańców na terenie gminy
- Wysokie walory środowiska przyrodniczego

odnosząc się do słabych stron:

- Zły stan dróg
- Niewystarczająca infrastruktura komunalna (kanalizacja)
- Niewystarczające wykorzystanie potencjału transportu publicznego oraz braki w infrastrukturze komunikacyjnej
- Ograniczona dostępność do lekarzy specjalistów, oraz niektórych usług medycznych w tym m.in. w zakresie zdrowia psychicznego, szczególnie dla dzieci i młodzieży

w odniesieniu do szans:

- Dostępność funduszy zewnętrznych dla uzupełnienia deficytów możliwości inwestycyjnych gminy
- Wzrost dostępności do najnowszych technologii ekologicznych/prośrodowiskowych (OZE, likwidacja niskiej emisji, system zachęt dla mieszkańców)
- Rozwój małej przedsiębiorczości (handel, usługi)
- Bliskość miast o wysoce rozwiniętej ofercie uzupełniającej deficyty gminy w zakresie polityki społecznej, zdrowotnej, kulturalnej i rynku pracy

oraz mając na uwadze zagrożenia:

- Trudności budżetowe
- Słaba jakość infrastruktury drogowej (dróg, chodników)
- Ucieczka ludzi młodych z obszarów wiejskich do większych miast
- Brak inicjatywy społecznej.

Podsumowując, wyniki analizy SWOT wskazują za przyjęciem strategii opartej na mocnych stronach obszaru funkcjonalnego oraz wykorzystywaniu szans z otoczenia. Przyjęte działania muszą jednak także odnosić się do niwelowania słabych stron, przeciwdziałania występującym problemom oraz możliwym zagrożeniom. Niniejsze wnioski, szczególnie w zakresie budowy przyszłych działań opartych na wzmacnianiu mocnych stron i wykorzystywaniu szans powinny być zapisane w politykach rozwoju Gminy Ornontowice.

6. PLAN OPERACYJNY

W planie operacyjnym przyjęto następującą strukturę rezultatów.

Rysunek 18: Struktura rezultatów w planie operacyjnym

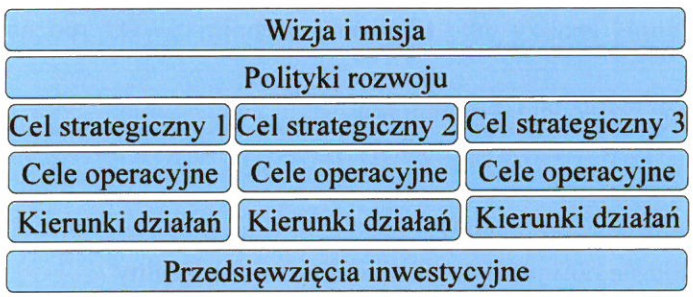

Źródło: opracowanie własne

Pierwszym elementem było określenie wizji i misji rozwoju Gminy Ornontowice. Następnie biorąc pod uwagę wszystkie uwarunkowania, zarówno te wewnętrzne jak i zewnętrzne wybrane zostały polityki rozwoju. Polityki rozwoju stanowią również wyraz działań podejmowanych i realizowanych w celu zapewnienia trwałego i zrównoważonego rozwoju gminy, w tym także spójności społeczno-gospodarczej.

Do każdego z obszarów kluczowych dla rozwoju Gminy Ornontowice opisanych w syntetycznej diagnozie zostały przypisane cele strategiczne, które jednocześnie wpisują się w planowane polityki rozwojowe. Uszczegółowienie celów strategicznych stanowią cele operacyjne, a następnie kierunki działań i przedsięwzięcia inwestycyjne.

6.1. Wizja i misja rozwoju Gminy Ornontowice

Wizja rozwoju Gminy Ornontowice stanowi podstawę do sformułowania głównych celów polityki rozwoju oraz stanowi określenie aspiracji i dążeń społeczności regionalnej. Wizja to wyobrażenie o przyszłości regionu ujęte w sposób syntetyczny, które stanowi najtrwalszy element dotychczasowej polityki rozwoju pomimo zmian w zakresie sposobów jej osiągnięcia.

Dbając o zrównoważony i harmonijny rozwój Gminy Ornontowice, należy dążyć do jak najlepszego wykorzystania pozytywnych tendencji zmian oraz przeciwdziałania niekorzystnym zjawiskom, tak by stworzyć warunki dla rozwoju mieszkańców, przedsiębiorstw i organizacji w globalnej konkurencji.

Opierając rozwój gminy na relacjach z otoczeniem oraz budowaniu jej pozycji w układzie europejskim, można wskazać wartości tworzące i kształtujące jej przyszłość.

Wizja Gminy Ornontowice

Gmina Ornontowice będzie miejscem:

1. Dającym swoim mieszkańcom możliwości rozwoju zawodowego oraz osobistego dzięki bogatej ofercie kulturalnej i edukacyjnej;

2. Dającym poczucie bezpieczeństwa publicznego, zdrowotnego i socjalnego;

3. Którego mieszkańców cechuje otwartość, tolerancja, wysokie kompetencje, mobilność zawodowa, ugruntowana tożsamość kulturowa;

4. Zachowania warunków środowiska naturalnego, które stanowi bazę do ciągłego poszerzenia oferty rekreacyjnej oraz zwiększeniu roli turystyki weekendowej;

5. O dobrze rozwiniętym i dostępnym systemie szkolnictwa, zapewniającym wysoką jakość kształcenia i dostosowanym do potrzeb rynku pracy;

6. Otwartym na innowacje i kreatywność młodych ludzi;

7. W którym standard i komfort życia mieszkańców uległ poprawie dzięki rozwiniętej sieci połączeń komunikacji publicznej- drogowej i kolejowej oraz infrastrukturze sieciowej (wodno-kanalizacyjnej, gazowej).

Misja wyraża w ogólny sposób nadrzędny cel służący realizacji wizji. Jest ona określeniem roli jaką dany podmiot ma pełnić dla swoich mieszkańców. Wyznacza główny kierunek rozwoju oraz aspiracji i dążeń wspólnoty samorządowej.

Misja Gminy Ornontowice

ORNONTOWICE TO WSPÓLNOTA LUDZI, W KTÓREJ ŻYJE SIĘ ZDROWO, BEZPIECZNIE I DO KTÓREJ ZAWSZE WARTO WRACAĆ.

Ważne dla mieszkańców Ornontowic:

1. Zdrowie mieszkańców
2. Bezpieczeństwo (również drogowe)
3. Rozwój we wszystkich dziedzinach
4. Więzi i poczucie przynależności
5. Przywiązanie do tradycji
6. Działania pro-ekologiczne
7. Większe zaangażowanie w sprawy wspólnoty
8. Sport i rekreacja
9. Zwrócenie uwagi na rozwiązanie problemów społecznych
10. Szanse dla młodzieży
11. Pogodna starość

6.2. Polityki rozwoju

Polityki rozwoju obszaru funkcjonalnego nawiązują do wykorzystania najważniejszych mocnych stron i walorów obszaru, a także zewnętrznych, korzystnych uwarunkowań przy jednoczesnym dążeniu do specjalizacji Gminy Ornontowice pod kątem dalszego jej rozwoju. Ich realizacja zostanie dokonana poprzez osiągnięcie założonych celów strategii. Polityki rozwoju Gminy Ornontowice dotyczą:

1. dążenia Gminy Ornontowice do podwyższenia atrakcyjności zabudowy rezydencjalnej i rozwoju mieszkalnictwa,

2. stworzenia na terenie Gminy Ornontowice miejsca interesującego pod kątem turystyki oraz rekreacji dla mieszkańców, a także osób odwiedzających.

Id: B598908F-6C78-40BF-B261-5B3057DB029C. Podpisany

Specjalizacja w kierunku rozwoju mieszkalnictwa i atrakcyjności rezydencjalnej

Gmina Ornontowice jest miejscem ocenianym jako atrakcyjne do zamieszkania (dodatnie saldo migracji), na co wpływ mają przede wszystkim dogodne położenie względem Aglomeracji oraz istniejące walory środowiska przyrodniczego, a także dość dobrze oceniany dostęp do usług dla mieszkańców, w tym oferty sportowo-rekreacyjnej.

Celem władz gminy jest dalsza specjalizacja obszaru pod kątem tworzenia korzystnych warunków do rozwoju dla obecnych jak i przyszłych mieszkańców. Przy tworzeniu warunków do budowania tej specjalizacji należy zwrócić uwagę na ważne aspekty z punktu widzenia obecnego i potencjalnego mieszkańca:

- środowisko naturalne – rozpatrywane w kategoriach czystości środowiska oraz zagospodarowania przestrzeni publicznej wykorzystywanej na cele rekreacyjne,
- infrastruktura techniczna – rozpatrywana jako zapewnienie dostępu do infrastruktury wodno-kanalizacyjnej, gazowej, co podnosi komfort życia mieszkańców, drogowej, w tym zapewnienia spójnej komunikacji publicznej oraz infrastruktury mieszkaniowej,
- usługi społeczne – rozumiane jako zapewnienie dostępu do wysokiej jakości usług edukacyjnych, opiekuńczych, zdrowotnych, kulturalnych, administracyjnych.

Polityka rozwoju skierowania na wspieranie funkcji rezydencyjnych jest korzystna dla gminy także w wymiarze finansowym, jednak by utrzymać wysokie wpływy z podatku PIT należy nie dopuszczać do zmniejszenia atrakcyjności zamieszkiwania, by nie doprowadzić do powstania ujemnego salda migracji i tym samym nie spowodować odpływu mieszkańców osiągających wysokie dochody. Niezbędnymi warunkami do rozwoju tej specjalizacji jest m. in.:

1. dążenie do dalszego podnoszenia dostępu oraz jakości świadczonych usług edukacyjnych,
2. zapewnianie dostępu do wysokiej jakości usług opiekuńczych (dla dzieci oraz seniorów), i zdrowotnych,
3. sukcesywne podnoszenie jakości i atrakcyjności oferty spędzania czasu wolnego oraz kulturalnej, zróżnicowanej pod kątem różnych grup wiekowych i społecznych,
4. zwiększanie dostępu do usług użytecznych, w tym usług administracji publicznej dla mieszkańców,
5. rozwój dostępności komunikacyjnej – zarówno pod kątem rozwoju komunikacji publicznej jaki zapewnienia wysokiego standardu technicznego istniejących dróg i ciągów pieszych,
6. dbanie o zachowanie atutów przestrzennych i środowiskowych obszarów,
7. dążenie do integracji społecznej i międzypokoleniowej społeczeństwa,

8. zapewnienie wysokiego poziomu bezpieczeństwa mieszkańców.

Specjalizacja w kierunku rozwoju turystyki weekendowej oraz rekreacji dla mieszkańców, a także osób odwiedzających

Gmina Ornontowice cechuje się wysokimi walorami środowiskowymi oraz antropogenicznymi ważnymi z punktu widzenia turystyki i rekreacji. Istniejące obszary zielone, często cenne przyrodniczo, jak również istniejąca infrastruktura sportowo-rekreacyjna świadczą o dużym potencjale do wykorzystania. Na terenie Ornontowic znajdują się obiekty i miejsca stanowiące wyjątkowe atuty tego miejsca jak: Pałac Hegenscheidtów, Park przypałacowy, Świątynia Dumania – Park Archanioła, Kościół pw. św. Michała Archanioła i Plebania, Aleja Dębów, Kapliczka św. Jana Nepomucena, krzyże przydrożne, pomniki przyrody, obszary chronionego krajobrazu. Istotne będzie prowadzenie działań pod kątem wykorzystania istniejących atutów oraz zasobów w Gminie Ornontowice. Celem przyjętej polityki rozwoju jest utworzenie z miejsca z różnorodną ofertą wielu aktywności zarówno dla mieszkańców jak i osób przyjezdnych. Polityka będzie wdrażana poprzez stopniowe działania dotyczące:

1. rozwoju i uzupełnienia infrastruktury sportowo-rekreacyjnej,
2. tworzenia turystycznych szlaków tematycznych (np. architektury sakralnej, kulinarnych itp.),
3. przygotowania lokalnych produktów opartych o istniejące zasoby oraz walory,
4. zwiększenia dostępności obiektów dziedzictwa kulturalnego, historycznych oraz kulturowych,
5. prowadzenia form promocji i informacji turystycznej,
6. wzmocnienia i wykorzystania lokalnych tradycji i wartości kulturowych pod kątem tworzenia oferty kulturalnej,
7. koordynacji i wzmacniania istniejącej lokalnej oferty spędzania czasu wolnego.

6.3. Cele strategiczne i operacyjne wraz z kierunkami działań

Główną zasadą determinowania celów strategicznych, jest ich jasne i klarowne określanie, tak aby nie pozostawiały wątpliwości co do zgodności z wizją i misją podmiotu, którego dotyczą. Powinny być ponadto ściśle sformułowane, mierzalne, ambitne, realistyczne i określone w czasie (zasada SMART).

Cel strategiczny wskazuje na zasadnicze zmiany w poziomie zaspokojenia potrzeb społecznych, pozwala zachować lub rozwinąć posiadane przez Gminę Ornontowice zasoby i atuty

Id: B598908F-6C78-40BF-B261-5B3057DB029C. Podpisany

oraz zmieniać pozycję gospodarczą w konkurencyjnym otoczeniu. Cele strategiczne zostały określone w poszczególnych obszarach tematycznych. Dodatkowo na to nakłada się powiązanie z określonymi politykami rozwojowymi.

Cele operacyjne zostały przypisane do poszczególnych celów strategicznych. Osiąga się je poprzez realizację określonych kierunków działań. Również wskazują one na stan, który ma być osiągnięty w określonej perspektywie czasu i stanowią pewne uszczegółowienie do celów strategicznych. Poniżej znajduje się zestawienie celów strategicznych i operacyjnych w poszczególnych sferach ze wskazaniem, które cele przyczynią się do wdrożenia zakładanych polityk rozwojowych.

Tabela 23: Cele strategiczne i operacyjne w kontekście polityk rozwojowych

Sfera	Cele strategiczne	Cele operacyjne	Polityki rozwojowe	
			Funkcje rezydencyjne i mieszkaniowe	Funkcje turystyczne
I. Przestrzeń i Środowisko	1. Ornontowice gminą z infrastrukturą społeczną oraz przestrzenią dostosowaną do potrzeb obecnych i przyszłych mieszkańców	1.1 Rozwinięta i uporządkowana infrastruktura rekreacyjno–sportowa oraz kulturalna	x	x
		1.2 Wysoki poziom zachowania zasobów środowiskowych i przestrzennych	x	x
II. Infrastruktura społeczna		1.3 Rozwinięta i spójna baza dla potrzeb realizacji usług społecznych	x	
III. Społeczna	2. Ornontowice gminą atrakcyjną do zamieszkania	2.1 Rozwinięta oferta opiekuńcza oraz spędzania wolnego czasu dla dzieci, seniorów i osób niepełnosprawnych	x	x
		2.2 Wysoki poziom usług opiekuńczych nad dziećmi	x	
		2.3 Wysoki poziom kształcenia, szkolenia oraz uczenia się przez całe życie	x	
		2.4. Rozwinięta i dostosowana do potrzeb różnych grup odbiorców oferta rozwoju osobistego i spędzania czasu wolnego dla młodzieży oraz osób dorosłych	x	x
		2.5. Wysoki poziom	x	

		integracji i aktywności społecznej mieszkańców		
		2.6. Duża dostępność do usług zdrowotnych świadczonych na wysokim poziomie	x	
		2.7 Wysoki poziom bezpieczeństwa na terenie Gminy Ornontowice	x	
IV. Gospodarcza	3. Ornontowice gminą nowoczesnej gospodarki opartej na innowacji i kreatywności	3.1. Rozwój i wzrost konkurencyjności lokalnych przedsiębiorstw, szczególnie pod kątem obsługi aglomeracji śląska oraz całego województwa śląskiego	x	x
		3.2. Rozwój atrakcyjności i funkcji turystycznych Gminy Ornontowice		x
		3.3. Wzrost atrakcyjności i jakości obsługi inwestycyjnej Gminy Ornontowice	x	
V. Infrastruktura techniczna	4.Ornontowice gminą z dostosowaną infrastrukturą techniczną do potrzeb odbiorców	4.1. Wysoki poziom bezpieczeństwa komunikacyjnego	x	
		4.2. Wysoki poziom skomunikowania gminy z gminami ościennymi	x	x
		4.3. Poprawa stanu technicznego dróg i ciągów rowerowych, a także pieszych	x	x
		4.4. Rozwój infrastruktury sieciowej służącej różnym grupom interesariuszy	x	
VI. Zarządzanie	5. Ornontowice gminą o wysokiej skuteczności i jakości sprawnego zarządzania	5.1. Wysoka jakość kadr i obsługi mieszkańców w urzędzie oraz jednostkach podległych jst	x	
		5.2. Wysoki poziom wykorzystania sieci SilesiaNet i podaży e-usług	x	x

Źródło: opracowanie własne

Do poszczególnych celów operacyjnych zostały sformułowane główne kierunki działań. Kierunki działań wyrażają przedsięwzięcia, programy i projekty oraz inne zadania, które mogą być realizowane w celu osiągnięcia zakładanych celów.

Tabela 24: Powiązanie celu strategicznego 1 z celami operacyjnymi i kierunkami działań

Sfera: Przestrzeń i Środowisko Infrastruktura społeczna	
Cel strategiczny 1: Ornontowice gminą z infrastrukturą społeczną oraz przestrzenią dostosowaną do potrzeb obecnych i przyszłych mieszkańców	
Cele operacyjne	**Kierunki działań**
1.1 Rozwinięta i uporządkowana infrastruktura rekreacyjno–sportowa oraz kulturalna	• Rozwój infrastruktury rekreacyjno-sportowej na terenie gminy • Rozwój infrastruktury kulturalnej oraz wsparcie zwiększenia dostępu do obiektów historycznych i dziedzictwa kulturalnego • Tworzenie nowych i renowacja istniejących miejsc spotkań dla mieszkańców
1.2 Wysoki poziom zachowania zasobów środowiskowych i przestrzennych	• Promocja i edukacja w zakresie działań proekologicznych • Wprowadzenie polityki proekologicznej • Rozwój alternatywnych źródeł zasilania w ciepło (gaz, ciepłownictwo, OZE) • Rozwój energooszczędnego oświetlenia ulicznego • Prowadzenie doradztwa w zakresie możliwości skorzystania z działań służących np. wymianie piecy, korzystania z alternatywnych źródeł energii • Prowadzenie prac termomodernizacyjnych obiektów prywatnych (wsparcie) oraz publicznych • Ochrona i odtwarzanie obiektów małej retencji • Prowadzenie działań służących zagospodarowaniu wód deszczowych • Dbałość o ład przestrzenny, rewitalizacja przestrzeni publicznych
1.3 Rozwinięta i spójna baza dla potrzeb realizacji usług społecznych	• Zwiększenie dostępności zakładów opiekuńczo-pielęgnacyjnych • Rozwój sieci świetlic lokalnych, środowiskowych, miejsc spotkań dla mieszkańców • Rozwój budownictwa komunalnego i socjalnego

Źródło: opracowanie własne

Tabela 25: Powiązanie celu strategicznego 2 z celami operacyjnymi i kierunkami działań

Sfera: Społeczna	
Cel strategiczny 2: Ornontowice gminą atrakcyjną do zamieszkania	
Cele operacyjne	**Kierunki działań**
2.1 Rozwinięta oferta opiekuńcza oraz spędzania wolnego czasu dla dzieci, seniorów i osób niepełnosprawnych	• Stworzenie warunków do rozwoju osobistego osób starszych i integracji w swoim środowisku (np. utworzenie klubu seniora lub rozwinięcie oferty Uniwersytetu III Wieku) • Promocja i rozwój wolontariatu świadczonego na rzecz osób niepełnosprawnych oraz starszych • Rozwój świetlic środowiskowych oraz domów

	dziennego pobytu
2.2 Wysoki poziom usług opiekuńczych nad dziećmi	• Rozwój placówek przedszkoli i utworzenie żłobka • Wsparcie tworzenia profilowanych przedszkoli i żłobków • Prowadzenie działań profilaktycznych dotyczących zdrowia dzieci i niemowląt
2.3 Wysoki poziom kształcenia, szkolenia oraz uczenia się przez całe życie	• Wprowadzenie przedsiębiorczości do oferty edukacyjnej w szkołach • Wprowadzenie elementu e-usług do oferty edukacyjnej • Tworzenie nowych kierunków kształcenia zgodnych z bieżącym zapotrzebowaniem rynku pracy • Szkolenie i rozwój kompetencji kadry pedagogicznej i animatorów kultury, przedsiębiorczości oraz czasu wolnego
2.4. Rozwinięta i dostosowana do potrzeb różnych grup odbiorców oferta rozwoju osobistego i spędzania czasu wolnego dla młodzieży oraz osób dorosłych	• Organizacja Targów Ekonomii Społecznej • Utworzenie wspólnego kalendarza i oferty spędzania wolnego czasu na obszarze gminy • Wsparcie działania klubów seniora lub Uniwersytetu III Wieku • Wsparcie działania kół zainteresowań, organizacji społecznych, młodzieżowych klubów zainteresowań, organizacji młodzieżowych
2.5. Wysoki poziom integracji i aktywności społecznej mieszkańców	• Wsparcie działania lokalnych liderów oraz organizacji pozarządowych • Tworzenie budżetów obywatelskich wspierających lokalne inicjatywy świadczone na rzecz społeczności lokalnej • Prowadzenie działań informacyjno-promocyjnych zachęcających mieszkańców gminy do odprowadzania podatków
2.6. Duża dostępność do usług zdrowotnych świadczonych na wysokim poziomie	• Utworzenie zespołu ds. profilaktyki zdrowotnej • Zwiększenie dostępności do specjalistów z zakresu ochrony zdrowia psychicznego dla dzieci i młodzieży • Utrzymanie wysokiego poziomu świadczonych usług medycznych
2.7. Wysoki poziom bezpieczeństwa na terenie Gminy Ornontowice	• Zwiększenie efektywności przez interdyscyplinarność instytucji działających na rzecz rozwiązywania problemów społecznych (Policja, kuratorzy, pedagodzy, psycholodzy) • Rozwój sieci monitoringu • Rozwój inteligentnego monitoringu (systemu Smart) oraz systemu wczesnego ostrzegania

Źródło: opracowanie własne

Tabela 26: Powiązanie celu strategicznego 3 z celami operacyjnymi i kierunkami działań

Sfera: Gospodarcza	
Cel strategiczny 3: Ornontowice gminą nowoczesnej gospodarki opartej na innowacji i kreatywności	
Cele operacyjne	**Kierunki działań**
3.1. Rozwój i wzrost konkurencyjności lokalnych przedsiębiorstw, szczególnie pod kątem obsługi aglomeracji Śląska oraz całego województwa śląskiego	• Wsparcie w podnoszeniu zdolności firm do wdrażania innowacji i nowoczesnych rozwiązań technologicznych • Promowanie wśród przedsiębiorców znaczenia

	wartości kulturalnych, środowiskowych, społecznych i etycznych przy wytwarzaniu dóbr i usług • Promowanie postaw przedsiębiorczych oraz wspieranie aktywności kulturalnych zorientowanych na tworzenie wartości rynkowych • Wsparcie tworzenia nowych i rozwoju istniejących firm opartych na potencjałach regionu i wykorzystujących technologie rozwijane w regionie, w tym w obszarach inteligentnych specjalizacji regionu
3.2. Rozwój atrakcyjności i funkcji turystycznych Gminy Ornontowice	• Rozwój sieci szlaków i ścieżek turystycznych • Wsparcie tworzenie konkurencyjnych produktów turystycznych
3.3. Wzrost atrakcyjności i jakości obsługi inwestycyjnej Gminy Ornontowice	• Prowadzenie spójnej polityki gospodarczej i inwestycyjnej • Przygotowanie i uzbrojenie terenów pod inwestycje

Źródło: opracowanie własne

Tabela 27: Powiązanie celu strategicznego 4 z celami operacyjnymi i kierunkami działań

Sfera: Infrastruktura techniczna	
Cel strategiczny 4: Ornontowice gminą z dostosowaną infrastrukturą techniczną do potrzeb odbiorców	
Cele operacyjne	**Kierunki działań**
4.1. Wysoki poziom bezpieczeństwa komunikacyjnego	• Poprawa jakości i funkcjonowania oferty systemu transportowego • Poprawa jakości dróg w gminie • Wspieranie działań mających na celu poprawę bezpieczeństwa ruchu drogowego
4.2. Wysoki poziom skomunikowania gminy z gminami ościennymi	• Poprawa połączeń komunikacyjnych pomiędzy gminami (dojazd do szkół i pracy), ograniczenie ruchu samochodowego na rzecz komunikacji publicznej • Poprawa jakości i funkcjonowania oferty systemu transportowego
4.3. Poprawa stanu technicznego dróg i ciągów rowerowych, a także pieszych	• Budowa nowych odcinków dróg • Polepszenie parametrów technicznych dróg o szczególnym znaczeniu dla układu komunikacyjnego • Remonty i utrzymanie sieci drogowej oraz chodnikowej • Wspieranie działań mających na celu poprawę bezpieczeństwa ruchu drogowego • Rozwój spójnych sieci ścieżek i dróg rowerowych powiatu mikołowskiego
4.4. Rozwój infrastruktury sieciowej służącej różnym grupom interesariuszy	• Rozwój i renowacja sieci kanalizacyjnej oraz wodociągowej • Wspieranie działań na rzecz rozwoju infrastruktury służącej do produkcji i dystrybucji energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych • Budowa sieci ciepłowniczej • Prowadzenie działań służących uzbrojeniu terenów inwestycyjnych oraz przeznaczonych pod rozwój budownictwa mieszkaniowego

Źródło: opracowanie własne

Tabela 28: Powiązanie celu strategicznego 5 z celami operacyjnymi i kierunkami działań

Sfera: Zarządzanie	
Cel strategiczny 5: Ornontowice gminą o wysokiej skuteczności i jakości sprawnego zarządzania	
Cele operacyjne	**Kierunki działań**
5.1. Wysoka jakość kadr i obsługi mieszkańców w urzędzie oraz jednostkach podległych jst	• Powołanie zespołów roboczych do opracowania i wdrożenia koncepcji rozwiązywania wspólnych problemów • Powołanie zadaniowych zespołów roboczych ds. wdrażania strategii • Tworzenie możliwości i wspieranie rozwoju kadr instytucji publicznych
5.2. Wysoki poziom wykorzystania sieci SilesiaNet i podaży e-usług	• Stworzenie zespołu strategicznego ds. rozwoju teleinformatyki • Wsparcie rozwoju i kształcenia kadr teleinformatycznych • Promocja korzystania z e-usług • Wprowadzenie spójnych systemów bezpieczeństwa i ochrony danych we wszystkich jednostkach samorządowych

Źródło: opracowanie własne

7. WIELOLETNI PLAN PRZEDSIĘWZIĘĆ

W niniejszym rozdziale przedstawiono priorytetowe przedsięwzięcia, możliwe do realizacji przez gminę lub wspólnie przez partnerów obszaru funkcjonalnego powiatu mikołowskiego lub Metropolii Górnośląskiej. Wszystkie z planowanych przedsięwzięć i projektów zostały przypisane do celów strategii. W związku z tym ich realizacja przyczyni się do osiągnięcia zakładanych celów *Strategii Rozwoju Gminy Ornontowice na lata 2018-2025.*

Tabela 29: Kluczowe przedsięwzięcia realizacyjne

Sfera	Cele strategiczne	Przedsięwzięcia
Przestrzeń i Środowisko	1. Ornontowice gminą z infrastrukturą społeczną oraz przestrzenią dostosowaną do potrzeb obecnych i przyszłych mieszkańców	• Rewitalizacja przestrzeni publicznej w Gminie Ornontowice wraz z zagospodarowaniem i nadaniem nowych funkcji publicznych: - rynek - budowa nowej siedziby ARTerii - Centrum Kultury i Promocji
Infrastruktura społeczna		
Społeczna	2. Ornontowice gminą atrakcyjną do zamieszkania	• Programy dofinansowań do indywidualnych działań proekologicznych,

		prorodzinnych i prozdrowotnych • Podniesienie poziomu bezpieczeństwa w przestrzeni publicznej – monitoring • Rozwój i podaż oferty kulturalnej i edukacyjnej (zajęcia pozalekcyjne, rozwijanie pasji, integracja międzypokoleniowa) • Zachowanie lokalnej tradycji i dziedzictwa kulturowego, ochrona zasobów zabytkowych • Rozwój bazy sportowo-rekreacyjnej • Tworzenie różnorodnych produktów turystycznych • Wspomaganie działalności NGO i grup nieformalnych działających na terenie gminy Przedsięwzięcia realizowane w ramach ZIT: • Projekt Ornontowice wspierają rodzinę • Projekt Aktywność-Rodzina-Integracja
Gospodarcza	3. Ornontowice gminą nowoczesnej gospodarki opartej na innowacji i kreatywności	• Oferta wykorzystania terenów inwestycyjnych będących w zasobie gminy
Infrastruktura techniczna	4. Ornontowice gminą z dostosowaną infrastrukturą techniczną do potrzeb odbiorców	• Budowa kanalizacji sanitarnej i deszczowej w Gminie Ornontowice • Budowa oczyszczalni ścieków Ornontowice-Północ – budowa oczyszczalni ścieków • Przebudowa sieci wodociągowej w Gminie Ornontowice • Odbudowa Potoku Solarnia • Wymiana nawierzchni chodnika w Ornontowicach przy ul. Zwycięstwa, etap III • Budowa sieci ciepłowniczej w Gminie Ornontowice • Budowa sieci wodociągowej przy ul. Chudowskiej • Budowa sieci wodociągowej przy ul. Kolejowej • Budowa łącznika Orzeska-Zamkowa wraz z dwoma rondami • Budowa ul. Grabowej • Budowa sięgacza ul. Zamkowej w rejonie przedpola KWK

		Budryk • Budowa ulicy Tartacznej II (sięgacze) • Wykonanie kanalizacji deszczowej wraz z odtworzeniem nawierzchni sięgacza ul. Orzeskiej w rejonie posesji 63 i 65 • Przebudowa zespołu szatni przy sali gimnastycznej • Termomodernizacja budynku UG Przedsięwzięcia realizowane w ramach ZIT: • Wymiana/Modernizacja indywidualnych źródeł ciepła w Gminie Ornontowice • Słoneczna Gmina Ornontowice • Wymiana oświetlenia ulicznego na terenie Gminy Ornontowice oraz wymianą oświetlenia ulicznego na obszarze rewitalizacji w Ornontowicach

Źródło: opracowanie własne

8. GŁÓWNE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA STRATEGII

Strategia Rozwoju Gminy Ornontowice na lata 2018-2025 jest dokumentem wskazującym kluczowe kierunki rozwoju danego obszaru we wszystkich sferach działania samorządu gminnego. Realizacja Strategii wymaga zaangażowania środków finansowych znacznie przewyższających nie tylko obecne możliwości samodzielnego budżetowego finansowania, ale zapewne również lokalne zasoby kapitałowe spoza budżetu Gminy. W konsekwencji należy przyjąć, że realizacja Strategii nie będzie możliwa bez aktywnej polityki finansowej Gminy oraz otwarcia na projekty z partnerami zewnętrznymi – pozyskania i zaangażowania dużych zewnętrznych środków finansowych oraz w jak największym stopniu wykorzystania środków budżetu jako wkładu własnego do projektów współfinansowanych ze źródeł zewnętrznych (nie zaś jako głównego źródła). Skuteczność wdrażania Strategii będzie w dużej mierze zależeć od możliwości finansowania działań z niej wynikających. Jednym z warunków powodzenia Strategii jest maksymalne wykorzystanie środków pochodzących z RPO WSL 2014-2020.

Do głównych źródeł finansowania działań wynikających ze Strategii Rozwoju Gminy Ornontowice należą m.in.:

- środki własne Gminy Ornontowice,
- środki pochodzące z budżetu państwa,

- środki dostępne w ramach:

  - Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego,

  - Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich,

  - Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko,

  - Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój,

  - Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój

  - Europejskiej Współpracy Terytorialnej

- inne środki pochodzące ze źródeł zagranicznych (m.in. Norweski Mechanizm Finansowy, Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego),

- fundusze innych uczestników procesu wdrażania Strategii, w tym sektora prywatnego.

Skorzystanie z możliwości zewnętrznego dofinansowania wymaga dużego dodatkowego nakładu pracy, także znacznego nakładu środków finansowych na przygotowanie koniecznej dokumentacji. Wymaga także aktywnego i przedsiębiorczego podejścia nie tylko ze strony urzędników Urzędu Gminy, ale i kierowników gminnych jednostek organizacyjnych.

Wyzwaniem w zakresie finansowania projektów o charakterze rozwojowym jest wykorzystanie partnerstwa publiczno-prywatnego, będącego rozwiązaniem wspieranym przez Unię Europejską. Użycie tego instrumentu może przyczynić się w szczególności do:

- ułatwiania realizacji projektów leżących w interesie publicznym, w szczególności dotyczących infrastruktury i usług publicznych,

- podziału ryzyka finansowego i zmniejszania kosztów infrastruktury.

9. UPOWSZECHNIENIE STRATEGII

Włączenie czynnika społecznego do tworzenia Strategii Rozwoju i zarządzania nią, wynika m.in. z praw obywatelskich do uzyskania informacji o działalności organów władzy publicznej oraz dialogu społecznego, w tym potrzeby dialogu oraz współpracy różnych grup społecznych. Dzięki udziałowi społeczności lokalnej możliwe będzie podtrzymanie efektów, a proces rozwoju Gminy Ornontowice może zakończyć się sukcesem. Partycypację społeczną w Strategii Rozwoju oparto na trójpodziale, który związany jest z kolejnymi poziomami angażowania obywateli w sprawy publiczne:

Rysunek 19: Trójpodział angażowania obywateli w sprawy publiczne

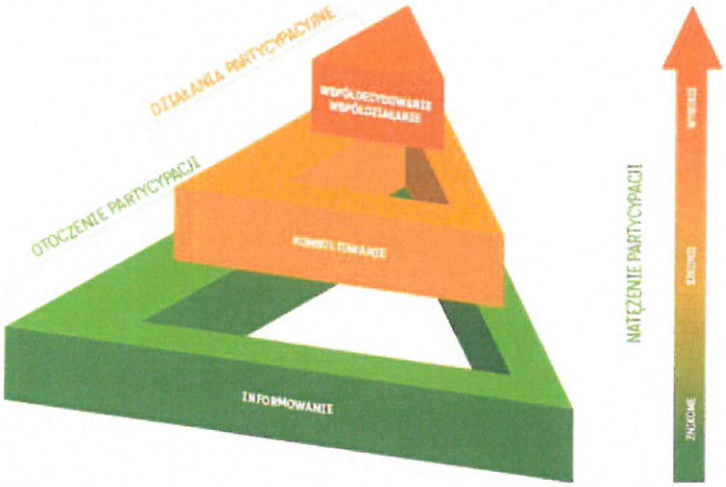

Źródło: Rysunek pochodzi ze strony: **https://partycypacjaobywatelska.pl**

Informowanie – jest to najprostsza forma partycypacji, która w najmniejszym stopniu angażuje mieszkańców. Działania władz sprowadzają się do upowszechniania informacji na temat planowanych rozwiązań, upowszechniania dobrych praktyk, upubliczniania aktów prawnych i dokumentów. Do narzędzi informowania należą m.in. Biuletyn Informacji Publicznej, wyłożenie planów zagospodarowania przestrzennego, urzędowe obwieszczenia i komunikaty, ulotki informacyjne, media czy strony internetowe. Na etapie monitorowania Strategii Rozwoju Gminy Ornontowice na lata 2018-2025 informowanie odbywać się będzie poprzez:

- publikowanie na stronie Biuletynu Informacji Publicznej http://www.bip.ornontowice.pl/,
- publikowanie na stronie internetowej http://ornontowice.pl/.

Konsultowanie – jest kolejnym „stopniem" na drabinie partycypacyjnej ze względu na zwiększony udział mieszkańców w prowadzonych działaniach. Poza poinformowaniem, władza daje mieszkańcom możliwość wypowiedzenia się na temat planowanych działań. Do narzędzi konsultacji należą m.in.: konsultacje społeczne dokumentów planistycznych czy decyzji administracyjnych, badania opinii publicznej, wywiady zogniskowane, głosowania, debaty. Na etapie monitorowania Strategii Rozwoju Gminy Ornontowice na lata 2018-2025 konsultowanie odbywać się będzie poprzez:

- udostępnienie adresu e-mail: strategia@ornontowice.pl, za pomocą którego mieszkańcy będą mieli możliwość zgłaszania uwag do Strategii Rozwoju.

Współdecydowanie – jest najwyższym stopniem partycypacji obywatelskiej ze względu na pełne partnerstwo pomiędzy władzą a mieszkańcami polegające na przekazaniu mieszkańcom części kompetencji (ale i tym samym odpowiedzialności) dotyczących podejmowanych działań i decyzji. Do narzędzi współdziałania należą m.in.: referenda lokalne, wieloletnie planowanie inwestycyjne

o charakterze partycypacyjnym, budżety partycypacyjne, programy grantowe i dotacje, wysłuchania publiczne, otwarte drzwi urzędów i innych instytucji, spotkania z grupami mieszkańców. Na etapie monitorowania Strategii Rozwoju Gminy Ornontowice na lata 2018-2025 współdziałanie odbywa się poprzez:

- udostępnienie adresu e-mail: strategia@ornontowice.pl, za pomocą którego mieszkańcy będą mogli zgłaszać swoje uwagi oraz pomysły na aktualizację dokumentu,

- w godzinach pracy Urzędu Gminy Ornontowice, mieszkańcy będą mogli zgłaszać swoje uwagi oraz pomysły na aktualizację dokumentu.

Rezultatem zapewnienia mechanizmów partycypacji społecznej będą następujące korzyści:

- mieszkańcy znają i rozumieją intencje władz gminnych,
- następuje lepsze zdiagnozowanie potrzeb gminnych,
- usprawnia się komunikacja między mieszkańcami a samorządem,
- mieszkańcy angażują się w proces tworzenia strategii, są też częścią rozwiązania,
- zwiększa się zaufanie do władz gminnych,
- mieszkańcy są aktywnym podmiotem zmiany,
- wykorzystuje się realne i potencjalne zasoby lokalne do planowania - szerokie korzystanie z różnorodnych kompetencji, umiejętności ludzi i instytucji.

10. SYSTEM ZARZĄDZANIA STRATEGIĄ

Wdrożenie Strategii Gminy Ornontowice na lata 2018-2025 będzie wymagało współpracy wielu podmiotów, dlatego konieczne jest opracowanie spójnego systemu zarządzania i monitorowania Strategii.

System zarządzania Strategią będzie efektywny jedynie pod warunkiem, że efekty realizacji Strategii będą monitorowane. Monitorowanie będzie przebiegać w oparciu o stały zestaw wskaźników, których wartości będą corocznie aktualizowane. Wskaźnikami będą objęte wszystkie cele strategiczne. Wartości wskaźników będą się opierać na danych zbieranych przez Urząd Gminy Ornontowice oraz na danych jednostek podległych Gminie Ornontowice.

W ramach systemu zarządzania przyjmuje się koordynację i monitoring poszczególnych obszarów tematycznych w ramach Strategii przez wyodrębnioną w strukturze Urzędu komórkę. Niezbędne jest także określenie podmiotów odpowiedzialnych za podejmowanie kluczowych decyzji i koordynowanie całego procesu.

Rysunek 20: Struktura zarządzania Strategią Rozwoju Gminy Ornontowice na lata 2018-2025

Koordynacja, monitoring	**WYDZIAŁ ROZWOJU I INWESTYCJI** prowadzi monitoring realizacji wszystkich zadań strategicznych w ramach obszarów i celów strategicznych. Rekomenduje Wójtowi realizację projektów w ramach wszystkich zadań strategicznych, prowadzi działania kontrolne w odniesieniu do realizacji projektów i zadań strategicznych.
Odpowiedzialność, podejmowanie kluczowych decyzji	**WÓJT** jest odpowiedzialny za realizację strategii. Zatwierdza wybór pakietu projektów w ramach każdego zadania strategicznego oraz decyduje o zrównoważeniu zaangażowania finansowego i organizacyjnego gminy w ramach obszarów, celów i wszystkich zadań strategicznych.
Inicjowanie działań	**KOMÓRKI ORGANIZACYJNE URZĘDU GMINY, JEDNOSTKI UG, RADA GMINY, INICJATYWY SPOŁECZNO – ODDOLNE** podejmowanie działań w ramach obszarów, celów i wszystkich zadań strategicznych.
Realizowanie działań	**KOMÓRKI MERYTORYCZNE UG, JEDNOSTKI ORGANIZACYJNE ZESPOŁY ZADANIOWE, INNE PARTNERSTWA** Będące specjalistami w danej dziedzinie w obszarze tematycznym

Źródło: opracowanie własne

11. MONITORING I EWALUACJA STRATEGII

Skuteczne wdrażanie Strategii Rozwoju Gminy Ornontowice na lata 2018-2025 zapewnia system monitoringu i ewaluacji Strategii. Odpowiednio przeprowadzony monitoring w postaci cyklicznej obserwacji i pomiaru osiąganych rezultatów prowadzonych działań umożliwi sprawne zarządzanie rozwojem gminy. Dzięki niemu wdrażanie Strategii będzie procesem ciągłym i dynamicznym.

Planuje się, że monitoring będzie prowadzony przez odpowiednią komórkę wyodrębnioną w strukturze Urzędu (Wydział Rozwoju i Inwestycji) wspomagany przez przedstawicieli poszczególnych Wydziałów i samodzielnych stanowisk wchodzących w skład Urzędu Gminy Ornontowice. Monitoring będzie się odbywał w cyklach rocznych przy wykorzystaniu odpowiednich narzędzi informatycznych umożliwiających agregację, porównywanie danych w czasie oraz prezentację wyników za pomocą wykresów oraz kartogramów. Miara realizacji opracowanych celów będzie się odbywać poprzez przypisane do nich wskaźniki. Będą to zarówno wskaźniki produktu jak i rezultatu. Wskaźniki produktu pozwolą określić materialne, konkretne efekty podejmowanych działań. Natomiast wskaźniki rezultatu pozwolą na zobrazowanie zmian wynikających z przeprowadzonych działań w ramach wdrażania Strategii. System monitoringu będzie podporządkowany w całości realizacji założonych celów strategicznych.

W celu prowadzenia sprawnej ewaluacji wskaźniki te będą spełniać poniższe kryteria:

- mierzalność – wskaźniki powinny być możliwe do zmierzenia na odpowiednio wysokim

poziomie dokładności,

- rzetelność – pomiar wskaźników powinien być dokonywany w sposób obiektywny, za każdym razem na tych samych zasadach,
- trafność – wskaźniki powinny odzwierciedlać rzeczywisty poziom realizacji celów, a więc być dobrane tak, aby odzwierciedlać rzeczywiste wyniki działań,
- dostępność – wskaźniki powinny być dostępne dla osób dokonujących ewaluacji, ich pozyskanie powinno być proste i nie wymagać nadmiernych nakładów finansowych ani czasowych.

Poniższe tabele przedstawiają projektowane wskaźniki. Zostały one przypisane do celów strategicznych.

Tabela 30: Wskaźniki realizacji celów

Cele strategiczne	Przedsięwzięcie	Wskaźnik	Rodzaj wskaźnika	Źródło pozyskanych danych
1. Ornontowice gminą z infrastrukturą społeczną oraz przestrzenią dostosowaną do potrzeb obecnych i przyszłych mieszkańców	Rewitalizacja przestrzeni publicznej w Gminie Ornontowice wraz z zagospodarowaniem i nadaniem nowych funkcji publicznych: - rynek - budowa nowej siedziby ARTerii - Centrum Kultury i Promocji	Obszar zrewitalizowanej przestrzeni	Produktu	Urząd Gminy
2. Ornontowice gminą atrakcyjną do zamieszkania	Programy dofinansowań do indywidualnych działań proekologicznych, prorodzinnych i prozdrowotnych	Ilość / Wartość dofinansowania programów	Rezultat	Urząd Gminy i jednostki podległe Gminie Ornontowice
	Podniesienie poziomu bezpieczeństwa w przestrzeni publicznej – monitoring	Liczba popełnianych przestępstw na 1000 mieszkańców	Rezultatu	Urząd Gminy i jednostki podległe Gminie Ornontowice, Policja
	Rozwój i podaż oferty kulturalnej i edukacyjnej (zajęcia pozalekcyjne, rozwijanie pasji, integracja międzypokoleniowa)	Liczba zorganizowanych przedsięwzięć z zakresu oferty kulturalnej i rekreacyjnej	Produktu	Urząd Gminy i jednostki podległe Gminie Ornontowice
	Zachowanie lokalnej tradycji i dziedzictwa kulturowego, ochrona zasobów zabytkowych	Liczba projektów zrealizowanych w pełni lub częściowo przez partnerów społecznych lub organizacje pozarządowe	Produktu	Urząd Gminy i jednostki podległe Gminie Ornontowice
	Rozwój bazy sportowo-rekreacyjnej	Liczba wybudowanych/przebudowanych/ wyremontowanych/ objętych innymi	Produktu	Urząd Gminy i jednostki podległe Gminie Ornontowice

		robotami budowlanymi obiektów sportowo–rekreacyjnych		
	Tworzenie różnorodnych produktów turystycznych	Liczba nowo wytworzonych produktów turystycznych	Produktu	Urząd Gminy i jednostki podległe Gminie Ornontowice
	Wspomaganie działalności NGO i grup nieformalnych	Liczba projektów zrealizowanych w pełni lub częściowo przez partnerów społecznych lub organizacje pozarządowe	Produktu	Urząd Gminy i jednostki podległe Gminie Ornontowice
	Przedsięwzięcia realizowane w ramach ZIT: - Projekt Ornontowice wspierają rodzinę - Projekt Aktywność-Rodzina - Integracja	Liczba realizowanych projektów	Produktu	Urząd Gminy i jednostki podległe Gminie Ornontowice
3. Ornontowice gminą nowoczesnej gospodarki opartej na innowacji i kreatywności	Oferta wykorzystania terenów inwestycyjnych będących w zasobie gminy	Obszar wykorzystanych terenów	Produktu	Urząd Gminy i jednostki podległe Gminie Ornontowice
4. Ornontowice gminą z dostosowaną infrastrukturą techniczną do potrzeb odbiorców	Budowa kanalizacji sanitarnej i deszczowej w Gminie Ornontowice	Długość w km/ ilość przyłączy	Produktu	Urząd Gminy i jednostki podległe Gminie Ornontowice
	Budowa oczyszczalni ścieków Ornontowice-Północ – budowa oczyszczalni ścieków	Sztuk	Produktu	Urząd Gminy i jednostki podległe Gminie Ornontowice
	Przebudowa sieci wodociągowej w Gminie Ornontowice	Długość w km	Produktu	Urząd Gminy i jednostki podległe Gminie Ornontowice
	Odbudowa Potoku Solarnia	Długość w km	Produktu	Urząd Gminy i jednostki podległe Gminie Ornontowice
	Wymiana nawierzchni chodnika w Ornontowicach przy ul. Zwycięstwa, etap III	Długość w km	Produktu	Urząd Gminy i jednostki podległe Gminie Ornontowice
	Budowa sieci ciepłowniczej w Gminie Ornontowice	Długość w km	Produktu	Urząd Gminy i jednostki podległe Gminie Ornontowice
	Budowa sieci wodociągowej przy ul. Chudowskiej	Długość w km	Produktu	Urząd Gminy i jednostki podległe Gminie Ornontowice
	Budowa sieci	Długość w km	Produktu	Urząd Gminy i jednostki

	wodociągowej przy ul. Kolejowej			podległe Gminie Ornontowice
	Budowa łącznika Orzeska - Zamkowa wraz z dwoma rondami	Sztuka	Produktu	Urząd Gminy i jednostki podległe Gminie Ornontowice
	Budowa ul. Grabowej	Długość w km	Produktu	Urząd Gminy i jednostki podległe Gminie Ornontowice
	Budowa sięgacza ul. Zamkowej w rejonie przedpola KWK Budryk	Długość w km	Produktu	Urząd Gminy i jednostki podległe Gminie Ornontowice
	Budowa ulicy Tartacznej II (sięgacze)	Długość w km	Produktu	Urząd Gminy i jednostki podległe Gminie Ornontowice
	Wykonanie kanalizacji deszczowej wraz z odtworzeniem nawierzchni sięgacza ul. Orzeskiej w rejonie posesji 63 i 65	Długość w km	Produktu	Urząd Gminy i jednostki podległe Gminie Ornontowice
	Przebudowa zespołu szatni przy sali gimnastycznej	Sztuk	Produktu	Urząd Gminy i jednostki podległe Gminie Ornontowice
	Termomodernizacja budynku UG	Sztuk	Produktu	Urząd Gminy i jednostki podległe Gminie Ornontowice
	Wymiana/Modernizacja indywidualnych źródeł ciepła w Gminie Ornontowice	Liczba wymienionych/zmodernizowanych źródeł ciepła	Produktu	Urząd Gminy i jednostki podległe Gminie Ornontowice
	Słoneczna Gmina Ornontowice	Liczba jednostek wytwarzania energii z Odnawialnych Źródeł Energii	Produktu	Urząd Gminy i jednostki podległe Gminie Ornontowice
	Wymiana oświetlenia ulicznego na terenie Gminy Ornontowice oraz wymianą oświetlenia ulicznego na obszarze rewitalizacji w Ornontowicach	Liczba wymienionych opraw	Produktu	Urząd Gminy i jednostki podległe Gminie Ornontowice
5. Ornontowice gminą o wysokiej skuteczności i jakości sprawnego zarządzania		Liczba wniosków, które wpłynęły drogą elektroniczną do Urzędu Gminy	Produktu	Urząd Gminy i jednostki podległe Gminie Ornontowice

Źródło: opracowanie własne

Indeks tabel

Tabela 1: Harmonogram prac nad Strategią....5
Tabela 2: Wykorzystanie powierzchni geodezyjnej....12
Tabela 3: Wykorzystanie powierzchni geodezyjnej na tle powiatu, województwa i kraju [% powierzchni ogółem]....15
Tabela 4: Gatunki drzew pomnikowych na terenie Gminy Ornontowice....16
Tabela 5: Wskaźniki struktury mieszkaniowej na terenie Gminy Ornontowice w latach 2010-201719
Tabela 6: Obiekty sportowe oraz tereny rekreacyjno-krajobrazowe na ternie Gminy Ornontowice. 20
Tabela 7: Przyrost naturalny na 1000 ludności....24
Tabela 8: Stopa bezrobocia w 2017 r....25
Tabela 9: Ilość uczniów pobierających naukę w Ornontowicach w roku szkolnym 2017/2018....27
Tabela 10: Liczba działających na terenie gminy kół zainteresowań oraz liczba uczestników aktywnych....31
Tabela 11: Liczba imprez oraz uczestników korzystających z imprez organizowanych przez ośrodki kultury, kluby i świetlice w Gminie Ornontowice....32
Tabela 12: Zużycie ciepła sieciowego na terenie gminy w ostatnich latach z podziałem na odbiorców....43
Tabela 13: Wykaz lokalnych kotłowni na terenie gminy Ornontowice....44
Tabela 14: Informacje na temat infrastruktury gazowej na terenie Gminy Ornontowice....46
Tabela 15: Sieć wodociągowa oraz kanalizacja sanitarna w Gminie Ornontowice....48
Tabela 16: Liczba uczniów w roku szkolnym 2018/2019....51
Tabela 17: Struktura dochodów Gminy Ornontowice wg działów Klasyfikacji Budżetowej....54
Tabela 18: Struktura wydatków Gminy Ornontowice wg działów Klasyfikacji Budżetowej....54
Tabela 19: Prognoza finansowa dla Gminy Ornontowice na rok 2018 [tys/mln]....56
Tabela 20: Wskaźnik G dla gmin powiatu mikołowskiego....56
Tabela 21: Plany i programy strategiczne obecnie obowiązujące na terenie gminy (stan na 31.12.2017)....57
Tabela 22: Czynniki analizy SWOT....63
Tabela 23: Cele strategiczne i operacyjne w kontekście polityk rozwojowych....70
Tabela 24: Powiązanie celu strategicznego 1 z celami operacyjnymi i kierunkami działań....72
Tabela 25: Powiązanie celu strategicznego 2 z celami operacyjnymi i kierunkami działań....72
Tabela 26: Powiązanie celu strategicznego 3 z celami operacyjnymi i kierunkami działań....73
Tabela 27: Powiązanie celu strategicznego 4 z celami operacyjnymi i kierunkami działań....74
Tabela 28: Powiązanie celu strategicznego 5 z celami operacyjnymi i kierunkami działań....75
Tabela 29: Kluczowe przedsięwzięcia realizacyjne....75
Tabela 30: Wskaźniki realizacji celów....82

Id: B598908F-6C78-40BF-B261-5B3057DB029C. Podpisany

Wykaz rysunków

Rysunek 1: Położenie Gminy Ornontowice na mapie województwa śląskiego....12
Rysunek 2: Położenie Gminy Ornontowice na mapie powiatu mikołowskiego....12
Rysunek 3: Wykres przedstawiający podział terenów rolnych....13
Rysunek 4: Wykres przedstawiający podział gruntów leśnych....13
Rysunek 5: Wykres przedstawiający udział procentowy poszczególnych gatunków drzew występujących w lasach na terenie Gminy Ornontowice....14
Rysunek 6: Liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym oraz poprodukcyjnym na przestrzeni lat 2013-2017 w Gminie Ornontowice....24
Rysunek 7: Wykres przedstawiający udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Ornontowice....25
Rysunek 8: Wykształcenie osób pozostających bez pracy w Gminie Ornontowice w latach 2013-2017....26
Rysunek 9: Wykres przedstawiający strukturę uczniów na poszczególnych poziomach nauczania w Ornontowicach....28
Rysunek 10: Wykres przedstawiający liczbę rodzin korzystających z pomocy społecznej bez względu na rodzaj i formę pomocy w latach 2013-2017....29
Rysunek 11: Liczba sporządzonych „Niebieskich Kart" na terenie Gminy Ornontowice w latach 2013-2017....29
Rysunek 12: Wykres przedstawiający aktywność uczestników w poszczególnych zajęciach....31
Rysunek 13: Wykres przedstawiający aktywność uczestników w poszczególnych imprezach....32
Rysunek 14: Wykres przedstawiający liczbę zatrudnionych w Gminie Ornontowice w latach 2013-2017....38
Rysunek 15: Wykres przedstawiający liczbę przedsiębiorców działających na terenie Gminy Ornontowice w latach 2013-2017 – podmioty wpisane do rejestru REGON, w tym osoby prowadzące jednoosobową działalność gospodarczą....38
Rysunek 16: Wykres przedstawiający liczbę przedsiębiorstw ze względu na liczbę zatrudnionych osób w latach 2013–2017....39
Rysunek 17: Dochody i wydatki Gminy Ornontowice na rok 2017....55
Rysunek 18: Struktura rezultatów w planie operacyjnym....65
Rysunek 19: Trójpodział angażowania obywateli w sprawy publiczne....79
Rysunek 20: Struktura zarządzania Strategią Rozwoju Gminy Ornontowice na lata 2018-2025....81

Id: B598908F-6C78-40BF-B261-5B3057DB029C. Podpisany

Spis załączników

Załącznik nr 1: Podsumowanie ankiet – macierz SWOT

Załącznik nr 1: Podsumowanie ankiet – macierz SWOT

WARSZTAT zbiorczy

ANKIETA

Lp.		Obszar/Pytanie	Ocena 1	2	3	4	5
		I. GOSPODARKA	1	2	3	4	5
7	1.	Jak oceniasz warunki do prowadzenia działalności rolnej? (czy wystarczająco się szkolenia, czy rolnicy mają dostęp do potrzebnej na temat specjalizacji lub zmiany profilu upraw)	8	8	44	27	4
8	2.	Jak oceniasz warunki prowadzenia działalności produkcyjnej? (udogodnienia i ulgi dla przedsiębiorców; dostęp do informacji na temat zakładania własnej działalności)	12	17	36	23	4
9	3.	Jak oceniasz atrakcyjność inwestycyjną obszaru gminy? (osoby, dzięki którym jest atrakcyjna dla inwestorów z zewnątrz)	19	17	28	20	10
10	4.	Jak oceniasz dostępność usług na terenie gminy? (handel, bankty usługowe)	13	22	29	21	12
11	5.	Jak oceniasz atrakcyjność turystyczną gminy? (ilość i jakość zabytków, miejsc atrakcyjnych pod względem przyrodniczym, stan środowiska naturalnego, obszary chronione i nazwiedzy, działki przyrodnicze i edukacyjne)	18	16	24	26	7
12	6.	Jak oceniasz poziom bazy turystyczno-wypoczynkowej? (baza noclegowa, gastronomiczna)	30	35	16	3	2
13	7.	Jak oceniasz działania promocyjne gminy, mające na celu przyciąganie potencjalnych turystów? (turystyka weekendowa, rzeźnicowa)	23	29	28	10	1
14		Razem: 2696	123	147	197	130	40
15		**II. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA**	1	2	3	4	5
16	1.	Jak oceniasz stan dróg w gminie?	33	27	20	6	1
17	2.	Jak oceniasz małą infrastrukturę drogową w gminie? (ciągi pieszo-rowerowe, oświetlenie, przystanki, itp.)	15	28	23	21	4
18	3.	Jak oceniasz komunikację zbiorową w gminie? (linie autobusowe, itp.)	38	20	9	5	1
19	4.	Jak oceniasz poziom rozwoju sieci wodociągowej?	7	11	20	34	15
20	5.	Jak oceniasz poziom rozwoju sieci kanalizacyjnej?	37	20	26	13	3
21	6.	Jak oceniasz dostęp do Internetu?	6	9	16	26	32
22		Razem: 2324	143	115	123	109	56
23		**III. LUDNOŚĆ I ZAGADNIENIA SPOŁECZNE**	1	2	3	4	5
24	1.	Jak oceniasz poziom edukacji w gminie? (np. Jakość kształcenia)	6	7	28	37	13
25	2.	Jak oceniasz liczbę obiektów oświatowych w gminie? (przedszkola, szkoły)	4	7	11	40	29
26	3.	Jak oceniasz dostępność zajęć dodatkowych dla uczniów, zajęcia wyrównawcze?	7	10	29	33	12
27	4.	Jak oceniasz możliwość uzyskania zatrudnienia na terenie gminy?	23	16	27	18	9
28	5.	Jak oceniasz poziom zaangażowania mieszkańców w sprawy społeczności lokalnej?	13	37	28	12	2
29	6.	Jak oceniasz poziom usług pomocy społecznej w gminie?	6	18	45	19	5
30	7.	Jak oceniasz poziom obiektów na potrzeby mieszkań socjalnych?	8	22	38	20	3
31	8.	Jaka jest skala występowania w gminie alkoholizmu? (1-bardzo mała, 2-mała, 3-średnia, 4-wysoka, 5-bardzo wysoka)	10	18	44	11	8
32	9.	Jaka jest skala występowania w gminie przemocy w rodzinie? (1-bardzo mała, 2-mała, 3-średnia, 4-wysoka, 5-bardzo wysoka)	11	26	43	10	1
33	10.	Jak oceniasz dostępność do usług ochrony zdrowia w gminie? (podstawowa opieka medyczna, apteki, stomatolog)	11	22	38	21	7
34	11.	Jak oceniasz ofertę spędzenia wolnego czasu na terenie gminy dla dzieci?	13	18	24	35	11
35	12.	Jak oceniasz ofertę spędzenia wolnego czasu na terenie gminy dla młodzieży?	24	28	20	14	5
36	13.	Jak oceniasz ofertę spędzenia wolnego czasu na terenie gminy dla seniorów?	16	18	33	18	6
37	14.	Jak oceniasz poziom rozwoju infrastruktury sportowo-rekreacyjnej? (boiska, place zabaw, pole, tereny, itp.)	5	7	17	37	25
38	15.	Jak oceniasz jakość usług świadczonych przez obiekty kulturalne na terenie gminy? (instytucje kultury, świetlice, biblioteki)	6	14	21	29	21
39	16.	Jak oceniasz liczbę obiektów kulturalnych w gminie? (instytucje kultury, świetlice, biblioteki)	3	16	26	26	19
40	17.	Jak oceniasz jakość i różnorodność wydarzeń kulturalno-rekreacyjnych odbywających się na terenie gminy?	14	18	28	28	8
41		Razem: 6546	180	299	491	393	184
42		**IV. ŚRODOWISKO I PRZESTRZEŃ**	1	2	3	4	5
43	1.	Jak oceniasz estetykę przestrzeni publicznych w gminie?	4	10	26	40	11
44	2.	Jak oceniasz stan środowiska naturalnego na terenie gminy?	6	13	35	28	9
45	3.	Jak oceniasz efektywność zagospodarowania przestrzeni w gminie? (czy tereny są wykorzystywane optymalnie)	10	19	38	20	3
46		Razem: 1135	20	42	100	68	23
47		OGÓŁEM ŁĄV: 13794	466	603	811	729	303

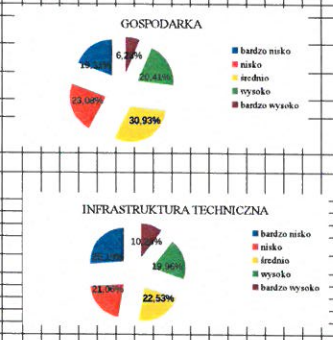

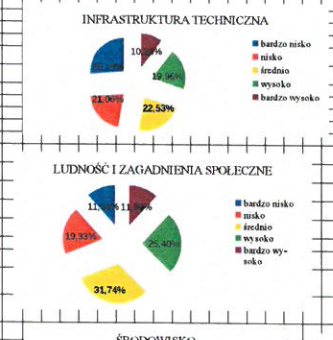

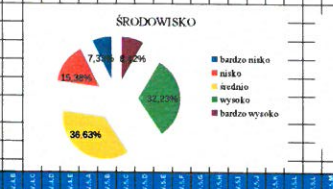

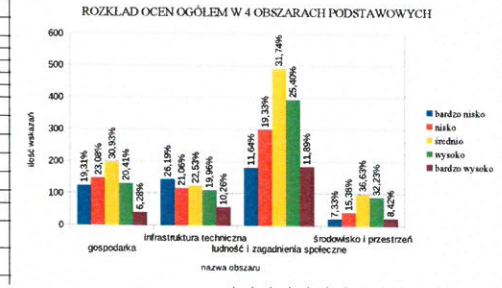

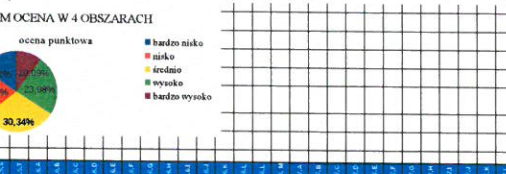

WNIOSKI:

I. Gospodarka

Rozkład ocen wśród warsztatu zbiorczego ogółem w sektorze gospodarki koncentruje się na ocenie średniej (5 na 7; 197 pkt; 31% wskazań) pozostałe oceny są skrajnie wyrównane, tj. niska (1 na 7; 147 pkt; 23% wskazań) oraz wysoka (1 na 7; 30 pkt; 20,5% wskazań). Pozostałe oceny – bardzo nisko (123 pkt; 19,5% wskazań) oraz bardzo wysoko 40 pkt; 6%

II. Infrastruktura techniczna

Rozkład ocen wśród warsztatu zbiorczego ogółem w sektorze infrastruktury technicznej koncentruje się na ocenie bardzo niskiej (3 na 6; 143 pkt; 26% wskazań), pozostałe oceny ciążą w kierunku średniej (123 pkt; 22% wskazań) oraz niskiej (1 na 6; 115 pkt; 21% wskazań.Pozostałe oceny – wysoka (1 na 6; 109 pkt; 21% wskazań) oraz bardzo wysoka(1 na 6; 56pkt; 10% wskazań)

III. Ludność i zagadnienia społeczne

Rozkład ocen wśród warsztatu zbiorczego ogółem w sektorze ludności i zagadnień społecznych koncentruje się na ocenach: średniej (8 na 17; 491 pkt; 32% wskazań) oraz wysokiej (7 na 17; 393 pkt; 25% wskazań), pozostałe oceny ciążą w kierunku bardzo wysokiej (2 na 17; 299 pkt; 19% wskazań); później oceny bardzo wysokiej (184 pkt; 12% wskazań) i bardzo niskiej (180 pkt; 12% wskazań).

IV. Środowisko i przestrzeń

Rozkład ocen wśród warsztatu zbiorczego ogółem w sektorze środowiska i przestrzeni koncentruje się na ocenach: średniej (2 na 3;100 pkt; 37% wskazań) oraz wysokiej (1 na 3: 88 pkt; 32% wskazań). Pozostałe oceny znacząco odbiegają od dominującej (bardzo wysoka 8% wskazań, niska15% wskazań oraz bardzo niska 7% wskazań).

Lp.		Obszar/Pytanie	Ocena 1	2	3	4	5
43	1.	Jak oceniasz estetykę przestrzeni publicznych w gminie?	4	10	26	40	11
44	2.	Jak oceniasz stan środowiska naturalnego na terenie gminy?	6	13	35	28	9
45	3.	Jak oceniasz efektywność zagospodarowania przestrzeni w gminie? (czy tereny są wykorzystywane optymalnie)	10	19	38	20	3
46		Razem: 1135	20	42	100	68	23
47		OGÓŁEM ŁĄV: 13794	466	603	811	729	303
48	4.	Czy jest Pani/zadowolony/a z życia w Gminie Omontowice?	42	6	7	13	23
49	5.	Proszę o wskazanie Pani/ZdaniemŁ 3-5 najważniejszych przedsięwzięć/projektów/inwestycji do zrealizowania lub najbliższe do poprawy w Gminie Omontowice do 2020 roku	10	23	1	4	10	11	37	34	32	5	8	5	17	7	9	27	5	17	13	12
50	6.	Proszę o zaznaczenie 3 mocnych stron Gminy Omontowice	32	17	2	3	9	30	18	16	34	7	35	6	31	2
51	7.	Proszę o zaznaczenie 3 słabych stron Gminy Omontowice	16	32	41	5	28	8	24	0	7	5	24	9	10	8	31	3
52	8.	Proszę o zaznaczenie 3 największych zagrożeń dla rozwoju obszaru Gminy Omontowice	9	40	3	32	17	21	17	23	36	14	17	4	12	11	5
53	9.	Proszę o zaznaczenie 3 szans rozwojowych dla obszaru Gminy Omontowice	44	11	19	25	28	22	39	32	14	5	27	17	2
54	10.	Proszę o podanie najpoważniejszych problemów związanych obecnie z jakością życia w gminie (czego brak/nadal/stale/właściwie funkcjonowanie jest odczuwalne najbardziej																				
55	11.	Proszę o przedstawienie pomysłów na poprawę jakości życia w gminie (co wpłynęłoby na polepszenie warunków życia w gminie, co ułatwiłoby funkcjonowanie																				

			K	M	<25	26-45	46-60	>61	a	b	c	d	e	f	T	N
56		**V. METRYCZKA**														
57		Płeć	55	36												91
58		Wiek			13	61	14	3								91
59		Zatrudnienie							6	0	11	67	2	5		91
60		Czy jesteś mieszkańcem Gminy Omontowice													85	6	91
61																
62		**Bądź ankiet**														
63																
64		**Skala rozkładów:**														
65	1	bardzo nisko														
66	2	nisko														
67	3	średnio														
68	4	wysoko														
69	5	bardzo wysoko														
70																
71		**Wybór skrótów:**														
72		IV.4.A – Tak, dlatego nie planuję przeprowadzki do innego miejsca zamieszkania														
73		IV.4.B – Tak, ale warunki życia i perspektywy rozwoju zawodowego zmuszą mnie do zmiany miejsca zamieszkania w najbliższym czasie														

Ankieta ogólna

| | A | B | C | D | E | F | G | H | I | J | K | L | M | N | O | P | Q | R | S | T | U | V | W | X | Y | Z | AA | AB | AC | AD | AE | AF | AG | AH | AI | AJ | AK | AL | AM | AN | AO | AP | AQ | AR | AS | AT | AU | AV | AW | AX | AY | AZ | BA | BB | BC | BD | BE | BF | BG | BH | BI | BJ | BK | BL | BM | BN | BO | BP | BQ | BR | BS | BT | BU | BV | BW | BX | BY | BZ | CA | CB | CC | CD | CE | CF | CG | CH | CI | CJ | CK | CL | CM | CN |
|---|---|---